EKİM 2004 SAYI: 95 2.000.000 TL (KDV dahil)

PAZARTESİ

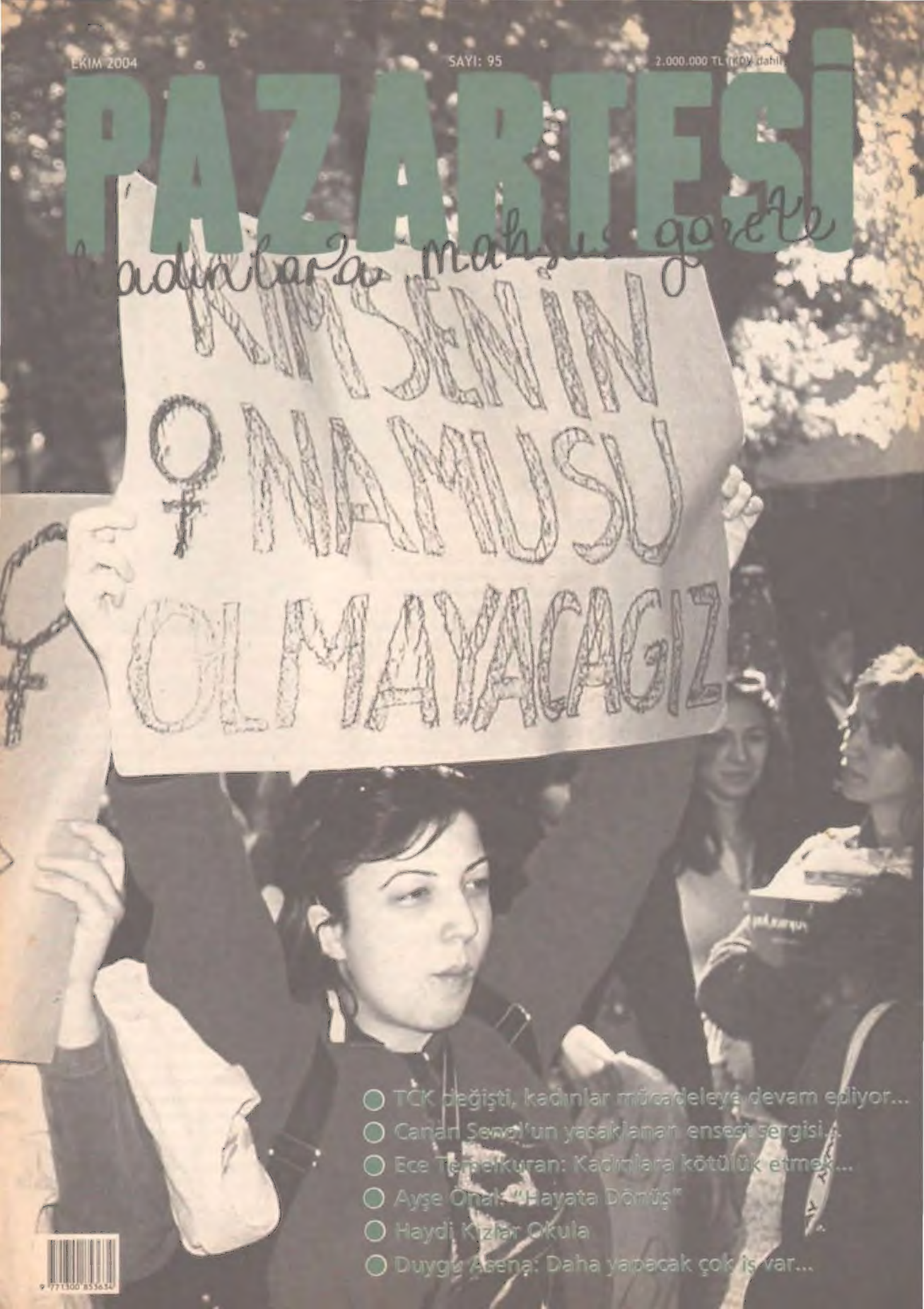

- TCK değişti, kadınlar mücadeleye devam ediyor...
- Canan Sevgi'un yasaklanan ensest sergisi...
- Ece Temelkuran: Kadınlara kötülük etmek...
- Ayşe Onal: "Hayata Dönüş"
- Haydi Kızlar Okula
- Duygu Asena: Daha yapacak çok iş var...

9 771300 853634

PAZARTESİ

Kadınlara mahsus gazete

95 Ekim 2004

Sahibi Kadın Kültür ve İletişim Vakfı
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Ayşe Düzkan
Yayın Yönetmeni Beyhan Demir
Görsel Yönetmen Ömer Süvari

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu-İstanbul
Tel-Faks 0212 249 5959 / 0 212 245 8358
GSM 0 532 510 0965
E-Posta pazartesi@pazartesi.org
pazartesidergi@mynet.com

Katkıda Bulunanlar
Amy Spangler, ayşe düzkan, Ayşegül Babalık, Ayşegül Oğuz, Ayten Ağrdemir, Başak, Bilge Seçkin, Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergün, EylemPolat, Gülbahar Gündüz, Gülfer Akkaya, Handan Koç, Hatice Tekdal, Haziran, Kiraz Demirezen, Marina Crespin, Mürüvvet Yılmaz, Nazan Askeran, Necla Akgökçe, Nermin Yıldırım, Nilgün Yurdalan, Nur Gönül, Özlem Güneş, Övgü Güner, Özgen Atlaş, Özgün Akduran, Sibel Turhan, Yelda Yücel
Fotoğraf: Özlem Güneş
Renk Ayrımı 4 RENK 212-324 5450
Baskı Dünya Matbaacılık (212) 440 2010
Dağıtım Yay-Sat

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var.
10 abone bulana bir kitap veriyoruz.
Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı:
Adres:
Telefon:
E-Posta:
Abone Süresi 1 yıl ( ) 6 ay ( )
Başlangıç Tarihi:

Türkiye içi
Yıllık 24 milyon, altı aylık 12 milyon
Aboneler için posta çek numarası: 662965
Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi
Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı
Yıllık 40 Euro 6 aylık 25 Euro

Döviz Hesabı
T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No:
1052 301000 3330429
Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay PAZARTESİ*'nizi gönderelim.*

editör

MERHABA,

Ankara'ya gittik geldik. Yürüyüşümüz başından sonuna oldukça heyecanlı ve coşkulu geçti. Bizim meclisin koltuklarına dek süren eylemimizin ardından Tayyip Erdoğan'ın ettiği laflar geçtik her şeyi bir başbakana yakışmıyor doğrusu. Yok efendim yaygara koparıyormuşuz. Türk kadınına yakışmıyormuş vs. biz diyeceğimizi dedik, icap ederse yine deriz. Devrim Gökçek Ankara eylemimizi Gülfer Akkaya da eylemin ardından söylenenleri değerlendir. Av. Ayten Ağırdemir de TCK'daki son değişiklikleri Pazartesi için kaleme aldı. Okulların açılmasıyla birlikte daha bir yoğun duymaya başladığımız bir kampanya var, sürüyor. Haydi Kızlar Okula kampanyası. 600 bin kız çocuğunun okutulmadığı ülkemizde çok anlamlı görünen bu kampanyayla ilgili haberi Mürüvvet Yılmaz hazırladı. Ekim ayının 20'si ölüm oruçlarının sene-i devriyesi. Kaldırılması için 117 kadın ve erkeğin hayatını kaybettiği tecrit sürüyor. Hazırlanan yeni ceza tevkif yasası da tutuklu ve hükümlüler için pek hayırlı şeyler vaat etmiyor ne yazık ki. Hayata Dönüş isimli romanı vesilesiyle Ayşe Önal'la cezaevlerini, ölüm oruçlarını ve romanını konuştuk. Geçtiğimiz ay Boğaziçi Üniversitesi'nde bir sempozyum düzenlendi. AB'de ve Türkiye'de Kadınlar: Ortak Bir Anlayışa Doğru başlığı ile düzenlenen sempozyum yakından tanıdığımız akademisyenlerin ve feministlerin ilginç fikir sunumlarına sahne oldu. Bilge Seçkin, sempozyumu izledi, Pazartesi için yazdı. Ensest çok yaygın ve konuşulmayan bir konu olmaya devam ediyor. Canan Şenol'un Almanya'da açtığı sergide konunun ensest olması serginin sansürlenmesine sebep olmuş. 2003'te yapılan sergi nedense tıpkı ensest gibi görmezden gelinerek gizlenmeye çalışılmış. Canan Şenol plastik sanatların da pek ilgi çekmediği ülkemizde, devlet, aile ve din temaları üzerine çalışmalarını ve sansürlenen sergisini Pazartesi'ye anlattı. Dr. Işın Akı ise, derlediği bir kitapta kadınların hayatlarındaki dört önemli olayı anlatırken, enseste çarpıyor. Ensest mağdurlarının ve ensesti yapanların tanıklıklarını okumak çok zor. Işın Akı'yla Başak görüştü. Ece Temelkuran iki yeni kitabıyla karşımızda. Yazılarında insana dair, dünyadaki muhalif hareketlere dair konulara değiniyor hep. Savaş karşıtı gösterilerin örgütleyicisi, katılımcısı aynı zamanda. Hayatında ilk yazısını da bir kadın dergisine vermiş. Kendisiyle Beyhan'ın yaptığı söyleşiyi ilginç bulacağınızı ümit ediyoruz. Derya, çocuğunu görme mücadelesi veren, ayakta durmaya çalışan bir kadın. Gülbahar Gündüz, Derya'nın hikâyesini yazdı. Geçtiğimiz sayımızda Ayşe Düzkan'ın devrimci feminizm üzerine yazdığı makalenin ardından Tuğba Özenç düşüncelerini ve eleştirilerini yazdı bu ay. Genetiği değiştirilmiş organizmaların hayatımızda ne kadar yer işgal ettiğini Nazan Askeran kaleme aldı. Her yerde pıtrak gibi çoğalan seks shopların müşterilerini siz de merak ediyor musunuz? Nedir toplumumuzdaki cinsellik açlığı? Nermin Yıldırım bu soruların cevaplarını seks shoplarda aradı, yazdı. Duygu Asena'nın hastalığı hepimizi oldukça üzdü. Ona sağlık, sıhhat dileklerimizi ve onun bilmediği ama hepimiz için önemli Kadının Adı Yok anılarımızı da bu sayımızda okuyabilirsiniz. Bir kez daha Duygu Asena'ya geçmiş olsun dileklerimizi ve sevgilerimizi gönderiyoruz.

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

Devrim Gökçek

eylemcinin hatıra defteri

Taksim AKM'nin önünde 23.30'da buluştuk. Her gün görüşenler, eylemlerde karşılaşanlar birbirlerine küsmüşler, ilk defa kadın eylemine katılanlar, bütün sene il dışına çıkmamış olanlar, grip olmak üzere olanlar, çok heyecanlılar ve ortak duygusu-düşüncesi, özel hayatlarımıza girmekte tuhaflık görmeyenlere ses çıkarmak olan bütün kadınlar doluştuk bizi bekleyen otobüslere, çıktık yola...

80-85 model otobüslerin, koltukları yatmıyordu. Biz de uyumayı düşünmüyoruz zaten, yol boyunca şarkılarla türkülerle varırız Ankara'ya. Türkiye'nin her şehrinden gelen kadınlarla buluşur eylemimizi yapar, aynı heyecanla geri döneriz. Şarkılarla türkülerle başlayan yolculuğa yaklaşık iki buçuk saat sonra 2.30 gibi Köseköy'de KADAV'ın YENİ ADIM SİTESİ'inde mola verdik, Orada bizi (yaklaşık yüzeli kişiydik) karşılayan kadınlarla çaylarımızı demledik, midesini üşüten arkadaşımıza nane limon kaynattık zorla içirdik, kadınların atölyesi olan binayı dolaştık, onlara bir hayli zahmet verdikten ve onlarla tanışmaktan mutlu olduktan iki saat sonra tekrar çıktık yola. Saat 8.30 gibi Ankara'ya vardık. Yüksel Caddesi'ne yanımıza satma umuduyla aldığımız dergilerimiz ve afişlerimizle yürüdük. Diğer şehirlerden gelen kadınlarla buluşma saatimiz 10.00'a kadar caddede oturup kahvaltılarımızı yaptık, gazetelerimizi okuduk. Saat 10'da eylem başladı. Caddeyi şekil olarak İstiklal Caddesi'ne, ruh olarak dershanelerin çokluğu nedeniyle
sanıyorum Beşiktaş'a benzettim. Cadde boyunca sloganlarla yürüdük. Toplam 500 kadındık. Cadde boyunca cadde esnafı ve çalışanların tepkileri ve bakışları çok güzeldi. Cadde sonunda meclise yaklaşık iki yüz metre kala polis engeliyle yarım saat bekledik. Kırmızı nokta dedikleri (meclis çevresi) bölgeye geldiğimizi, buradan sonra toplu şekilde yürümeyeceğimizi, dağılmamız gerektiğini duyurdular. Fakat polisle yapılan ısrarlı görüşmeden sonra meclisin önüne bireysel olarak yürüyebileceğimizi pankart açmamamızı, slogan atmadan sessiz bi şekilde, sanki hepimiz bugün tesadüfen meclise doğru gitmek istemişiz gibi davranmamızı istediler. Öyle yaptık sessizce yürüdük meclisin önüne geldiğimizde saat 1.30 olmuştu, acıktık-susadık... Ankara seyyarcısı da su ve simit satma eyleminde hazırlıksızdı oysa çook kârlı çıkacakları bi gündü. Meclise girmek için bizleri temsil edecek kot pantolon giyinmemiş (uygulamanın böyle olduğunu duyduk) içlerinde avukatların olduğu birkaç kadın meclise girmek için bu defa da meclis güvenliğini sağlayan polislerle görüşmeye başladı bu görüşme de çok uzun sürdü. Bizler yemek yemeden, su içmeden, tuvalet ihtiyaçlarımızı karşılamadan meclis önündeki ağaç altı çimenlere serilip beklemeye başladık ki CHP'li milletvekilinin ısrarlı, işi kavgaya götürecek kadar sert tartışmasının sonucu hepimizi meclise sokacaklarını öğrendik. Bu arada bizlere su getirmek için taa Yüksel Caddesi'ne giden Nermin ve Beyhan ellerinde sıkma portakal suyu ve simitlerle geldiğinde ben sevinçten bi hoş oldum olmasına da portakal sularını da içtikten sonraki tahliye sorununu düşünmemiştim bile, çünkü meclise girecektik ve oraya yapacaktık! Saat üç olmuştu. 14 eylül 2004 tarihinde TBMM Olağanüstü Genel Kurulunda TCK Tasarısı için görüşülmeye başlanan, namus cinayetleri, bekâret testleri, cinsel yönelim konularında ayrımcılığa, bedenlerimiz üzerindeki tahakküme hayır demek için ortak alınan kararla ordaydık. Bu sırada bir grup kadın bizlere de çağrıda bulunarak! 'Yeni Ceza İnfaz Yasası' karşıtı eylem yapmaya başladı. Şaşkın ve suskun onları izledik. İzledik çünkü alınan eylem kararına ve disiplinine uymayacak şekilde inisiyatif kullanılmış eylem içinde eyleme dönüşmüştü durum.

3.15 gibi meclise alınmaya başladığımızda mecliste merak ettiğim tek şey aslında önceki hükümetin trilyonlar harcayarak değiştirdikleri ceylan derisi olan meclis koltuklarıydı. Meclis bahçe kapısına geldiğimizde çılgınlar gibi yapılan aranma işkencesine yeni başladığımızı bilmiyorduk. Bahçeye girerken arandık. Misafir salonuna girerken didik didik çantamızdaki, en küçük kâğıt parçasını ışığa tutacak kadar, ellenmedik yerimiz kalmayana kadar dikkatli arandık. Misafirhaneden çıkıp meclis binasına girerken aynı titizlikle tekrar arandık. Aramızda tatil bavulunu aratmayan, saklama kabına kadar tedbir ve tertipte hazırlanmış çanta sahibi arkadaşlarımız vardı. Meclis koridorunun başına geldiğimizde perdeli kabinleri bizleri tekrar aramak için hazırladıklarını görünce sinir krizi geçirmek üzereydim. Kabine girenleri iç çamaşırlarını indirecek kadar dikkatli aradılar ve saat dört oldu saat beşte otobüsler hareket edecekti.

Ceylan derisi koltuklar en alt sıradan krem renginde başlayarak yukarıya kadar kirli sarıyla oradan kavuniçine ulaşan renk ahengiyle sıralanmış uyum abidesi, zevk sunuşu efendime söyliyim kuzu derisi. Bi ara tavandaki sekiz adet dev kristal avizelere baktım her biri bizim evin salonu kadar. Bunlar 'kopar mı acaba' diye düşündüm (belki hep birlikte düşünseydik...) CHP'li Orhan Eraslan yasa tasarısını çıkarmakta acele etmemeleri konusunda diğer milletvekillerine ikna konuşmasını yaptığı sırada diğer vekiller birbirlerine not yazıp gülüşüyor, ortalıkta dolaşıyor, büyük çoğunluğu uyuyordu. Kendimizi zor dışarı attık. 6-7 kişi Yüksel Caddesine geldik otobüslerin hareket edeceği yer konusunda bilgi aldık bişeyler yedik otobüslerin bulunduğu dört ayaklı köprüye doğru yürüdük. Biz dört ayaklı köprüye doğru yürürken aynı sayıda ayakları olan başka köprüler de gördük. Bütün köprülere 5-6 defa uğradık. otobüslerin yanında olduğu dört ayaklı köprüyü bulduğumuzda saat altı olmuştu.kaybolduk yani. Sonunda döndük, mutluyduk, eylemimizi kararlılıkla yapmıştık. Gazamız mübarek olsun arkadaşlar, yeni eylemlerde görüşmek üzere...

Gülfer Akkaya

Ankara yürüyüşümüzün Tayyip Hazretlerine yan etkileri üzerine...

kapıdan çıktık bir kere...

TÜRK CEZA KANUNU'nda (TCK) yapılması düşünülen değişiklikler yine biz kadınların aleyhinde cereyan ediyor. Oysa bizler yapılması düşünülen değişikliklere ilişkin önerilerimizi defalarca meclise bildirdik. Meclis şaşkın halde. Bir tamam diyor, bir olmadı, sil baştan diyor. Önerilerimiz kısaca şöyleydi: Bekâret kontrolleri, 15-18 yaş arası gençlerin rızaya dayalı cinsel ilişkilerine getirilen yaptırımların kaldırılması, "müstehcenlik" maddesindeki ifade hürriyetini kısıtlayıcı ifadelerin çıkartılması, "ayrımcılık" maddesine "cinsel yönelim" ifadesinin tekrar eklenmesi, "nitelikli insan öldürme" maddesine alınan "töre saiki" ifadesinin "namus saiki" olarak değiştirilmesi, bedenlerimizi tahakküm altına alacak zinanın suç olma önerisinin geri çekilmesi.

Topu topu bunları istiyorduk ve isteklerimiz öyle yabana atılır şeyler değildi. Çünkü bu ülkede insanlar cinsel yönelimlerinden dolayı dışlanıyorlar, hayatlarından oluyorlar. Töre adı altında her yıl onlarca kadın ailelerinin planladığı cinayetlere kurban gidiyorlar. Gencecik insanlar birileri şüpheleniyor diye masaya yatırılıp, "alttan muayene" ediliyorlar.

Hem devlet, hem de erkekler kadınların bedenleri, rahimleri üzerinde cirit atıyorlar. Yeni yasa tasarısı da eskisiyle aynı kafaya sahipti. Biraz rötüş farkıyla. Biz ise yasalarda eşitlik istiyoruz. Bedenlerimizi baba, koca, erkek akrabalar ve devlet denetimine sunan bu yasaları kökten reddediyoruz.

Bunun için güneşli bir 14 Eylül sabahı Ankara'nın bilmem kaçıncı kez yürüdüğümüz kaldırımlarını aşındırdık yüzlerce özgürlükçü hemcinslerimizle. Bedenimiz bizimdir diye bağırdık. "Devlet elini bedenimden çek," diye haykırdık. Canımızı onca yakan devlete.

Sesimiz yerine ulaşmıştı. Tayip Erdoğan bey bize ancak erkekten yana çalışabilen kafasıyla meydan okudu. Dedi ki, "özellikle son zamanlarda koparılan vaveylada demokrasi adına Ankara'ya yürüyenler oldu." Burada beyefendi hazretlerinin vaveyla dediği bizim demokratik hakkımız olan protestolarımız, eleştirilerimiz, eylemlerimizdi. Muhafazakâr demokrat kafa işte. Ancak bu kadar demokrat olabiliyor. Devam edelim. "Ben Türk kadınının geleneklerine, ahlak anlayışına yakışmayan bazı pankartları gördüğüm zaman Türk kadını adına buna çok üzüldüm. Bunu da açıkça belirteyim. Bu, ahlak değeri içine sığmayacak pankartlara ben Türk kadını adına alkış tutamam., evet diyemem.

Çünkü Türk kadını o ahlak değerleriyle güçlü olmuştur. İnanıyorum ki onunla bu günlere farklı bir şekilde gelmiştir. Sadece belli bir marjinal grup Türk kadınının gücünü temsil ediyor diye bir anlayış yok."

Bu pankartlara Türk kadını adına zaten alkış tutamazsınız Tayip Bey. Çünkü hatırlayınız siz erkeksiniz. İlla bizimle dayanışmak istiyorsanız kanun önerileriniz ortada, onları bizlerin isteği doğrultusunda değiştirmekle işe başlayınız, daha şık olacak

O çok sevdiğiniz, vazgeçemediğiniz geleneklerinize gelince; hiçbir örf ve adet insan hayatından daha kıymetli değildir. Hele hele bu gelenekler size sınırsız özgür bir hayatın yollarını açıyor, bize sizlerin sınırsız zulmünü layık görüyorsa kusura bakmayın o gelenekleri değiştirmek, ortadan kaldırmak artık boynumuzun borcudur.

Ve yine hatırlatmak isterim ki, çünkü siz unutmakta ısrar ediyorsunuz, bu topraklarda sadece Türk kadınları yok. Kürt, Laz, Çerkez kadınları ve daha nicelerimiz var ve bu kanunlar hepimizi kapsıyor.

Marjinal ya da değil. Bu kanunlar biz kadınların hayatlarını etkiliyor. Sizin değil. Siz bir erkeksiniz. Bugün bu ülkenin başbakanı olduysanız erkek oluşunuzun bundaki katkısını unutmayınız. Eğer ağzınızdan düşürmediğiniz o Anadolu kadını olsaydınız ihtimaldir ki bitirdiğiniz okulların kapısından bile geçemeyecektiniz. Değil başbakan, sıradan bir memur olma hayalleriniz dahi olmayabilirdi. Şükredin ki erkeksiniz.

Anadolu kadınını savunmak sizin yaptığınız gibi onların hayatlarına sınır koymakla, onları bir ömür erkeklere muhtaç bırakmakla olmaz. Bizim yaptığımız gibi olur. Kadınların eğitim, siyaset, cinsel yaşamda kendi tercih ve talepleri, çalışma haklarını savunmakla olur. Doğrudur. Sizin gibi özgürlük karşıtı fikirlere sahip olanlar, bizim gibi özgürlükçülerden sayıca şimdilik daha fazla. Ama ırmağın gücü akıttığı suyun miktarında değil, suyun devamlılığındadır, öyle değil mi?

Biz kadınlar da ve 14 Eylül günü kapılarına dayandığımız, içeri alınmamamız için elinden gelen her şeyi yapan meclis sakinleri de çok iyi biliyor. Orası geçici. Ben bile şu genç yaşımla kaç hükümet değiştirdim. Siz de geçicisiniz. Korkunuz bundan. Bundandır bizlere zulmetmeniz.

Bizim pankartlarımızdan utanmışsınız, Türk kadını adına. Ne yapalım. Ben de muhafazakar demokrat diye uyduruk bir ad altında, bir yanı dinci, bir yanı güya demokrat, bir yanı liberal, öbür yanı nedir belli olmayan bir partinin hükümette olmasından dolayı utanıyorum. Ancak, tüm bu felaketlere rağmen içim rahat. Çünkü kadınlar durmuyor. Susmuyor. Baş eğmiyor. Kimseye yalvarmıyor. Kendilerine sunulan şu hayata razı değiller. Değişiyorlar ve değiştirmek için çabalıyorlar. Evet, çabalıyorlar. Bu çabanın gücü hayatlarımızdaki tüm utançları süpürüp atacak.

İnanıyoruz. Güzel günler göreceğiz. Bu güzel günlerde utanç bitti diyeceğiz. Defalarca dedik. Evlerimize hapsedemeyeceksiniz bizleri. Kapıdan çıktık bir kere.

Bizim pankartlarımızdan utanmışsınız, Türk kadını adına. Ne yapalım. Ben de muhafazakar demokrat diye uyduruk bir ad altında, bir yanı dinci, bir yanı güya demokrat, bir yanı liberal, öbür yanı nedir belli olmayan bir partinin hükümette olmasından dolayı utanıyorum. Ancak, tüm bu felaketlere rağmen içim rahat. Çünkü kadınlar durmuyor. Susmuyor. Baş eğmiyor.

Gülfer Akkaya
Ji Tirkî: Emine Çelebi

Sikeneyên meşa me ya Enqereyê yên li ser hezretî Tayyîp...

Em carekê ji derî derketin

We ji ber pankarta me şerm kirî ye, li ser navê jinên Tirk. Em çi bikin. Ez jî şerm dikim, ji ber ku partiyeke bi şapînozî xwe weke 'Demokrat a Muhafezekar' binav dike û aliyekî wê oldar, aliyê din qaşo demokrat, aliyek lîberalê û hin aliyê din jî ne diyarin li ser desilatdariyê ye. Lê li gel hemû felaketan dilê min rehet e. Lewre jin nasekinin. Dengê xwe kêm nakin. Serî natewînin.

HİN guherînen Zagona Cezaye ya Tirk (TCK) de ku van rojan di rojeve de ye, dîsa li hemberî me jinan disekine. Le me bi caran peşniyazen xwe yen derheqe mijare de, ragihandibû meclîse. Meclîs matmayî ye. Li aliyekî "ere" dike li aliye dine je dike ji nûve dest pe dike. Peşniyazen me bi kurtahî wiha bûn: Bila kontrola bekarete ji bo keçen di navbera temenen 15-18'an de be rakirin; -Pekanînen der heqe keçen ku bi dil û rezaye xwe dikevin pewendiyen zayendî ji hole bete rakirin; -Bila gotinen ku li peşiya xwe îfadekirina azad ji hole radike, en di madeya "mustehcen" de bete derxistin û "terciha zayendî" ku di madeya "cudakariye" de cih digire ji nûve be sererast kirin. Îfadeya "tore saîkî" ku di madeya "mirovkuştina bi plansazî" de derbas dibe bila bibe "namûs saîkî". Peşniyara der heqe zine de ku de bedene me bixista bin tahakume, bila paşve be kişandin. Me ev dixwestin û tiştên ku me dixwest ne tiştên vala bûn. Li vî welatî mirov ji ber tercihên xwe yen zayendî li derve te hiştin û ji ber ve tene kuştin. Li ser navê toreye her sal, bi dehan jin ji ber cinayeten ku ji hela malbate ve tên plankirin dibin qurban. Keçiken cikîciwan tene ji bo ku hin kes ji wan gumanbar in, li ser maseyan tene razandin û "ji binî tene muayenekirin". Hem dewlet, hem jî mirov li ser bedene jinan, li ser rahîmên jinan, cirîtan tavejin. Peşnûmazangona nû, bi feraseya kevn re yek bû. Tene hin ferqen rotuşe hebûn. Em jî di zagonan de wekhevî dixwazin. Em zagonên ku bedenen me dixin bin weneranen bav, mer, xizmen mer û dewlete red dikin. Ji ber ve yeke em di rojeke ronahî de 14'e Rezbere, li Enqereyê nizanim cara çendan bûn meşiyan. Bi sedan hevalen xwe yen azadîxwaz re, me careke dinepeyareyen vî bajarî maşînand. Me bang kir ku bedena me ya me ye. Me li hemberî dewleta ku cane me eşandibû, got: "Dewlet deste xwe ji bedena min vekişe." Dengê me gihiştibû cihe xwe.

Camere Tayîp Erdogan, encax bi serê xwe ye wekî meran dixebite bersiv da. Û got; "Bi taybetî, bi vaveylayen demen dawî, li ser navê demokrasiye hin kes, ber bi Enqereye ve meşiyan." Li vir berkevtî efendî peyva "vaveyla" ji bo çalakiyen me, protestoyen me, rexneyen me ku mafe meyen demokratîk in bikar anî. Mejiyek muhafazakar e ma. Encax ev qas dibe demokrat. Em bidomînin. "Min dema ku pankarten ne li gor çand û toreyen jinên Tirk dîtin, li ser navê jinên Tirk ez pir xemgîn bûm. Ez ve jî bibejim. Ez li hemberî van pankarten ku li dijî nirxen ehlaqe jina Tirk e çepikan lenaxim. Nikarim ere bikim. Ji ber ku jine Tirk bi wan nirxen ehlaqe biserketiye. Ez bawer dikim ku bi we bi awayeke cuda hatiye van rojan. Ferasetek ku tene komek marjînal temsiliyeta jina Tirk dike tune ye." Ji xwe hun nikarin li ser navê jine Tirk ji van pankartan re çepikan lexin Tayip Ezbenî! Ji ber ku bila be bîra we hun mer in. Ger ku hun bixwazin piştgiriye bidin me vaye peşniyaren we yen bo zagonan li holê ne. Wana li gorî daxwazen me sererast bikin. Bi ve dest bi kar bikin. De xweştir be. Em bene ew kevneşopiyen we yen ku hun ji wan pir hes dikin; Tu orf û adet ji jiyana mirovekî qiymetir nîn e. Ger ku ew kevneşopî ji we re riyeke azad a jiyanê veke û ger derfetek ku hun bi awayeke besînor zilma xwe bi ser me de pek bînin re li peşiya we veke, li qisûra me nenerin. Guhartina wan kevneşopiyan peywir a me ye. U ez dixwazim carake dine bibîr bînim ku, ji ber ku hun israr dikin. Li ser ve axe tene jinen Tirk nînin. Kurd, Laz, Çerkez û geleken dine jî hene û ev qanûn ji bo me hemûyan e. Marjînal an jî ne. Ev qanûn bandor li ser jiyana me jinan dike. Ne hun. Hun merek in. Ger ku hun îro seroke vî welatî bin di vir de rola meraniya we mezin e. Ve yeke ji bîr nekin. Ger ku hun yek ji wan jinen Anatolî ku ji deve we nakevin bûna, îhtîmaleke mezin e ku we nekaribû wan dibistanen ku we xelas kirine ji derî bikevin hundir. Ne serokwezîr, xeyalek we yê karmendiyê jî hebûna. Şikir bikin ku hun mer in. Parastina jinen Anatolî ye wekî ku hun dikin bi sînordanîna ser jiyana wan nabe. Bi muhtaçkirina meran nabe. Wekî ku em dikin dibe. Bi parastina mafen perwerdehî û siyasete dibe. Dive mirov jinan bipareze ku bikaribin di ware tercîha pewendiyen zayendî de azad bin. Dive hun ve biparezin û dive hun mafen jinan a xebatê biparezin. Rast e. Hejmara kesen xwedî ramanên li dijî azadiye yen wekî we niha ji yen wekî me pir zedetir in. Le heza cihoke ne di zedebûna ava xwe de ye di berdewamkirina xwe de ye. Ma ne wisa ye? Em jî, kesen roja 14 Rezbere nehiştin em bikevin meclîse jî her tiştî baş dizanin. We dera heya demeke ye. Min bi xwe jî, di vî temane xwe ye kurt de çend hikûmet guhertin. Hun jî ciwan in. Tirsa we ji ber ve ye. Ji ber ve ye, zilma we ya li ser me. We ji ber pankarten me şerm kiriye. Li ser navê jinên Tirk. Em çi bikin. Ji ber ku de partiyek ku xwe bi naveke şapînozî damezirandî ye û xwe wekî muhafazakar û qaşo demokrat û nîv oldar, lîberal û hin aliyên wî nediyar, dinasîne hikûmeta me ye, ez jî şerm dikim, Le li gel hemû felaketan dile min rehet e. Ji ber ku jin nasekinin. Bê deng nabin. Serî natewînin. Ji kesekî hevî nakin. Ji jiyana ku ji wan re hatiye dayîn ne razî ne. Diguherin û ji bo ku biguherînin tedikoşin. Bele tedikoşin. De heza ve tekoşîne hemû şermen di jiyana me de melkes bike û baveje. Em bawer in. Eme rojen nû bibînin. Di wan rojen xweş de eme bejin şerm qediya. Me bi caran got. Edî hun nikarin me di malên me de dîl bigirin. Em careke ji derî derketin.

Av. Ayten Ağırdemir

TCK kabul edildi...

şimdi oldu mu yani?

Aynı zamanda bir şiddet kaynağı olan medyanın, şiddeti görünür kılma, şiddet mağdurlarına yol gösterme gibi bir sorunun olmadığı hepimizin malumudur. Medya, "namus cinayetinde" öldürülen kadınlara, batıl dinlerde zorunlu görülen adaklar gibi "sistemin adaklık kurbanları" muamelesi yapılıyor...

BİRÇOK kişinin, gazetede, dergide "namus cinayeti" konulu bir haber gördüğünde yine mi aynı konu düşüncesiyle haberi atladığına veya birbirinin benzeri bir hikâye olduğu düşüncesiyle ayrıntılarına girme gereğini duymadığına şahit oldum. Kadınların yaşama hakkının ortadan kaldırılmasını ya da kadına yönelik diğer şiddet görüngülerini ortaya koyan haberlerin bu kadar kolay kanıksanması, insani duy(g)ularımızda yaşanan aşınmanın/nasırlaşmanın da görüntüsünü ortaya çıkarır bir hal aldı.

Birçok kadının birbirinin benzeri şiddet yazgılarını okurken, haberde yer alan kim bilir yaşamlarının hangi evresinde ve hangi sebeple çekilmiş fotoğraflarına insanın gözleri çakılı kalır. Mutlaka bir şeyler anlatmak istiyor düşüncesiyle gözlerine tekrar tekrar baktığınız oldu mu bilmiyorum ama bu yazıyı yazarken ben, yıllarca kocasının her türlü şiddete maruz kalan ve en sonunda kocası tarafından üzerine benzin dökülerek yakılan kadının gözlerine bakmaktan kendimi alamadım. Fotoğraftaki gözlerin, bir şeyler anlatmak için çırpındığını düşündüm hep. Tekrar tekrar baktım gözlerine, tekrar tekrar okudum hikâyesini ve yaşama tutunma gerekçesini düşündüm, düşündüm, cevaplayamadım.

Aynı zamanda bir şiddet kaynağı olan medyanın, şiddeti görünür kılma, şiddet mağdurlarına yol gösterme gibi bir sorunun olmadığı hepimizin malumudur. Medya, "namus cinayetinde" öldürülen kadınlara, batıl dinlerde zorunlu görülen adaklar gibi "sistemin adaklık kurbanları" muamelesi yapılıyor. Ve kadına yönelik şiddetten tiraj elde etmek isteyen medya, kadınların öldürülmesi ya da beş yerinden bıçaklanması gibi "sıradan" olgular dışında her şiddet öyküsünde daha fazla acı, daha fazla kan, daha aykırı bir durum aramaktadır. Kadınların öldürüldüklerinde bile birinci sayfa haberi olabilmesi ancak ve ancak geçmişinin temiz, öldürülmesinde "tahrik" olmaması ve katledenlerin cinayeti Dostoyevski romanındaki gibi en ince ayrıntısına kadar düşünüp, tasarlanıp vahşice gerçekleştirilmesi halinde mümkün olabilmektedir. Aksi takdirde, kadın katli medyaten vaciptir.

Hepimiz yaşama(!) hakkımızın bu şekilde yok edilmesine, ağır saldırıya uğramasına tepki gösteriyoruz ve bu saldırıyı gerçekleştirenler öyle ya da böyle az cezalar alarak bu işten sıyrılırken, çocukluğunu, gençliğini, kadınlığını yaşatmayanlar (yaşama hakkımızı ortadan kaldıranlar) serbestçe elini kolunu sallayarak ortalıklarda dolaşmaya devam ediyorlar. Çünkü onlar her yerde. Onlar yasaları yazanlar, onlar yasaları uygulayanlar, onlar yasaların bekçiliğini yapanlar. Bir kilo baklava çalındı diye küçücük çocuklara dokuz yıl ceza vermeyi reva göre hukuk sistemimiz kadınların hayatları çalındığında mülkiyete yönelik bir saldırı olmadığından durumu ciddiye dahi almamaktadırlar. Şimdi TCK'da son durumu özetlemek gerekirse, neler talep ettik taleplerimizden hangileri yasaya girdi hangileri reddedildi özetle onlara bakalım.

TCK'da son durum

Namus saikiyle işlenen cinayetlerin, nitelikli insan öldürme fiilleri arasına alınarak faile ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası verilmesini talep etmiştik. Ancak, namus saikiyle işlenen ifadesi yerine töre saikiyle işlenen suçlar ifadesi kullanıldı. Bu manevra sonucu, bir çok namus cinayeti faili nitelikli insan öldürme maddesi kapsamı dışında kaldı. Ayrıca TCK'nın tanımlar bölümünde töre kavramı açıklanmadığından hangi olay töre olarak adlandırılacak hangisi adlandırılmayacak belli değil. Ceza Kanunu gibi bir kanunda bu kadar belirsiz kavramların yer alması, uygulamada birlik sağlanması açısından oldukça sakıncalıdır.

Cinsel suçlar topluma karşı suçlar bölümünden çıkarılarak taleplerimiz doğrultusunda, bireye karşı suçlar bölümüne alındı. Böylece cinsel suçlarda korunması gereken hukuki yarar toplumun edep, töreleri, aile ya da kamu düzeni değil bireyin cinsel hak ve özgürlükleri olduğu kabul edildi.

Tasarıda yer alan "ırz" kavramı yasa metninde yer almadı.

Cinsel tecavüzün tanımı genişletildi. Eskiden herhangi bir araçla örneğin şişeyle, tahta parçasıyla vs. işlenen tecavüz fiili, tecavüz olarak kabul edilmiyordu ve faile tassaddiden ceza veriliyordu. Yeni yasaya göre Cinsel tecavüzün vajinal, oral ya da anal nitelikte olabileceği veya herhangi bir alet aracılığıyla gerçekleştirilebileceği açıkça belirtildi.

Evlilik içi tecavüz mağdurun şikayetine bağlı olarak suç kabul edildi.

Sürekli olması halinde, evlilik içi şiddet işkence olarak tanımlandı.

Evli ve bekâr kadınlar, bakire olan ve olmayan kadınlar arasında ayrımcılık yapan düzenlemelerin TCK'dan çıkartıldı. Böylece evli kadının kaçırılması ya da tecavüze uğraması halinde ya da kadının tecavüz sonucu bekaretinin gitmesi halinde faile verilecek ceza arttırılmasına ilişkin düzenlenme yasadan çıkarıldı.

Kadınların tecavüzcüleri ya da kendilerini kaçıranlarla evlendirilmesi halinde fail hakkındaki davanın ertelenmesine ilişkin düzenleme yasada yer almadı.

Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda, çocukların rızasının olduğu savıyla indirim getirilmesi maddesi yasada yer almadı.

"İşyerinde cinsel tacizin suç kapsamına alındı. TCK'nın "haksız tahrik"e ilişkin 29. maddesinde, "haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisiyle suç işleyen kimseye" verilecek cezada indirim öngörülüyor. Buna göre, ceza indirimi ancak mağdur tarafından "haksız bir fiilin gerçekleşmiş olması" halinde mümkün olacaktır. Bir kadın tecavüze uğradığı ya da cinsel özgürlüğünü kullandığı için öldürüldüğünde, bu haksız tahrikten faile indirim sağlamayacaktır.

Hükümetin "kadınların onurunu korumak" "Anadolu kadınlarının taleplerini yerine getirmek" gerekçesiyle gündeme getirdiği "zina" suç kapsamına yine kadınların mücadelesi ve kamuoyu tepkisi ile TCK'da yer almadı. Eğer zina suç sayılsaydı, haksız tahrik maddesinde yer alan "haksız fiil" unsuru gerçekleşmiş olacaktı. Böylece zina yapanı öldüren kişi de haksız tahrik indiriminde faydalanabilecekti. Zinanın TCK kapsamına alınmamış olması, bu açıdan çok önemli.

Ancak, "haksız tahrik" maddesinin gerekçelerinde "namus cinayeti failleri, haksız fiil hükmünden yararlanamaz" şeklinde bir ifadeye açıkça yer verilmediğinden, kadın örgütlerinin hukukun yorumunda ve uygulamasında ağırlığını yine koyması gerekecek.

Kabul edilmeyen taleplerimizi de şöyle özetleyebiliriz.

Bekaret kontrolleri:

• Yeni TCK, bekâret testlerini yetkili hâkim ya da savcının kararına bağlarken, yasaya eklenen "Reşit Olmayanla Cinsel İlişki" maddesi, yeni bekâret kontrollerine zemin hazırlıyor. Yeni madde sayesinde, bekâret testi için hakim ya da savcı kararı çıkartmak kolaylaşıyor. Madde,

Hükümetin, "Anadolu kadınlarının taleplerini yerine getirmek" gerekçesiyle gündeme getirdiği "zina" suç kapsamına yine kadınların mücadelesi ve kamuoyu tepkisi ile TCK'da yer almadı.

bekâret kontrolü için mağdurun onayını gerekli görmüyor ve bekâret testini uygulayan sağlık personeline veya diğer kişilere örneğin okul müdürüne karşı hiçbir cezai yaptırım getirmiyor.

• Bu yeni madde, 15-18 yaş arası gençlerin kendi rızalarıyla girdikleri ilişkilere hapis cezası getiriyor. Bu uygulama, Türkiye'nin taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'yle de çelişiyor.

• **Ayrımcılık:** Ayrımcılık maddesi, kişilerin bazı ekonomik haklarını korurken, eşcinsellere yönelik ayrımcılığa yaptırım getirmiyor. Kadın örgütleri ve eşcinsel örgütleri bu maddeye "cinsel yönelim" maddesinin eklenmesini; maddenin kişilerin "siyasi, ekonomik ve sosyal" haklarını kapsayacak şekilde düzeltilmesini istiyordu.

• **Müstehcenlik:** Kadın örgütleri, "müstehcenlik" maddesine, "hiçbir tanımı olmayan, belirsiz ifadeler içerdiği" gerekçesiyle karşı çıktı ancak bu talebimiz yasalaşmadı.

Daima masum, daima çocuk, daima umutlu gözleri bantlayın lütfen kendi kirliliklerimizi hatırlatmasın diye...

Mürüvvet Yılmaz

"Haydı Kızlar Okula" kampanyası sürüyor...

haydi kızlar özgürlüğe!

Sanıyorum Kürt kızlarının zabıta zoru vb. yollarla okula gitmeye ihtiyaçları yok. Kendi dilerinde, bedel ödeyerek yarattıkları alanlarda ve her yerde alt kültür olarak değil, son yılların en fazla bedel ödemiş kadınlar olarak dünya insanlığının eşit üyeleri ve kadınlar olarak yaşamın, öznesi oldukları bir eğitime ihtiyaçları var.

BİR sürü tantana ile okullar açıldı. Milli Eğitim Bakanı'nın yaptığı açıklamalara göre oldukça fazla öğretmen açığı var, yani var olanların sayısı yetersiz. Diğer taraftan okula gidemeyen, istediği yere kaydını yaptıramayan öğrenci sayısı da istatistiklere göre fazla.

Okulların kimi derse başlanamayacak durumda, kiminde dersler boş geçiyor. Kimisinde ise öğrenciler tarladan dönemediği için öğrenci yok, kiminde para yok... Örnekleri çoğaltmak mümkün. Eğitimin hali bu mu demeden geçemiyorsun.

Bir de ders kitaplarına, görevlendirmelere kısacası her şeye sinen cinsiyet eşitsizliğini ve parasız olan eğitimin paralı hale gelişini eklersek ufukta pek parlak şeyler görünmüyor.

Ülkede "sükûnet" gerçekleşince kampanyalardan başımızı kaldıramaz olduk. Kendini sivil toplum örgütü diye tanımlayan bir sürü dernek, vakıf vb. bir sürü kampanya başlatıyor, sürdürüyor. Bunlardan bir tanesi de "Haydi Kızlar Okula" kampanyası. Kulağa nasıl da hoş geliyor değil mi? Hele 600.000 kız çocuğunun okula gitmediği gerçeğini düşününce... İnsan bir an bunca yıldır eğitimsizlikten, cinsiyet ayrımından dolayı çektiklerimizin fark edildiğini ve biteceği hissine kapılıyor. Haydi Kızlar Okula Kampanyası Unicef tarafından düzenlenen (Unicef genellikle üçüncü dünya ülkesi diye tabir edilen Türkiye gibi ülkeleri medeniyetle daha fazla tanıştırmak için benzer kampanyalar düzenliyor), finanse edilen ve M.E.B ile iş birliği halinde yürütülen bir çalışma. Yayınladıkları broşürde, "Kadınlar eğitim alarak en temel haklarını gerçekleştirebilmekte ve yaşam kalitelerini artıracak bilgiye erişebilmektedirler.

Kızların eğitimi sağlıklı toplumlar yaratmada önemli bir etmendir. Toplumun temeli aile ise, sağlıklı ailede kadının önemi yadsınamaz. Eğitim almış bir kadın fiziksel ve psikolojik açıdan daha sağlıklı ve mutlu çocuklar yetiştirecektir," denmektedir.

Vaziyet böyle olunca "nasıl bir eğitim?" sorusuna yanıt aramak gerekiyor. Kadınların iyi bir anne, eş ve ev kadını olmasının hedeflendiği, diğer bir deyişle okuması yazması olan erkeğin işini kolaylaştıracak psikoloji ve düşünce şekillenmesine hizmet eden bir eğitim, cins eşitsizliğinin ince boyutlarda derinleştirecektir. Sayısal olarak da olsa elbette okuyan erkekler ve kız çocukları arasında bir eşitliğin olması hatta kız çocuklarının sayısının daha fazla olması elbette özlem duyulması gereken bir nokta. Ama işi sadece sayısal eşitlik boyutu ile değerlendirmek, erkek egemen sistemin işleyişini değiştirmeyecektir. Okuyan ve çalışan bir sürü kadının ev, mutfak, çocuk ve iş arasında bir koşuşturmayı yaşadığını siyasetle uğraşamadığını, mesleki kariyer yapamadığını biliyoruz. Hatta banka kartlarının eşlerinde olduğunu, birçok kadının kazandığı parayı dahi kullanamadığı da bir gerçek.Yine okusa da kadınların genellikle hizmet sektörlerinde iş bulabildikleri, temel belirleyici işlerde yok denecek kadar az oldukları, yönetim mekanizmalarında ağırlıklı erkeklerin olduğu aşikâr. Dolayısıyla sistem açısından, kadınlar, hem ucuz emek açısından hem de sistemin devamı açısından el atılması gereken bir alan. Okula gitmemiş, aile çemberinin dışına çıkmamış kızlar evde babaları, ağabeylerinin ve eşlerinin malı, onlara hizmet eden bir konumda iken okuduklarında biraz kaliteli, kendi başına bir yere gidip gelebilen, eve daha düzenli gelir getirme şansı olan ama gene ailey kuran koruyan çocuklarını annesi ve erkeğin karısı olacak.Tıpkı meslek liselerine giden kızların iyi bir ev hanımı olmasının hedeflenmes ve bu bilinç ve ruh hali ile yetiştirilmesi gibi.

Şimdi ise iş, sanayiye

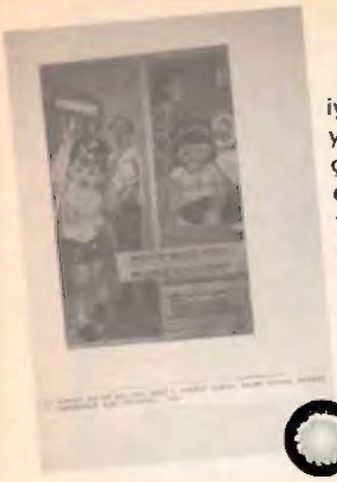

iyi bir ara eleman yetiştirilmesine çevriliyor. Kızların elbette eğitimden yararlanmaları gerekiyor. Kaldı ki Pekin Deklarasyonunda da kızların eğitimi konusunda alınan kararlar var. Ayrıca eylem planları var. Bilginin güç olduğu bir çağda kızların okula gitmesi sadece temel eğitim değil daha üstünü okuması ve bilginin en kalitelisine ulaşmayı hedeflemesi gerekiyor. Eğitim, evet, ama erkek egemen sistemi güçlendiren değil kadınların kendi sistemlerini oluşturmaya yönelik bir eğitim. Kadına kendini hep eksik hissettiren değil, güçlülüklerini öne çıkaran bir eğitim. Artık kitaplarımızdaki 'Baba gazete okuyor, anne mutfakta yemek pişiyor, Ali'nin palaskasını taktığı, Ayşe'nin bebek baktığı fişlerin, konuların olduğu bir eğitim... Lütfen yeter yani.

İşin diğer bir boyutu da bölgenin Kürt illerinin özgünlüğü. Ülkenin her yerinde yapılan bu kampanya neredeyse devletin tüm kurumları ile, bölgede daha ağırlıklı yürütülüyor. En azından yansıtılın yanıyla. Başbakanın, eşiyle birlikte yaptığı Güneydoğu gezilerinde Emine Erdoğan, kızların okula gitmesinin gerekliliği üzerine demeçler veriyor. Başka bir yetkili kapı kapı dolaştıklarını, çocuklarını göndermeyenlere yasal işlem yapacaklarını söylüyor. Okula gitmeyen tek bir kız kalmayacak diyerek altını çiziyor. Bunları duyunca yıllar önce dönemin Başbakanının sözü aklıma geldi. "Biz kadınlara Türkçe öğretemediğimiz için bugün Kürt sorunu var," demişti. Diğer bir deyişle, "biz Kürtleri özellikle Kürt kadınlarını Türkleştiremedik, asimile edemedik o yüzden bunları yaşıyoruz," demeye çalışıyordu. Bölgede savaş döneminde ve sonrasında bir sürü çalışma yürütüldü. Çatomlar, kız çocuklarını okutmaya yönelik kampanyalar, hiç olmaz ise elektrik faturasını kendi yatırsın zihniyetiyle açılan okuma yazma kursları...

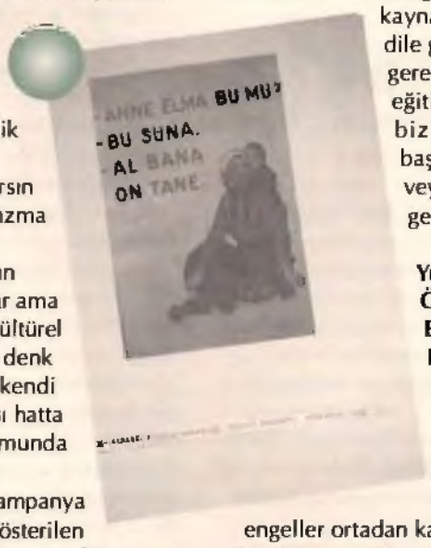

Elbete en fazla Kürt kızlarının eğitime bilgiye ihtiyaçları var ama kendi ana dillerinde, kendi kültürel yapıları içinde, yaşamlarına denk gelecek şekilde. Bir insanın kendi anadili dışında eğitim alması hatta bunun zorla yapılması durumunda psikolojik travma yaşadığı pedagogların görüşü. Yine kampanya kitapçığında neden olarak gösterilen yatılı bölge okullarında cins ayrımcılığının ve resmi ideolojinin nasıl acımasızca uygulandığına yönelik bir sürü örnek var. Bir de buna kızların ailelerinden, yaşadıkları ortamdan zorla koparılma süreçlerini eklersek, yaşanan travmanın boyutları daha derin olacaktır. Sanıyorum Kürt kızlarının zabıta zoru vb. yollarla okula gitmeye ihtiyaçları yok. Kendi dilerinde, bedel ödeyerek yarattıkları alanlarda ve her yerde alt kültür olarak değil, son yılların en fazla bedel ödemiş kadınlar olarak dünya insanlığının eşit üyeleri ve kadınlar olarak yaşamın, öznesi oldukları bir eğitime ihtiyaçları var. Elbette eğitime, okullara, daha kaliteli bilgiye... Ama kızları ikincil, ara eleman olarak yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitime değil. Ve de kurtuluşun sadece önümüze konulan araçlarla olmayacağını bilerek...

Elif Akgül: Eğitim-Sen Genel Merkez Kadın Sekreteri

Kampanya Unicef tarafından finanse edilin desteklenen bir kampanya, M.E.B ile birlikte yapılıyor, planlanırken bize herhangi bir teklif gelmedi. Biz sendika olarak içinde değiliz. Ama anlamlı bir kampanya, birçok kız çocuğu değişik nedenlerle özellikle de kırsal kesimlerde okula gidemiyor. Erkekler zaten gidiyor. Çoğunlukla kız çocukları okula gidemiyor. Cinsiyet eşitsizliği söz konusu... A.B'ye girme koşullarının oluşması için yapılan bir destek, Unicef tarafından yapılan bir destek. Cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik. Pekin Deklarasyonunda da kız çocuklarının okutulmasına yönelik bir ilke var, ayrıca Pekin Eylem planı çerçevesinde de kız çocuklarının okuma –yazma oranlarının yükseltilmesi hedefi vardı. Kampanyaya direkt cepheden karşı çıkmıyoruz. Ama Kürt kızları ve Kürtçe açısından ele aldığımızda bir eksiklik söz konusu. Kürt boyutu ile bir asimilasyonu içeriyor. Kampanyanın olumlu olduğunu ama bölgede kız çocuklarının ana dilleri ile eğitim yapamamaktan kaynaklı yaşayacağı sorunları dile getirmek gerekiyor. Kürtçe eğitim ile ilgili biz kampanya başlatabiliriz veya başlatmak gerekiyor.

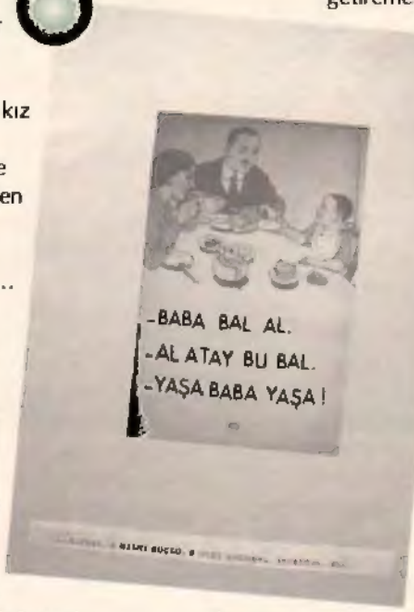

Yurdusev Özsökmenler: Bağlar Belediye Başkanı

Kız Çocukları elbette okula gitmeli. Ama gidememesinin önündeki engeller ortadan kaldırılmalı, kaldırılmaya yönelik yasal mücadele edilmelidir. Erkeklerin ve dolayısıyla erkek çocukların yararına işleyen erkek egemen sistemle, egemen zihniyetle mücadele edilmelidir. Kürt çocukları kendi dillerini ve kültürlerini ifade eden bir eğitim almalıdırlar. Kadınların kendi yaşamlarında yararlanamayacakları, onların gerçekliklerine hitap etmeyen bir eğitim amacına ulaşmayacaktır. Dolayısıyla bu konu da dahil olmak üzere kız çocuklarının eğitimlerinin önündeki engelleri ortadan kaldırmak gerekiyor. Yoksa zabıta zoru ile kızların okula gönderilmeye çalışılması bir sonuç vermeyecektir.

Van Kadın Derneği-VAKAD

Haydi kızlar okula kampanyası buralarda çok da kolay yürütülen bir kampanya değil. Bir çok aile ekonomik problemlerin dışında sebeplerden dolayı kız çocuklarını okula ya göndermemekte ya da erkenden okuldan almakta. Erken yaşta, zorla evlendirilme sorunlarıyla karşı karşıya olan kız çocukları hiçbir talebini dile getirememekte. Kampanya genelde Van merkezinde yürütülüyor. Bir çok ilçe ve köy taramadan geçirilmiş değil, fakat halen devam ediyor. Okulun olmadığı köylerden ilçeye öğrencileri taşıyacak servisler yeterli sayıda yok. Kış mevsiminde ulaşım sorunları daha da artıyor. Mülki amirliklerin mali bütçelerinin bu konuda desteklenmesi gerek. Ya da varolanın aktarımının yapılması gerek. Bu olacak mı? Ekonomik problemleri olan ailelere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı çocuk başına belirli miktarlarda para yardımı yapıyor ama acaba bu sürekli olacak mı? İlköğretimden sonra kız çocukları gene okuldan ayrılmak zorunda kalacaklar. Çünkü buraların kültürüne göre evlenme çağına gelmiş olacak. Kadınlar için tehlikeler halen devam ediyor. Kaldı ki lise sonrası eğitime de devam etmiş birçok insan istihdam alanlarının kıtlığından ötürü zaten işsiz kalmakta ve erkeklere oranla kadınlar daha fazla oranda işsiz kalmakta. İstihdam alanlarına yönelik atılımlar olacak mı? Çocukların çalıştırılmasına dair sınırlamalar uluslararası normlara göre ne zaman uygulamaya sokulacak? Van, sokak çocuklarının çeteleşmeye başladığı bir şehir. Büyük sokak çocuğu küçük sokak çocuğunu yutmaya başladı bile. Bu çocuklar kadınlara tacizde bulunmaya bile başladı. Kültürel olarak gelişim sadece kampanyalar düzenleyip okullara kanalize etmekle sağlanamayacak. Geçici önlemler ancak alt yapı problemlerinin çözümüyle kalıcılaştırabilir. Kampanyanın yoğunlaştırılmasını koşulların olgunlaşmasına bağlamak biraz zor gibi gözüküyor. Yanıldığımızı görecek miyiz?

Beyhan Demir

Ölüm orucları Türkiye'de 20 Ekim 2000'de başladı. F Tipi cezaevlerine geçişin engellenmesi için başlayan ölüm orucları "Hayata Dönüş" adı verilen operasyonun ardından da sürdü. 19 Aralık 2000 tarihinde yapılan operasyonla tutuklu ve hükümlüler, yaralı, sakat ve ölü olarak F Tipi cezaevlerine nakledildiler. Gazeteci-yazar Ayşe Önal'ın "Hayata Dönüş" ismini verdiği romanının ardından kendisiyle ölüm oruçlarını, operasyonu ve bu fon içerisinde sürüp giden romanını konuştuk.

Gazeteci-Yazar Ayşe Önal:

kaza yazmaya devam edeceğim mahallini terkedemem

BİTMESİN istedim elimdeki kitap. Ama bitsin istedim artık tecrit ve ölmesin istedim artık kadınlar erkekler. Hayata Dönüş Ayşe Önal'ın kitabını Pakize Barışta'nın yazısından duydum. Hem bir solukta okudum kitabı, hem soluksuz kaldım okurken. Gülsüman Dönmez, Şenay Hanoğlu, Küçükarmutlu'daki ölüm orucu evi, operasyon, yıldönümleri, şehitler, cenazeler, çocuklar, anneler, kardeşler, hangi birinden bahsetsem bir diğeri geliyor aklıma. Ayşe Düzkan'la Bayrampaşa Cezaevi'nin hastane bölümüne girip, 19 Aralık operasyonunda yanan kadınları gördüğümüz anı hatırlıyorum. "Altı kadını diri diri yaktılar," diye haykıran Birsen Kars'ı ve diğerlerini... Bu dergide çok yazdık tecriti, F Tipi Cezaevlerini. Tutuklu yakınlarından, Korshakoff hastalarına, ölüm oruççularından cezaevindekilere kadar birçok şey aktarmaya çalıştık bu sayfalarda. Ayşe Önal, yazdığı romanın geçerken ölüm oruçlarına da uğradığını söylüyor. Halbuki bırakın geçerkeni, yanıbaşında insanlar ölürken, "ne oluyor" diye sormayanlar var hâlâ. Geçerken bir kez bile uğramayanlara, hatta geçerken görmemek için başını öte yana çevirenlere inat olsun diye ölüm oruçlarının beşinci yıla gireceği 20 Ekim 2004'te tecriti düşünün bir kez daha. Bir de 117 ölümü. Yüzlerce Wernicke-Korshakoff hastasını, ailelerini, yakınlarını, mezarları ve süren tecriti...

Hayata Dönüş Operasyonu Türkiye tarihinin en kanlı operasyonlarından biri. Sizin operasyon ve ölüm oruçlarıyla ilgilenmeniz gazetecilik faaliyeti olarak mı başladı?

Hayata Dönüş Operasyonu, benim için gazetecilik alanım dışında bireysel ilgi alanımın da içinde olan bir süreçtir İnsan hakları ve özgürlükler mecrasında baktığım bir yer aynı zamanda da. Ama Türkiye'de, insan hak ve özgürlükleri alanında çalışmak çok zordur. Devletin bakışını kastetmiyorum. Bizzat ihtiyacı olanları ve sivil alanı kastediyorum. Bu alanlarda hâkim olan eğilim, insan hak ve özgürlükleri ile kendi istediğinizi gibi değil ve kendi katkınız kadar değil, bu ihtiyacın sah olduklarını düşünenlerin belirlediği kadar çizdiği eksende ilgilenmek zorundasınız. Bun için, Türkiye de bu iş bir türlü yoluna girmiy Karşı tarafın dayatma algısından söz ediyoru Mesela siz kendi birey duruşunuza göre ken katkılarınızı sunmakta çok zorlanırsınız. İlgilendiğiniz alan bir yandan ideolojik bir alan olduğu için, ne yazık ki, ideolojinin sunduğu çerçevede davranmak zorunda kalırsınız. Sadece bu nedenle birç insan, insan hakları desteğinden ellerini eteklerini çekiyorlar. "Aman bulaşıp dertsiz başımı derde sokmayayım," diyorlar. Bu niye insanlar için, devletle başını derde sokmak, örgütlerle başını derde sokmaktan daha az ürkütücü. Ellerinden gelen önemli katkılard vazgeçen insanlar tanıyorum. Çünkü sivil alan çalışmak, bulunabilen ortak alanları belirleyer değil, o alana bir kere değdiğiniz zaman bu alanı mülkü sananların koyduğu kurallar için çalışma şartına baş eğmekten geçer.

Cezaevlerinde başlayan ve bugün de süren ölüm oruçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz

Beni ölüm oruçlarının nedenleri, ideolojik dur içindeki konumu hiç ilgilendirmedi, hâlâ da ilgilendirmiyor. Bu konuda bir fikrim yok, b fikir üretmek de istemiyorum. Ben o halkan içinde değilim. Gazeteci olarak hiç mi hiç ilgilenmedim bununla. Sadece hak ve özgürlükler acısından o sırada çalıştığım Kar 7'de üç kere tartışma programı sundum. El Hayat Gazetesi'nde iki kez makale yayınladı O dönemde Türkiye'de yazı yazdığım bir y yoktu.

Sadece ölüm oruçları eyleminin sonuçları konusunda ilgili olanları uyarmak, hassasiyeti yükseltmek amacı içindeydim. Ama dediğim gibi insanlar devletin örtülü tehditlerine göğüs gerseler bile, karşı taraftan gelebilecek yaptırımlar ve davranışlarının kalıplara sokulmasından çekindikleri için benim beklediğim kadar ilgilenmediler. İlgilenenler de bunu örtülü katkılarla sınırladılar.

Operasyon olduğu sıralarda ve sonrasında basında çıkan cezaevleri haberlerini ve basının bu konudaki tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz?
Cezaevi haberleri benim bakışım içinde değil. Ben sadece insan hak ve özgurleri konusunda, toplumsal alanda yaratılacak bir duyarlılığın, ancak "Suçlu" olanın da hakları olduğu kavramının yerleştirilmesi ile yaygınlaşabileceğine inananlardan olduğum için, "suçluların" hakları kapsamında meseleye baktım. Cezaevlerinde ölüm oruçları kadar subyan koğuşları da veya sıvıl tutuklu ve hukumlülerinin şişlenerek ölmeleri dehşeti de aynı derece de emek verilmesi gereken konulardır bence. Siyasi suçlular cezaevlerinin soyluları olamazlar. Haklar açısından eşittirler. En azından benim bakışım böyle. Nitekim ben hayatımdaki ilk mesleki ödulumu Sübyan Koğuşları çalışmamla aldım. Cezaevinde yaşanan hiç bir şeye başımı çeviremem. Hem kendisi de cezaevinde kalmış, ustelik cezaevlerinde çalışmış biri olunca alışkanlık bile diyebilirsiniz.

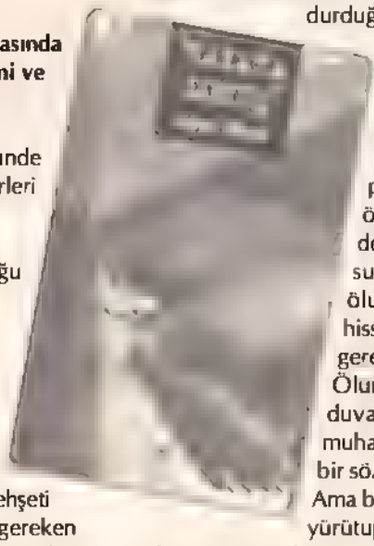

Ölüm oruçları ile ilgili çalışmalar yaptığınız esnada neler gözlemlediniz?
Tam iki yıl boyunca ölum oruçları konusunda sıvıl grupla birlikte çalışınca; devletle yaşadığınız sıkıntıları bir yere koyduğunuzda, başlarına gelenlerle uğraştıklarınızın da ahlaki duruşlarında sarsılmalar gördum. Yanı idealleri için ölen insan kavramı kutsaldır ve hıç kimse buna ilişmeye cesaret edemez. Ama idealın altına baktığınızda aşıret yapılanmasının küçük kopyaları ile rastlaştığınızda bir gözlemci olarak bir şey yok gibi davranmak benim için tercih edilemezdi.

Tercih edilemez bulduğunuz o noktayı yaşamanızın ardından, sonrasındaki tercihinizin doğrultusunu nasıl belirlediniz? Ne yaptınız sonra?
Yangının ortasına yürudüm. Bir yıkıntının ve perişanlığın kıyısındasınız. Herkes gibi siz de görmek istemiyorsunuz ama gözbebeğinize oturmuş sert bir cısım gibi batıyor, göz pınarlarınız doluyor. Onu çıkarmadan dunyaya rahat bakma imkânınız kalmıyor. Olup bitenleri uzaktan seyretmek, suya sabuna bulaşmayan "malımı satarım işime bakarım" vasfıyla birleştirmiş umursamazlık zor. Geçmişiniz acılarınız içinizde kışkırtıcı bir afrodizyak gibi yayılmış. Artık iyice yanı başına yaklaştığınız biri acı çekerken adalete karşı duyduğunuz şüphe derinleşiyor. Resmi adalete, gayrı resmi adalete, fikir yoldaşlığı adaletine, akraba adaletine vesaire vesaire... O zaman yangında ilk kurtarılacak olanı değil de önünuze ilk çıkanı kapıp kaçırmak duygusu hissediyorsunuz. Galiba bunu yaptım. Aklımla değil (ki akıl zaten tutuluyor böyle durumlarda) sağduyumla önüme ne geldiyse diyelim... Ben pek "gencecık" sözu ile barışık değilimdir ama sahıden ölmeyecek kadar gencecik olanların ölum umutlarının umutsuzluğa, mucadelelerinin perişanlığa döndüğu bir yer var ve onu, içine doğru yurudukçe daha çok göruyorsunuz. Ne gördüğünüz nereden baktığınıza bağlı. Benim durduğum yer ideolojilerden, inançlardan kalabalıklardan soyunmuş; insanın neden ölduğünü değil, sadece nasıl ölduğü gördüğum pencereydi. Birileri ölumleri kutsayan değerlerle yolculuğunu surdürürken, birinin de ölumlerden kendi hissettiklerini özgürleştirmesi gerekiyor, diye duşundum. Ölum oruçları kendi aile duvarları içinde suregelen bir muhalefet olsaydı kimsenin tek bir söz etmeye hakkı olamazdı. Ama bunu kamuoyunun önunde yürütup, ardından ölmeyi beceremeyenlere ustelik onca yıl çektiklerini bir kalemde silerek toplu hakaret hakkı edinmek bana çok adil gelmiyor. Hem ölenler kendi birey bilinçleri ile ölumü seçtiler diyeceksiniz, hem de ölmekten vazgeçenlerin vazgeçme ozgurluğunu lanetleyeceksiniz. Hani nerede kaldı, özgur davranış ve kendin gibi olmayanı kabul erdemleri? Ölemediğinizde, sadece sakat kaldığınızda başınıza gelecek olan toplumun tutsaklaştıran merhamet diyetini hep aklımda tuttum. Ve kendime, "korkuların fobilerin en fazla seni biraz daha pısırık yaşamaya surukler. Ama elini ateşe doğru uzatırsan belki alevler yaksa bile kötüluğü temizler," dedim. Alevler yaktı ama kötulüğü temizlemedi. Yanıldım.

Siyasi suçlular cezaevlerinin soyluları olamazlar. Haklar açısından eşittirler. En azından benim bakışım böyle. Nitekim ben hayatımdaki ilk mesleki ödülümü Sübyan Koğuşları çalışmamla aldım. Cezaevinde yaşanan hiç bir şeye başımı çeviremem. Hem kendisi de cezaevinde kalmış, üstelik cezaevlerinde çalışmış biri olunca alışkanlık bile diyebilirsiniz.

konuda? Böyle bir fobiyi bu kadar besleyen korku nasıl hasıl oldu sizce?
Uç maymunlar ülkelerinin neden kuruldukları da daha iyi anlayabildiğim bir deney oldu. Bu tamamen adalet duygusu ile ilintili bir durum. İdeolojiler dın gibidir. İnanç halıne geldiğinde inancın ruhbanları her turlu tartışmayı ve farklılığı iktidara tehdit kabul ediyorlar. Bu dinin mensubu olmayanlardan beyinlerini vıcdanlarını değil PR güçlerini talep ediyorlar. Oysa duşünen, yazan çizen insanlar örgutlerin talıp olduğu PR gucunü beyinleri ile vicdanlarını harmanlayarak elde ediyorlar. Ortaya çatışmalı bir durum çıkıyor.

Bilgesu Erenus Birgün Gazetesi'nde yapılan röportajda, ölüm oruçları konusunda aydınların ve gazetecilerin örgüt fobisi yaşadıklarını ve meseleden uzaklaştığını söylüyor. Siz ne düşünüyorsunuz bu

Ayşe Önal

Ayşe Önal, 1978'de Hacettepe Üniv Sosyal ve İdari Bilimler Bilimler Fakültesi'nden mezun oldu. 1984'ten bu yana gazetecilik yapıyor. Daha once yayınlanan kitapları, Guneydoğu Oykuler, Lal-u Ebkem Aşklar, 13 Numaralı Peron, Kimsesizler Önce Kendileri Terk Ederler ve Kötülük Mektupları. Ayşe Önal Uluslar arası Kadın Gazeteciler Vakfı, Ozgurluk Forumu, Insan Hakları Vakfı'nın da uyesi. 1996 yılında Uluslar arası En Cesur Gazeteci ödülünü alan Önal toplam 14 ulusal, üç uluslar arası odul sahibi. Ayşe Önal ayrıca 2000 yılında dunyanın çeşitli ulkelerinden 21 kadınla birlikte "Amazing Women" belgeselinin "insan hakları ve hukuk mücadelesi sureklılığı" bölumunde yer aldı. Gazetecilik hayatını Nokta, Sabah, Kanal 7'de sordurdu. Akşam'da halen çalışıyor.

Aydın insanın silahı yok, tehdit gücü yok ama ona öfkelenenin öldürecek silahı, ajan olarak teşhir edecek gücu var. Eh o zaman eşitsiz guç dengesi, zayıf olanı uzak ve temkinli olmaya itiyor. Aman bulaşmayalım, içi boş sempatilerimizi gönderelim şekline dönüyor. Turkler çok garip insanlar. Ben mesela Turklerin öfkelendikleri biri hakkında konuştukları zaman, sanki o "kurban" hayatta kı butun kotuluklerin tek sahibi ve bunu işaret edenler de kalan bütun yuksek değerlerinin tek sahibı gıbi olurlar. Ulusal bır genetik bence. Dolayısı ile durduğunuz yer neresı olursa olsun, bırısine kazaen değerseniz defterınızı dürmeye karar verırler. Çunku her dokunuş mutlaka bir ıktıdarı az veya çok sarsar. Böylece sarsılan önce kendisi bıçaklar ve sonra da mumkunse lınç edilmenize ön ayak olur. Örgut fobisi de genış ulusal lınç fobisinin dışında bir nedenden doğmuyor. Canınıza bır daha ayağa kalkamayacak şekılde en geniş kabulle okunuyor. Oysa erişilmez durup, uzaktan ıkı yazı attırsanız ne kronık musebbip ne kronik ajan olursunuz. Hatta bir mıktar saygı sevgi de ılave ödül olabılir. Akraba sendromu dıyorum ben buna. Turkler sürü halinde yaşıyorlar ya, nefretleri lınçleri de sürü sayısı kadar katlanarak çarpılıyor. Eee sonunda siz de fukara bir fanisiniz. Bır kuytuya saklanıyorsunuz. Vicdanları sızlayan insanların sızılarını saklamalarının tek nedeni çarmıhtan urkmeleridir. Fobının adı bu bence. Ama nedenlerini bence korkunun sahıpleri değil bu korkunun mımarları oturup bir düşünmelıler.

Kitabı okuduğumda, operasyon ve ölüm oruçlarıyla ilgili "dışarıdan" bir kitap okumanın hissini taşıdım. Bu konuda ilk ve tek kitap çünkü...

Doğrusu ben kitabı çok da ölüm oruçları ile ilgili "dışarıdan" yazılan ilk ve tek kitap dıye yorumlamıyorum. Benim için insanın edebiyatta yer bulmuş milyonlarca hıkâyesinden biri bu deneme. Ölüm oruçları kıtabın esas oğlanı değil. Bence kıtap, hayatta dolaşırken ölüm oruçlarına da rastlıyor. Yanı içinde ölüm oruçları da olan bir roman bu...

Kitabın kahramanları Hayriye, Tagut ve Ahmet çok uç karakterler. Mutlak iyilik, sonsuz kötülük, değişmez dürüstlük gibi hayatta pek rastlayamadığımız türden uçlaşmalar var. Neden böyle bir şeyi tercih ettiniz?

Kitabın kahramanlarında bence uçlar yok. Hayatın uçları var ve bu uçlar kahramanlarda sergilenmiş Bıraz Turk gibi bir şey bu. Kımıler kıbarlaştırıp Akdenizlılık diyorlar, kimileri de Sıcılya'dan doğuya uzandığını ileri sürüyorlar. Ama kesin olan bır şey varsa bireyleşememiş toplumlarda, karakterler de inanılmaz uçlarda bıçımlenıyor. Buna, adı çıkmış kızını öldürmesi ıçın oğlunu kışkırtan ve organize eden sonra da oturup mezarın ve cezaevinin kapısında ağlayan kadın tipinde de rastlayabilirsiniz Buna, sadece yolda kendisini görmezden geldiği için arkadaşını ınfaz eden yeni yetme tipinde de rastlayabilirsiniz. Sız bizim topraklarımızdaki ınsanlarda kimlığin normal seyrınde mi yaşandığını duşunuyorsunuz. Ben hayatın akışında buna hıç rastlamadım. Kuskusuz uç kimlıklere başka toplumlarda da rastlanıyor olmalı kı edebıyat bu kadar zengın. Ama ben ana dılimde ortak olduklarımı yazıyorum doğal olarak ve eğer karakterler bu kadar uç hırçınlıklarda, fedakârlıklarda, haınlıklerde, nankörlukterde olmasaydılar hayat bu kadar zor olabilir miydi

Ölüm oruçları süresince, ölüm oruççularıyla karşılaşmanız oldu mu? Küçükarmutlu'daki ölüm orucu evine gittiniz mi?

Oruçlar surecinde bu eylemde bulunanların bır kısmı ile zaman zaman rastlaştım, zaman zaman görüştum, mahalle yekununda bir araştırma hıç aklıma gelmedi ama kımı kişise destekler için veya sadece paylaşmak için ailelerini bulduklarımla yakınlıklarım oldu. Kitaba taşıyamadığım bırçok ayrıntı ile birlikte taşıdıklarım da beni etkıledi, rotamı çizdi.

Küçükarmutlu'ya ölüm oruçları sürerken sık gidiyordum. Orada beni en çok etkileyen Gülsüman Dönmez ve Şenay Hanoğlu'ydu. Ikisi de çocuklarının gözü önünde, kocalarının kararlarını dinlemeden girdiler ölüm orucuna

Siz nasıl değerlendiriyorsunuz bu kadınları? Bu durum, bu kadınlar açısından devrimci bir dönüşüm mü gerçekten? Bahsettiğiniz aşiret kopyalarını da düşünürsek, ne hissediyorsunuz?
Hiçbir acıda cinsiyet yaş veya doğal herhangi bir farkın cesaretin veya acının mertebesini yükseltttığine inananlardan değilim. Ölen birinin de kadın veya çocuk olması beni daha çaresizler daha korunmasızlar o halde daha çok acı çekelim tanılamasına göturemiyor. Cinsiyetsiz, yaşı olmayan insan acılarına inanıyorum. Öbür yandan sozunu ettiğiniz kadınların kendi kararlarını alarak hepimizden çok daha güçlü olduklarına inanıyorum. Ölmek kararı romantikler için bir melankoli gibi adlandırılabilir ama ben çok güçlü bir karar olduğuna inanıyorum. Cesaret güçlu olmanın ılk durağı bence. Bu nedenle kuşkusuz onları duşunurken çok derinden sarsılıyorum. Ama öte yandan cesaretin biraz da kalıp baş etmek olduğuna da inanıyorum. Ama giderken yenisini veremeyeceğiniz annelerini, çocuklarınızdan bizzat kendiniz alıyorsanız, hayatın öbür alanından da kaçmış olmuyor musunuz? Çocuk doğurduğunuzda bence, ömrünün bir kısmında ona eşlik etmeyecekseniz çok adil değil. Birçok şeyden vazgeçmek zorundasınız. Vazgeçtiğiniz çocuklarınızsa cesaret meselesi epeyce karmaşıklaşıyor. Ama bana sorarsanız ölmeyi seçmiş bu iki kadını dunya ölumsuzluğüne doğru bir sanata taşıyamıyorsanız kullandığınız dilde, kullandığınız felsefede bir kasabalılık var demektir. Sanat acıları evrenselleştirir. Bu cesaretin ardından derin bir evrensel sanat çıkmıyorsa bu işte bir yanlışlık var demektır

Ölüm oruçlarının tümden unutulduğu bir dönemde, romanınızı ölüm oruçlarının romanı diye değerlendirebilir miyiz?
Ben yukarıda da söylediğim gibi **Hayata Dönüş**'ü ölum oruçlarının romanı değil, içinde ölüm oruçlarının da rastlaştığı bir göçmen romanı kabul ediyorum. Nitekim ismini **Herkesin Bir Yeğeni Var** koymuştum, yayıncı hıç mi hiç beğenmedi ve değiştirdi. Benım ıçın ise kitabın adı hâlâ **Herkesin Bir Yeğeni Var** olarak kaldı.

20 Ekim ölüm oruçlarına başlamanın yıldönümü. Beşinci yıla giriyor. Kitap, "Hayata Dönüş" olunca okuyan daha çok oluyor galiba. Özellikle tutuklu yakınları, kitapta Ahmet'in yaptığı tercihin, sizden okura bir mesaj olduğunu düşünüyorlar. Yazarken, hiç mesaj vermek ya da keşke şöyle yapsalar dediğiniz bir şeyi yazmak istediniz mi?
Roman kimsenin size yol göstermediği ve sizın de kimseye yol gösteremeyeceğiniz bır yolculuktur. Hatta siz bile kendi romanınıza yol gösteremezsiniz. Kitabımdakı yolculuk ölum oruççularının yolculuğu değil. Onlar bir durakta karşımdaydılar. Karşılaşmış olmamız romanımı yönetme hakkını onlara vermez. Beğenmeyen okumaz. Ama aslında bu tepkinin kendi içinde ölümle kutsanmış buyuk fırtına ile yüzleşmekten hoşlanmadıklarından olduğunu duşunmek de mümkün. Kim kendisi ile yuzleşmek ister ki. Acının arasına yerleşmiş acımasızlığı, sadakatın arasına saklanmış ıhaneti, cesaretın arkasında duran korkaklığı, inancın arkasına saklanmış inançsızlığı kım görmek ister ki.. Butun bunlar sınsice genişleyen "kimsesiz genç öluler" mezarlığına gömuluyor. Biri tutunduğunuz sütunun kartondan olduğunu söyluyor. Onu nasıl bağışlarsınız kı!

Beşinci yıla girecek olan ölüm oruçları ve süren tecritle ilgili bir şeyler söylemek ister misiniz?
Insanı kurtarmak için insana en düşman yolları seçenlerle bir kavşakta daha çarpıştım, dıye duşunüyorum. Dunya görüşum, acılarım, insana dair terbiyem bu çarpışma da kaza mahallini terk etmeme mani. Algıladıklarımı bedellerine rağmen içimdeki korkularla baş ettiğim sürece yazacağım.

İHD (İnsan Hakları Derneği)

F Tipi cezaevleri AB'ye uyum yasaları çerçevesinde yaşama geçirilen Avrupa standartlarında cezaevleridir. Geçiş aşamasında bile 39 insanın canına mal olan F Tiplerine ve tecrite karşı sürdurulen ölum oruçlarında ölum sayısı da 112'yi buldu. Tecrit yontemiyle insanlar, hem sıyasetten hem de sosyallıkten uzaklaştırılmak ve tek tipleştirilmek isteniyor. Mahpus hakları olan havalandırma, toplu mekânların kullanımı ise cezaevlerinde uygulanan ceza-ödul çerçevesinde değerlendirilıyor. Çok sayıda insanın bir arada yaşadığı koğuşlarda mahpusların can guvenliğinin devlet tarafından tehdit altında iken, yalnızlaştırılan mahkûmların can güvenliğinden insan hakları savunucuları olarak endişe ediyoruz. Avukat görüşlerine aynı davadan yargılanan mahpuslar bile tek tek çıkarılıyor. Görüş sureleri çok kısa. Görüşe çıkan mahpusların ve mahpus yakınlarının insan onurunu rencide edecek şekilde aramalara maruz kalması sorunlardan sadece birkaçı. Tecrit bir işkence yöntemidir Karşı çıkmamızın temel nedeni de budur. İnsan hakları savunucuları olarak cezaevlerinin olmadığı bir dünya istemekle birlikte mevcut sistemde cezaevlerinin insanı koşullara kavuşturulmasını talep ediyoruz. Cezaevi koşullarının iyileştirilmesinin bir koşulu da F ve D Tipi cezaevleri gibi yuksek güvenlikli cezaevlerinin uygulamalarının kaldırılması ile gerçekleşebilecektir.

TUYAH (Tutuklu Yakınları Birliği)

Tecrit ceza infaz yasa karşıtı sekiz kişilik aile heyeti oluşturuldu ve 03.10.2004 tarihinde Ankara'ya gittiler. Ve 11 Ekimde kitlesel olarak yurüyuş duşunuluyor. 20 Ekim'le ilgili 11'indeki eylemden sonra ne yapılacağına karar vereceğiz. Yaşam evleri devam ediyor. Korsshakof hastalarının birbirlerine destek oldukları birlikte yaşam alanı oluşturdukları evler bunlar. Bu hastalarla ilgili 6-7 Eylulde AİHM'den tekrar sağlık kontrollerinden geçirilmesi için karar çıktı. Azız Hun, Sait Oral Uyan, Cafer Gurbuz ve Tekın Yıldız, kontrolden geçti ve AIHM'den çıkacak karar bekleniyor. Şu an cezaevlerinde dışarıdakilerden daha hasta, iletişimi kopmuş, sayı olarak oldukça fazla hasta var onlarla ilgili de AIHM'den çıkan kararı beklıyoruz.

TAYAD (Tutuklu Aileleriyle Yardımlaşma Dayanışma Derneği)

Ölum oruçlarında olen insanların sayısı 117 oldu. Tecrit ise hâlâ devam ediyor. Şu anda 10. ekip olarak da 5 kişi yeni ölum orucuna başladı. Tecrit devam ediyor ve cezaevlerindekilerin yaşam koşulları iyileştirilene kadar ve tecrit kaldırılıncaya kadar ölüm oruçları da sürecek. İçeridekiler de söyluyor bunu, "ya buralar yaşanacak yerler halıne gelecek ya da tek kişi kalana dek ölum orucumuz," dıyorlar Cezaevindekiler suçlu olabilir ama cezaevinin kendisi zaten bır ceza çekme yeri. Cezaevinin içinde ikinci bir ceza anlamına geliyor tecrit. Ortak kullanım alanlarından mahkûmların yararlanması gerekiyor. Cezaevinde insanlar ölum orucu yapmasalar da öluyorlar zaten. Mesela Hasan Tahsin tecritten dolayı aklı dengesini yitirdi. Gençler çıldırıyor tecritte. Tecrit bitene dek biz aileler dışarıda onlar içeride mucadeleye devam edilecek.

Bilge Seçkin

AB böyle dursun mücadele durmaz!

13 Eylül 2004 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi'nde AB'de ve Türkiye'de Kadınlar: Ortak Bir Anlayışa Doğru başlığı ile bir sempozyum düzenlendi. Kadın konusunda yazan ve feminist hareket için hiç de yabancı olmayan pek çok ismin bir arada bulunduğu sempozyumun ana izleği başlığından da anlaşılacağı üzere AB sürecinin kadına dönük yüzünün Türkiye ve üye ülkeler açısından tartışılmasıydı...

SEMPOZYUMUN çıkış noktasını KA-DER yayınlarından Eczacıbaşı Topluluğu'nun desteği ile çıkan bir kitap oluşturuyor; ***Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar.*** Kitabı derleyen Fatmagul Berktay. Yazılar ise Fatmagül Berktay, Sevgi Uçan Çubukçu, İnci Özkan Kerestecioğlu, Özlem Terzi ve Zeynep Kıvılcım Forsman tarafından hazırlanmış. Kitabın genel olarak ancak bir AB sureci tartışmaları içerisinde anlamlı olduğunu düşunulebilir. Fakat öyle değil. Kadınların hayatın her alanında; çalışma, sıyaset, eğitım vb konumlarına ilişkin verilerle Türkıye ve AB'ye üye ülkeler arasında karşılaştırmalı bir perspektif sunuyor. Bir yandan AB ile, AB içinde kadınlar ile bir diyalog sürdurmek ıçin gerekli olan dılın oluşturulması noktasında ipuçlarının ızını sürerken dığer yandan AB'yi ulaşılması gereken bır cennet olarak tarıflemekten uzak duruyor. AB ıçınde kadınlara yönelik ayrımcılık ya da şiddete ilişkın verilerin pek çok noktada Türkıye'dekıler ıle kesıştığini göruyoruz. Bu da sorunların ortaklığını görme noktasında hepimizi bır kez daha uyarıyor. Eğer sorunlarımız ortaksa birlıkte mücadele etmenın olasılıkları üzerine konuşulmalı. Ancak durum tespitinin ötesinde umutlar noktasında kıtabın içerdiği makalelerden kendı iyımser sonuçlarımızı çıkarmak mümkun. AB içindeki kadınlarla Turkiye'dekı kadınların uyelik surecinde yapabileceklerıne dair; olanaklara dair daha net birkaç şey söylenebılır mıydi... Ama bu belkı de kitapların değıl, kadın hareketinin bileşenlerinin ışidır. Kıtabın da vurguladığı gibi sorunların asıl sahıpleri olan kadınların bır tarihleri, bu tarıh içinde mucadeleleri ve kazanımları ve bunların sonucu olarak demokrasiye ve eşitliğe dair söyleyecek sözleri vardır. AB süreci buna katkıda bulunabılır ya da bulunmayabılır, bulunduğu oranda kadınlar eleştırel tutumları ile bu surecin müdahili olacaklar... Sempozyuma katılan, kitabı hazırlayan kadınlar bu konulardaki sorularımızı cevapladılar.

"Türkiye'de feminist hareketin perspektifi AB'yi aşan bir perspektiftir"
İnci Özkan Kerestecioğlu;
Kitabın hazırlanmasında amaçladıklarınız nelerdi?
Bu kitabı hazırlarken iki saptamadan yola çıktık. Bir tanesi Türkiye'nın Avrupa Birlığı üyelığine karşı argümanlar ileri sürulurken son zamanlarda özellıkle Türkıye'de kadının toplumsal konumunun Avrupa ile kıyaslanmayacak derecede kötü olduğu ve bunun Türkıye'nın Avrupalı olmadığının göstergesi olduğunu ıleri suren göruşler vardı. Bu göruşlere aslında bir cevap vermeye çalışıyor bu kıtap... Bir de somut olarak da Avrupa Birlıgi ıçındekı toplumlar bazı kadınlar ve hatta feminist kadınlar da Türkiye'nın AB üyelığine kadın meselesi sebebiyle karşı. Bunu buradan bakan feministlerin anlaması çok mümkün değil. Örneğin feminist bir tarihçi olan Elisabeth Badinter'in bu konudaki tutumu bile benze olabiliyor. Bu yaşadığımız deneyimlerden d bıldığımiz bir sorun tabii. Kızkardeşlik bir slog olarak çok guzel ama hayata nasıl geçecek Butün o farklılıkları yok etmeden, hıyerarşi yaratmadan dayanışma. Feminist hareketin problemlerınden bırı de bu. Ve biz bu problen AB ile ilişkiler özelınde de yuzleşıyoruz

Bu soruna nasıl cevaplar verilebilir?
Feminist olmak teorık olarak kadın erkek meselesinin, modernite ile, gelişme ile, "medenıyet" ile ya da ülkeden ülkeye değışmediği farkındalığını bize getirir. Problemler değışebilir ama ataerkil yapının h yerde göstergeleri olduğunu bılıyoruz. Avru da bunun dışında değil. Bunu teorık olarak bilmemize rağmen somut verilere baktığımız Avrupa ile aramızda Türkiye'nin aleyhine cid farklılıklar var. Bu durum ıki tarafa da çekilebilecek bır söylemi mumkün kılıyor aslında. Zina tartışmaları gundeme geldiğin mesela; Tayyıp Erdoğan "onlar İrlanda'daki kürtaja baksınlar" diyerek kendısinin burad

zına politikasını meşrulaştırmaya çalıştı. Bu kitap da "İrlanda'daki kurtaja bakın," diyor. Ama meşrulaştırmak için değil. "Problemlerimiz ortak, birlikte çözmeliyiz" demek için. Böyle bir ayrım noktası var. Avrupa Birliği'ne dair söz söyleyen bir noktadan bütün bunlar çok kolay tartışılabiliyor ama zaman zaman da bu söylemler maniple edilip çok farklı yerlerde kullanılabiliyor diye de bir kaygım var. Kadınlar ürettikleri söylemle siyah beyazın dışında bir şey yaratmaya daha renkli bir şey yaratmaya çalışıyorlar. Bir kitabın tabii ki bunu yaratması söz konusu değil ama en azından bunun ipuçlarını vermeye çalışıyor.

Kitapta bu ipuçlarına dair neler bulacağız?
Benim yazdığım bölümde kadının toplumsal konumu somut verilerle anlatıldı. Bu verilere bakıldığında; eğitime, çalışma hayatına, siyasal katılıma bir göz atıldığında, bu açılardan AB'ye uye ulkelere karşılaştırmalı baktığın zaman gerçekten Turkiye'de bir problem olduğunu görmek mümkün. Ama aile içi şiddete bakıldığında bir fark yok. Türleri değişebiliyor, burada adına namus cinayeti diyorlar öbur tarafta partnerini öldürmek adını alıyor. Tum bu veriler neye işaret ediyor?. AB içinde bir modernleşme projesinin Turkiye'ye oranla daha yerleşmış daha başarılı bir şekilde yurüduğunu ama bunun ataerkil yapıları değiştirmediğını gösteriyor. Kamusal alanda kadının görünurluğüne ilişkin daha net veriler var ama bunun da feministlerın, kadınların istediği duzeyde olmadığının belirtilmesinde yarar var. Orada da problemler mevcut. Şiddet konusunda örneğın. Fakat, sempozyumda Yakın Erturk'un de söylediği gibi, AB'deki feministlerın ve diğerlerinin de surekli AB dışındakî örneğ n Turkıye'deki şiddeti öne çıkartmasının bir boyutu da kendi şiddetini normalleştirme çabası. Bunu böyle ifade etmek buradakı şiddeti normalleştirme açısından rısk taşımasına rağmen, AB içinde de AB dışındakı bir ülkenin ötekileştirilmesi iktıdarlar açısından topluma bir problemimiz yok mesajı vererek başka bir noktada risk taşıyor. Bu sorunun evrensel boyutta algılanması problemın çözumu için de önemli olacaktır. Kitapta bunu vurgulamaya çalıştık.

Kitapta kadının toplumsal konumunu ortaya koymaya çalışmak noktasında nasıl bir yol izlendi?
Kadının toplumsal konumunu bir süreç içerisinde değerlendirirsek, cumhuriyetın ilk yıllarından itibaren ele alırsak, çok vurgulamamız ve sahiplenmemiz gereken bır ıyileşme kaydettiğimiz açıkça goruluyor Eleştirirken nereden geldiğımızi gorduğumüzde kendimize guvenımız ve bundan sonrası için mucadele gucumuz de artıyor. Kitap biraz bunu yapmaya çalıştı. Bu sebeple 80'lerin kadın hareketi, 90'ların kadın hareketi ve sonra da kadın sıvil toplum örgutleri üç ayrı bölum olarak kitapta yer aldı. Bu da biraz "evet problemler var, ama bu problemlerın sahipleri de var, yıllardır var. AB bunları söylemeden önce de vardı, şimdi de var," diyebilmenın önünu açtı.

Avrupa Birliği süreci ile kadın hareketinin ilişkisi nasıl değerlendirilebilir?
AB'nin Türkiye'den talep ettığı değışıklıkler kadın hareket nin talepleri ile kesişiyor. Ancak

kadın hareketinin talepleri o değışıklıklerle sınırlı değil. Yani Turkiye'deki feminist hareketin perspektifi kesınlıkle AB'yi aşan bir perspektiftir. Çok benzer şekılde AB'yi kadın politikaları konusunda surekli eleştırel bir tutumla ıyileşmeye zorlayan Avrupa Kadın Lobisi de çok daha geniş bir perspektife sahıp ve Turkıye'deki kadın hareketının talepleri mutlaka karşılaştırılacaksa ancak bu ve benzer yapılarla karşılaştırılabılır. AB süreci kadınlar açısından nasıl bir fayda sağladı diye soracak olursak genel olarak kadın hareketının AB perspektıfini sahıplendiğini görüyoruz. Dığer arenalarda ve yapılarda görulmeyen fetışleştırmeden, eleştırel bır sahıplenme. AB'yi de değıştırmeye yönelik bir sahiplenme. İçerden konuşan bir eleştiri. Turkiye'de kadınların bu duruşu AB'ye nasıl bakılması gerektığine dair bır örnek oluşturuyor

AB süreci kadın hareketinin taleplerinin gerçekleşmesi noktasında pozitif bir etki yarattı mı?
AB surecinin sahiplenilmesinin nedenlerinden ilkı taleplerin örtüşmesi ise, ikincisi de toplumsal bır talep ve hareket olmasına rağmen devlet n bunu duymaya çok müsait olmaması, ancak onun üstünde, AB gıbi bır kurumdan gelince duymaya başlaması. Fakat Medenı Kanun, TCK, Aıleyi Koruma Kanunu değışıklıkleri hep AB referansı ile anlatılıyor topluma. Tabıı ki tepeden inme düzenlemelerın yapıldığı tek yer Türkiye değil. Genel olarak bakıldığında AB de bır bürokratik kurum ve yığınla tepeden inme duzenleme getiriyor ve bu duzenlemeler üyeleri için bağlayıcı. Toplumsal talebı sormuyorlar bırçok topluma da uymuyor ama kadınların lehine olan bırçok düzenleme de bu şekılde bugun yerleşmış vaziyette bu ülkelerde.
Özet olarak, Türkiye'de tüm bu değişıklıklerın arkasında bır muhalefet ayağı var. Bu değişikliklerin tek sebebı AB değıl. Fakat AB sürecı olmasaydı sıyasal iktıdar bu talepleri bu kadar çabuk cıddiye almazdı. Bu kesişme hıçbir zaman AB politikalarına teslimiyet anlamı taşımaz ama dayanışma ve birlikte dönüştürme vurgusunu yapar. Hıçbır zaman böylesi başarıların tek bir öznesi olmuyor. Ama böyle bir toplumsal muhalefetın bu süreçte hiçbır rolu olmadığı iddia edilirse şunu çok net söyleyebılırız kı, yapılan değişikliklerin kâğıt ustunde kalmayıp hayata geçmeye başlaması, bu sorunların arkasındaki toplumsal muhalefetin önemının ve gücünün en net kanıtıdır.

"Kadın sorunu, kadınlardan çok erkeklerin sorunu, çünkü sorunu yaratan onlar"
Fatmagül Berktay
Sempozyum ve ona temel olan kitaptan çıkan en önemli sonuçlar neler?
Bırıncisi, "kadın sorunu" evrenseldır ve hıçbir ulkede tam anlamıyla çözülmemiştir. Bu bakımdan, Batı'nın, bize ya da başka toplumlara "yukarıdan" bakıp onları "ötekileştırecek" ve akıl öğretecek durumu yoktur. Ne var kı, bazı toplumların daha geriden geldikleri de bir gerçek ve Türkiye'de daha katetilmesi gereken çok mesafe var Dolayısıyla daha hızlı ve kestırme yöntemlere, arayı kapatıcı "olumlu ayrımcılık" önlemlerine ihtıyaç var.
İkincisi, "kadın sorunu" sanıldığı gıbi sırf kadınların sorunu değil, hatta daha fazla erkeklerin sorunu, çunkü sorunu yaratanlar onlar. Dolayısıyla çözumüne aktif olarak katılmak zorundalar. Ayrıca, cinsıyet eşıtlığı hem sürdurulebilir kalkınmanın, hem de demokrasının merkezinde yer alıyor. O nedenle, daha başından ıtibaren cinsiyet eşıtlığı bakışının merkez polıtıkalarına, planlara, programlara

Türkiye'de kadınların konumları ya da sorunlarıyla ilgili tartışılmakta olan her türlü konu, kadına yönelik şiddet, eğitim, yoksulluk, istihdam vb. hemen hepsi, ikinci dalga feminizmin tarihine bakıldığında protesto edilen ve değiştirilmeye çalışılan konular. Yani bu meseleler sanki AB istedi de ondan yapılıyormuş gibi bir şey yok.

dahil edilmesi gerekir. Avrupa Birliği'nin de politikası zaten böyle, ama Türkiye'de hukumet olayı salt bir-iki yasa çıkarmak olarak anlıyor. Sureç içinde işin öyle olmadığı anlaşılacak ve epey kavga kopacak. Üçuncüsu, dayanışmanın önemi. Hem Türkiye içinde farklı bölgeler ve kesimlerden kadınlar arasındaki, hem de Avrupalı ve Turkıyeli kadınlar arasındaki dayanışma, gerçekten bir fark yaratabilir. Sempozyum bunu bir kere daha ortaya koydu. Avrupa Kadın Lobisi başkanı bunu çok güzel ifade ettı ve Türkiye gibi ülkeler kadınlarının Avrupa'daki kadın hareketine yeni bır soluk ve canlanma getireceğini söyledi. Şu aralar Avrupa'dan yukselen oryantalist seslere karşı bu sözler, sahıden ferahlatıcıydı.

"Türkiye'de, demokratik refleksleri en güçlü muhalefet kadınlardan geliyor"
Sevgi Uçan Çubukçu
Bu kitabın hazırlanmasındaki amaç nedir?
Türkıye'de yaşayan kadınların toplumsal konumunun AB ile ılışkilerin gundeminde önemlı bir yer tuttuğunu hep beraber izliyoruz. Kadınların "eşit vatandaşlık talepleri"nın, fiılı eşitlik sağlayıcı düzenlemelerle gerçekleştirilmesi AB'nin ana politıkalarından biri. Bu nedenle Turkiye'nın AB uyeliğını destekleyen toplumsal grupların başını kadınlar çekiyor. Buna karşın AB üyesı olan kadınların bır bölümünun Turkiye'nin üyelığine olumsuz yaklaştığı bılınıyor. Bu bağlamda ortaya çıkan paradoks, bu çalışmanın temel dinamiğini oluşturuyor. Kitabın anlatmak istedığı iki önemlı nokta var: Birincisi, bugun gündemimize Avrupa Birliği'ne üyelik çerçevesinde gelen, kadınlarla ilgili yapılan TCK, Medenı Kanun ya da "zına konusu" , "töre cınayetlerı" vb. konuların aslında son çeyrek yuzyıllık kadın mücadelesinin en önemli konuları olduğu meselesi; ikıncı olarak da, kadın sorununun evrensellığinden yola çıkarak bu meselenın aslında Avrupa Birlığı'nde ve Birlığe uye ülkelerde de uç aşağı beş yukarı benzer süreçlerden geçtiğini göstermek.

AB mevzuatı ve kadın hareketinin talepleri arasında böyle bir paralellik mi söz konusu?
Gerçekten de bugun Turkiye'de kadınların konumları ya da sorunlarıyla ilgılı tartışılmakta olan her turlu konu, kadına yönelik şıddet, eğitım, yoksulluk, istihdam vb. hemen hepsı, ikinci dalga feminizmin tarıhıne bakıldığında isyan edılen, protesto edılen ve değiştırılmeye çalışılan konular. Yanı bu meseleler sanki AB istedi de ondan yapılıyormuş gıbi bir şey yok.

Aynı şeyi siyasal iktidar için de söyleyebilir miyiz?
Elbetteki hayır. Kadınlar için bu böyle. Sıyasi ırade için aynı şeyı söylemek zor. Işte gördük hep beraber, AB'ye girmeyı temel politika haline getırmış AKP Hükümeti bir süre önce Anayasa'ya pozitif ayrımcılık ılkesini koymamak yönunde de gösterdiği ataerkil dırencı ve zıhniyetini, zınanın TCK'da suç sayılmasına dönuk ısrarında da ortaya koydu. Yanı Turkıyelı kadınlar için AB'ye üyelik çerçevesinde yapılması gereken düzenlemeler zaten doğal talepler ve kendi tarihi içinde işleyen doğal b sureç iken, siyasi irade için istemeye istemey yapmak zorunda kalınan değışıklıkler haline geldi.Bu ayrımı iyi koymak gerekiyor. Türkiye kadınlar ataerkil duzenin getirdiği kulturel, sıyası ya da ekonomık butun kodlardan kurtulmayı hep istediler, mucadele verdiler v verecekler de. Bunu o ya da bu için değıl, kendileri için yapıyorlar. Tabıi ki kadınlar yere ulusal ya da uluslararası ölçekte dayanışma içinde veriyorlar mucadelelerını. Belkı de şur söylemek hiç de yanlış olmayacaktır: Sıvil toplum ıçinde demokratık refleksleri en güçl muhalefet kadınlardan geliyor Turkiye'de. 198 askerı darbe sonrasındakı otoriter rejim içinc de kendısi kuçuk ama etkıleri buyuk toplums muhalefetın kadınlardan gelmiş olması bir tesaduf olmasa gerek bu anlamda. Dunyada ıkıncı dalga feminizm olarak tanımlanan bu sürecin Turkiye'de siyasal alanın demokratikleşmesine yaptığı katkı ayrıca vurgulanmalı esasen. Aynen yuzyıl başındak birinci dalga feminizmin olduğu gıbi. O zama da Osmanlı- Turk toplumunda kadınlar –sayıla az da olsa- eğitim, hukuk, siyaset, çalışma v alanlarda eşıtlık mücadelesi verdiler ve bu mucadele Cumhuriyet'ın ılk donemınde de sürdu. Ama ne oldu, sanki Turkıye'nin modernleşmesinde böyle bır mucadele hiç olmamış gıbi yaşandı ve bilindi uzunca bir dönem.

Ta ki feminist araştırmacıların bu tarihi ortay çıkartmalarına kadar...
Evet, belkı kadınlarla ılgılı yapılan laik bir düze içinde "eşıt vatandaşlık" yönundeki değişimle Cumhuriyet ideolojısinin önune koyduğu konulardı. Ama bu topraklarda ve bu toplumc bunlar için mücadele eden kadınlar vardı. İş önemli olan nokta da bu. O zamanlarda da gunumuzde de sanki kadınlar yokmuşçasına ya da kadınlara rağmen yapılıyormuş gıbi kab edılıyor ve algılanıyor bütün bunlar. İşte bu

kitabın en önemli sözü esas olarak burada ortaya çıkıyor: Yeni bir yüzyılın başında, son on yıldır özellikle, kadınların konumları açısından ve demokratik bir toplum olma yönünde, önümüzdeki yıllarda pek çok açılımı olacak, devrim nitelığinde değişimler yaşanıyor bu toplumda; Medeni Kanun değişti, Turk Ceza Kanunu değişiyor, Anayasa'da kadın-erkek eşitliğini garanti altına almaya dönuk ilkeler tartışılıyor. Ve bütün bu tartışmalar feminist kadınların ve kadın sivil toplum örgutlerinin talepleri, önerileri, bizzat taslaklar geliştirmeleriyle yapılabiliyor, mümkün olabılıyor. Onlara rağmen yapılamıyor. AB gıbı dış bir dınamık de bu süreci hızlandırıyor bu arada. Bunda ne sakınca olabilir ki. Insan haklarına dayalı, eşitlıkçı demokrasi mucadelesı ulusal ölçekte ya da küresel ölçekte evrensel hukukun yaptırımlarından ve uluslararası sivil toplumdan bağımsız değil üstelık. Bütün bu değişimler, AB'nın Kopenhag Kriterleri'yle de örtuşen nitelığe sahip. Ne guzel. Bundan çıkarılacak sonuç ise şudur, Turkıyelı kadınlar, kadınların da evrensel insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren bır yaşam ve demokratik bir toplum talep edıyorlar. Hem AB'de hem de Turkıye'de kadınların konumu, sorunlar ve kazanımlar derken işte tam da karşılaştırmalı bır yaklaşımla söz konusu evrensel perspektıfı ortaya koymaya çalıştık.

Kitapta hangi bölümler var?
Iki ana bölümden oluşan kitabın Türkiye bölumunde, kadının toplumsal, ekonomik, hukuki, siyasal sorunlarını ele alırken, bir yandan da Türkıye'de özellikle yakın tarihi yani, ikıncı dalga feminizmin verdiği mucadeleyı ve kazanımlarını ortaya koyarak hem hareketın demokratikleşmeye katkısını görünür kılmaya, hem de batı'daki kadın mucadelesinden hiç de eksık kalır yanı olmadığını vurgulamaya çalıştık. Bu anlamda AB'ne üyelik sürecinde önkoşul olarak yapılması istenen değişıklıklerın Turkiyeli kadınların zaten mücadelesini verdikleri, vermekte oldukları bır kesişmenin olduğunu göstermeye çalıştık. Kitabın ıkıncı bölümünde ise, AB'nin kadın politikaları ve AB'ye uye ya da uyelik surecındeki ulkelerden örnekler seçerek kadınların durumu ve politikalardakı değişimleri incelemeye çalıştık. Burada amacımız hem kadın sorununun evrenselliğini ortaya koymak, yani hıçbir dunya toplumunun bu sorundan azade olmadığını göstermek hem de AB'ye uyelık sürecının butün ülkelerde benzer bıçimde yaşandığını göstermekti. Bu çerçevede Yunanıstan, İspanya gıbi siyasal kulturu açısından benzerlikler gösterdiği, demokratikleşme süreçlerının ara askerı rejımlerle kesintiye uğradığı ulkeleri ve tam uyelık surecının yaşanmakta olduğu Doğu Avrupa ülkelerını seçtık özellıkle. Böylelikle Turkiye'de yaşanan tartışma sürecinin ya da yapılan değişıklıklerın kendınden menkul olmadığını, yanı uzayda yaşamadığımızı ortaya koymaya çalıştık. Kadınlar bütün toplumlarda kültürlere, geleneklere göre farklılaşan tezahurlerle aynı ezilmeyi yaşıyorlar ve AB hukuku erkek egemen cinsiyetçi ayrımcılığı ortadan kaldıracak daha eşıt duzenlemeler getiren yaklaşıma sahıp.

AB kadınlar açısından ideal gibi anlaşılıyor...
Elbette sorunsuz değil, çok fazla problem var, özellıkle ıstihdam alanında. Sonuç olarak AB ekonomık entegrasyon olarak başlayan küresel nıteliklı kapıtalist bir proje ve oluşum. Emek-sermaye ilişkisi bağlamında sömurü ilişkilerini ortadan kaldırıcı bır perspektıf varoluşu itibarıyle yok. Bu anlamda tabii ki kadın emeğını sömüren ve pek çok alanda hâlâ kadının bedenını, emeğını denetleyen bir sistem bu. Ancak, pek çok alanda ulusal yapıların cınsıyetçi gelenek, kural ve kodlarını kırıcı nıtelikte daha eşitlikçi bir evrensel yaklaşıma sahip. Örneğın "gender mainstreaming" yaklaşımı. Sadece kadınlarla ılgılı konularda değil, tarımdan tutun da sağlığa kadar bütün alanlarda kadın-erkek eşıtlığını öngören bir ust ılke, etik bir kural olarak getırılmiş durumda.

Yani orada da değişim ve mücadele sürüyor...
Evet , AB kapitalist gereklilikler çerçevesinde kadını ıstıhdam alanına çekmek üzere bır sürü kural koyuyor ama diğer yandan bu kurallar, vatandaşlık ya da birey zemininde cınsıyetçı ayrımcılıktan arınmaya katkı yapacak "eşıtlıkçı" düzenlemeler nıtelığı de taşıyor. Yani çok uçlu gelişmeler bunlar. Tam da bu nedenle Avrupa Kadın Lobısi diye bir platform söz konusu ve bu zemınlerde de uluslarustu hukuk oluşturma sureçlerıne eleştırılerını ve önerılerını ıletıyor kadınlar. İşte kitap, bu fotoğrafın kendi içinde çelişık olan unsurlarını da ortaya koyarak, aslında bu süreçlerin kadınların ınısıyatıflerının dışında olmadığını, Türkiyeli kadınların da pek çok sorunu olduğunu, bu sorunların yerel ve evrensel boyutları olduğunu ve bunlara karşı verilen feminist mucadelenin görunur kılınmasını amaçlıyor.

Serpil Çakır
Sempozyumu izlediniz, izlenimleriniz neler?
Kadın konulu toplantılara katıldığımda genel olarak neler var neler yok en son neler yapıldı diye öğrenmek isterim. Bir de Türkiye'nin ya da uluslararası toplantılarda dunyanın değişık yerlerınde kadın hareketi kadınlar neler yapıyorlar, örgütlenmeleri nasıl, sorunlarını nasıl çözuyorlar, ne tur politikalar gelıştırmışler, bunları hayata geçirirken ne tür sorunlar yaşıyorlar ve ne durumdalar ve başarıları neler? Başarılarını görmek beni çok mutlu ediyor... Bu tur konularda çalışan insanlarla tanışmak ya da tekrar görüşmek benım için çok önemli. Böyle duygularla katılıyorum bu tur toplantılara... Bu son yapılan toplantıda; sempozyumda da bunu hıssettim. Bu konularda çalışan ya da çalışmayan pek çok insan vardı sempozyumda ama özellıkle bu konularda BM'de görev ustlenmış kadınlar özellikle Yakın Ertürk'un konuşması ılg nçti. Dunyada ve Avrupa'da pol'tikalar ve Doğu'ya nasıl bakılıyor gibi konular vardı. Ama asıl beni heyecanlandıran ve bana güç veren Avrupa Kadın Lobisi'nın başkanı olan konuşmacının (Lydia La Rıvıere Zıjdel'in) sunumuydu. Gerçekten ruhuyla, eylemliliği ile yaşadıkları ile butun bir kadındı. Teori ıle pratığin birleştiği bır uğraşın, bir eylemın, bir inanmışlığın somut bir görüntüsüydü. Böyle bir şeyı görmek beni gerçekten etkıledı. Ve hani kadın dayanışması dediğimız şey var ya kadın dayanışmasını onda görebılıyordunuz. Kadın konusu olduğunda sınırların, ulusların, renklerin her şeyin erıdığını

Lydia La Riviere Zijdel

tek bir şeyde birleştiğini duymak istiyoruz ve paylaşıyoruz ya onda bunu görmek çok güzeldi. Türkıye'nın Avrupa Bırlığıne gırmesı ve kadınların gelişıyle biz zenginleşeceğız dıyordu. Sorunları birlikte çözmekten bahsedıyor ve AB'ye dair sorunları çok somut bır şekılde ifade edıyordu. Mesela "niye 'Avrupa Ailesi' fotoğraflarında kadın yok sadece bır kadın var dığerlerı erkek?" sorusuyla başlayarak "siyasal birlık ve bu kadar sıyasal demokrasi iddiaları olan bir yer, bır takım kriterlerın en azından oluştuğu AB projesinde (yine de kadınsız bir ulkeler topluluğu...)cismen kadınları göremiyorsunuz. Tabii ki kadınlara karşı her turlu ayrımcılığın önlenmesi kadın üzerine alınan kararlar, uluslararası hukukta yapılan düzenlemeler çok önemli. Ama yine de uygulamada, somut sonuçlarda çok fazla değişen bir şey yok. Burada o zaman bir sorun var. Bu sorunu çözecek de yine bızleriz yine kadın hareketidır" diye çok coşkulu çok güzel bir konuşma yaptı. En çok aklımda kalan bu konuşma oldu. Bana umut verdi tekrar... Avrupa'daki somut kurumlardan, kadın erkek eşıtlik komisyonları gibi, gelen görevlılerın konuşmaları da ilginçti. Buralarda işlerın nasıl yuruduğune olup bıtenlere ve başarılara dair... Bu eşitlik komisyonlarında ne gıbı bır sureçten geçildiğ ne dair açıklamalar duymak güzeldi. Dışarıdan olduğu kadar Türkiye'den de haberler duymak güzeldi tabii. Hareket'n içinde olup gunumuzü yaşadığımız ıçın yapamadığımız bır şeyi yapıp, dışarıdan bakıp "neler olmuş ve başarılmış" ı görme fırsatı da yakaladık. Sanki Turkiye'de yaşamayan biri gibi baktığımda mesela Turkiye'de de çok şeyin yapıldığını görebiliyorum. Çok canlı bir kadın hareketi ne olursa olsun var Türkiye'de. Yine bence Turkiye'de toplumsal hareketler içinde en canlısı kadın hareketi . Sıyasal gundemı değıştırmek dönüşturmek için, eylem bıçimlerı ile, değışık kanalları zorlamasıyla gerçekten kadın hareketi önemli bır yere sahıp. Güce sahıp. Bazen bunun farkında değıl ama böyle bır gucu var gerçekten. Bunu belki toplantıda daha iyi görebildik .Turkiye'nın dört bir yanından gelen kadın kuruluşları, onların yaptıkları, bunları anlatırken aynı zamanda sorunları nasıl hallettıklerını de sunmaları ...
Bunları dinlemek bana umut verdi.

güldünya son olmadı!

Güldünya Tören'in evlilik dışı çocuk doğurduğu gerekçesiyle kardeşleri tarafından öldürülmesinin üzerinden aylar geçti. İstanbul Kadına Yönelik Şiddete Karşı Platform, Güldünya'nın kardeşlerinin yargılandığı mahkeme öncesinde bir basın açıklaması yaparak TCK'da namus cinayetlerini teşvik eden maddelerin bir an önce değişmesi gerektiğini belirtti.

GÜLDÜNYA Tören 27 Şubat 2004'te kardeşleri tarafından öldürüldü. Ailesinin evlilik dışı çocuk doğurduğu için kendisini cezalandıracağını bilen Güldünya, polise sığındı ama polislerin yanı başında Bakırkoy Devlet Hastanesı nde kardeşlerının ıkıncı kurşunuyla can verdı. O zaman da söylemıştık, yine söyluyoruz, eğer sığınmaevleri olsaydı, Guldünya, kadın örgütlerıne başvursaydı, bugun hayatta olabilirdi. İstanbul Kadına Yönelık Şiddete Karşı Platform Guldünya'nın kardeşlerının yargılandığı mahkeme öncesinde sığınmaevleri talebının dile getirildiği ve TCK değişiklıklerının önemini vurgulayan bir basın açıklaması yaptı. Basın açıklamasında, "bugün burada yalnızca Guldünya'nın mahkemesi görulmüyor. Bugün burada bızım kadınlığımızın, bedenimizin ve cinselliğimizin üzerindeki tum şiddet unsurlarının mahkemesı görulıyor. Bugun burada Guldunya'nın şahsında katled len tum kadınlar için buradayız. Bu, bızım davamızdır" denildi. Basın açıklamasının ardından davaya mudahil olan kadın avukatlarla birlıkte davanın izlenmesi talebi ise reddedildı. Sadece birkaç kadının girebıldığı mahkemeyı izleyemeyen kadınlar ise koridorda bekletıldi. Koridordaki bekleme esnasında, Guldunya'nın yakınlarının kadın arkadaşlarımıza sözlü tacizde bulunması, hatta yer yer saldırmaya kalkması, Güldunya'nın katıllerının sadece mahkemede yargılananlar olmadığını gösterdi bizlere.

hayır! demek neden zor olsur

Kadın Dayanışma Ağı, aldığı telefonlarla kadınlara hukuksal ve psikolojik destek sunmaya devam ediyor. Altı aydır sürdürülen çalışma iki kadın kurumunun tecrübelerini kadınlarla paylaştığı önemli bir deneyim.

"HER birimiz birbirimizden habersız farklı şiddet biçımlerı yaşayarak çoğu zaman yazgılarımıza katlanıyoruz, oysa ancak birbırımizi bularak ve dayanışarak kendi gucümüzü görebiliriz. Bunun için önce evde, sokakta, mahallemızde, işyerlerımızde baskı ve şıddetin bılgisıne ulaşmalıyız. Yaşadığımız şıddet turleri nelerdir, neden şiddeti yaşamaya devam ediyoruz, neden çözum yolları aramıyoruz? Birbirimizin sorunlarına nasıl destek olabiliriz ? Kadınlar olarak bızım de haklarımız olduğunu bilip, bunu nasıl yuksek sesle söyleyebılırız? "Hayır" demek neden bu kadar zor, "hayır"larımızı çoğaltırsak neyi kaybedeceğız,neleri kazanacağız? Belki de kendi hayatlarımızı. Erkeklerın sözünün geçtiği bu toplumda,biz kadınların sesleri de yukselecek mi cesaret ve özguvenle? AB Yerel İnisiyatıfler Mikro Projeler kapsamında yuruttüğumüz "İstanbul Toplumsal Ekoloji Platformu (İTEP) Projesi bunyesinde; Amargi Kadın Dayanışma Koop. ve Gökkuşağı Kadın Derneği olarak; soruların soru, sorunların sorun olmaktan çıkacağı, her çabanın kadın dayanışmasına dönüşeceği "Kadın Dayanışma Ağı" çalışmasını altı aydır sürdurmekteyız. Iki kadın kurumunun deneyimlerini de akıttığı, küçük bir danışma merkezi modelini benımseyen bu çalışmayla, önce sabıt bır telefon üzerinden şıddetı yaşayan kadınlara ulaşıyoruz, kadın, yaşadığı sorunu telefonda çok kısa anlatıyor, isteğıne bağlı olarak görüşmeye gelıyor, gönüllülerle ve avukatlarla sorunlarını uzun uzun konuşabılıyor. Duruma bağlı olarak hukuksal destek ve psikolojik destek alabılıyor. Kadınlar bu görüşmeler esnasında kadın dayanışmasını hıssedip, Av Elıfe Cemri ve Av.Serap Kaya'dan hukuksal haklarını öğrenebılıyorlar. Birbirimize ihtıyacımız olduğunu bırbirimize yüz yüze söyleyebılmek ve dayanışabilmek için önce bırbırımız ulaşmalıyız."

Kadın Dayanışma Ağı
Tel: 0216 345 49 88
Pazartesi, Salı, Perşembe ve Cuma gunleri 10:00-18.00 saatleri arasında bize ulaşabilirsiniz

kadınların öyküleri yarışıyor

Akdenizli Kadınlar For... 2005 Öykü Yarışması'nı... yılki teması ...

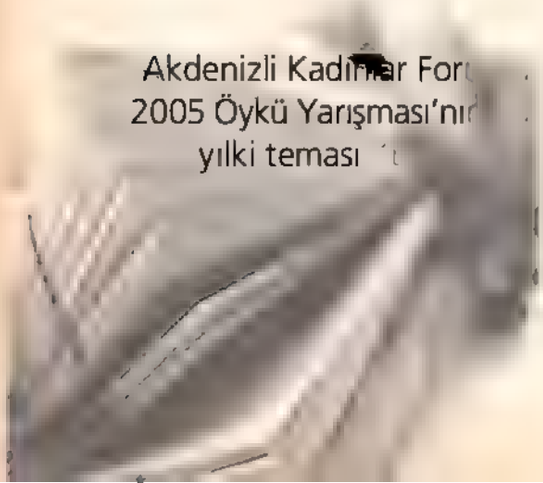

Akdeniz ulkelerinden kadınlara açık olan Akdenizli Kadınlar Forumu Öykü Yarışması'nda daha önce herhangi bır yerde eseri yayımlanmamış kadın yazarlara ödul verılıyor. Yarışmada temsil edilen ülkelerden yazarlar, öğretım uyeleri, gazeteciler ve edebiyat eleştirmenlerının oluşturduğu karma juri bu yıl 8 ulkeden (Bulgarıstan, Cezayir, Fas, Fransa, Hırvatistan, Lübnan, Tunus ve Türkıye) 187 öyküyu değerlendirmiş veTürkıye'den de Elıf Burcu Yılmaz ve Almula Türedi ödule layık görulen kadınlar olmuştu.2005 yılı öykü yarışmasının ana teması ise "Beden*. Yazarların istedikleri dilde sadece bir öykü gönderme hakkının olduğu yarışma ıçin öykulerınızi en geç 30 Kasım 2004 tarihinde ellerinde olacak şekilde, Akdenizli Kadınlar Forumu'nun adresıne gönderılmesi gerekıyor. *Bılgi için: Forum Femmes Mediterranee, 74, Rue Longue des Capucins - 13001 Marseille France Tel: 00.33. 4.91.91.14.89 / Faks: 00.33.4.91.90.92.21*

kadınlar
ürettikçe güçleniyor

1986'da kurulan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDEV), Türkiye'nin birçok yerinde kadınlara önayak olduğu üretim kooperatifleri ve çocuk yuvalarıyla, son olarak da kadınlara verdiği mikro kredi projesiyle faaliyetlerini sürdürüyor. Vakfın iktisadi işletmesi olan Nahıl Dükkân'da Yeşim Yılmaz ve Safter Taşkent vakfın çalışmalarını anlattılar

KEDEV olarak neler yapıyorsunuz, ana faaliyet amacınız nedir?
Safter Taşkent: Dar gelirli bölgelerde kadın ve çocuk merkezleri kuruyoruz. Buralarda hem çocuk yuvaları var 3-6 yaş arası çocuklara yönelik. Hem de kadınlar bir araya gelip vakfın verdiği, eğitim danışmanlık ve kredi desteğinden yararlanarak atölyeler kuruyorlar ve uretmeye başlıyorlar. Okul öncesi eğitim ya da mahalle yuvaları dediğimiz bölum de aslında kadınlar için sosyal ve kamusal alana çıkmak için ve ekonomik yaşama katılmak için faydalı. Çunkü kadınlar liderliğinde kuruluyor mahalle yuvaları. Merkezlerin yönetım kurullarını aileler oluşturuyor. Dolayısıyla kadınların, annelerın çalışması önündeki en buyuk engellerden biri olan çocukların bakılacak yer sorununa çözum getiriyor Hem de anneler çocuklarının okul öncesi eğitiminde aktif olarak yer almış oluyorlar.

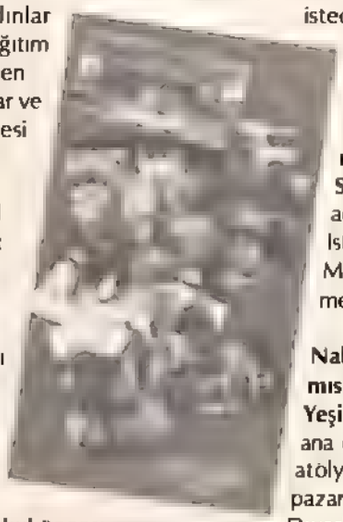

KEDEV'in atölyeler yoluyla kadınlara ekonomik destek sağlaması dışında başka çalışmaları var mı? Psikolojik danışmanlık vs...
S.T.: Özel olarak böyle bır çalışma yapmıyoruz Ama tabıı kı merkezde bulunan bir kadının böyle bır problem yaşaması durumunda gerekli yönlendırme ve destek mutlaka sağlanır. Merkezlerde kadınlara gunluk hayatta ıhtiyaç duyacakları her konuda eğitimler verıyoruz. Kadın sağlığı, çocuk sağlığı, ureme, beslenme eğıtimleriyle başlanıyor.

Eğitimlerin sonuçlarını nasıl yaşanıyor?
S.T.: Atölyelerde gördüğüm bütun kadınlar ne ıstediğini bılen, sorunlarını tanımlayan ve çözmeye çalışan kadınlar haline geldiler. Merkezlere gelıp gıden kadınların gerek toplum içinde gerekse ailelerinde daha çok saygı gördüğunu, sözlerinin daha çok dinlendiğini göruyoruz. Kadınlar kendilerini ve haklarını tanıdıkça kendilerini kolay kolay ezdırmıyorlar.

Kadınlara mikro kredi verme çalışmanız var bir de değil mi?
S.T.: Turkiye'nın ılk mikro kredi kurumu Maya. O da vakfın bır projesi. İlk 1997 yılında dar gelirli İstanbullu 100 kadına kendi işlerını kurabılmeleri için geri dönuşumlü kredi verilerek başlandı. Kredılerın geri dönuşümü oranı yuzde 98. Amaç dar gelirli kadınlara kendi işletmelerini kurabilmeleri veya geliştirmeleri için destekte olmak.

Mikro kredi için başvurmanın şartları neler?
S.T.: En az uç kadının bir araya gelıp başvurması gerekıyor. Her kadın bireysel olarak kendı istediği oranda kredı alıyor. Ama grup olarak ödemeyi yapıyorlar. Dolayısıyla birbırlerinin kefılı olmuş oluyorlar.

Kaç merkez var şu anda? Yeni merkezler açılacak mı?
S.T.: 11 merkez var şu anda. Ama açılacak olan merkezlerimiz var Istanbul'da Kartal ve Gazi Mahallesi'nde açılacak ıkı merkezımiz var.

Nahıl'daki çalışmalarınızı anlatır mısınız?
Yeşim Yılmaz: Amacımız da vakfın ana çalışma konusu olan kadın atölyelerinin ürettıklerının satışı ve pazar bulabılmesi. Düzce, İzmit, Van, Dıyarbakır ve bırkaç ilde daha kadın atölyeleri var. bunlar daha çok dikiş atölyeleri. Düzce ve İzmit'te de mum atölyeleri ve çocuk yuvaları var. Üretımlerimizde doğal kumaşlar kullanıyoruz. Bir de pratık kullanıma uygun olan çok da geleneksel olmayan urunler yapıyoruz. Vakıf, dört yıldır ıkinci el eşya satışı yapıyor. Bu dükkândan önce senede ıkı kez bir yerde kurulan koca bir Pazar aracılığıyla ikıncı el eşya satışı yapıyorduk. İnsanlarda vakfa gıysi bağışlama alışkanlığı var. Bıze duzenli olarak kullanılmış eşya gelıyor. Biz de burada ve Ş şli'deki diğer dukkânımızda, kı orası daha buyuk oraya da Pazar yerı dıyoruz, ikıncı el eşya satışı yapıyoruz.

eşcinseller vardır

Bu yıl birincisi gerçekleştirilen, Out İstanbul Uluslararası Gey ve Lezbiyen Film Festivali 1 - 6 Ekim tarihleri arasında yapılıyor. Festivali önlemeye yönelik olarak bir gazetede yapılan yayınlar ve bir grubun eylemi sonucunda, eşcinsel görünürlüğü konusundaki kararlılığımızı, 01.10.2004 tarihinde, Beyoğlu Alkazar sineması önünde yaptığımız bir basın açıklamasıyla duyurduk. Aşağıda metninin okuyabileceğiniz basın açıklamamızı, yaklaşık 40 kişiyle gerçekleştirdik.

"Biz Turkiyeli eşcinseller ve eşcinsel özgürlük mücadelesine inanan bireyler olarak eşcinsel varlığımın somut bir göstergesi olan gey&lezbiyen film festivalini engelleme çabalarını protesto ediyoruz..Bu topraklarda kadınları seven bir çok kadın, erkekleri seven bir çok erkek yaşıyor. Yine bir çok insan kendini doğduğu biyolojik cinsiyete ait hissetmiyor. Görmezden gelmek ya da eşcinselleri baskı altına almaya çalışmak şimdiye kadar bu gerçeği değiştirmedi ve değiştirmeyecek. Cinsel yönelim film izleyerek, özenilerek değiştirilebilecek bir özellik değildir. Eşcinsel temalı filmler eşcinsellerin yaşadıkları ayrımcılık ve zorlukları ortaya koyup toplumun kendini sorgulamasını sağlar. Biz eşcinseller de bu toplumda egemen zihniyetin karşısında baskılanan kadınlar, anadili Türkçe olmayanlar, sakatlar, emekçiler ve işsizler gibi onyargılara karşı haklarımızı savunmaya devam edeceğiz. Biz, bir arada yasama kültürünün ancak karşılıklı anlayış, iletişim ve farklılıklara saygıyla gerçekleşebileceğine inanıyoruz. Her insanın başkasının özgürlüğü kısıtlamadıkça kendini hissettiği ve istediği şekilde ifade etme hakkı vardır. Film festivalleri de kültür sanat etkinlikleri dahilinde bunun önemli kanallarından biridir. Eşcinseller ve eşcinsel özgürlüğüne inanan bireyler olarak ulusal ve uluslararası düzeyde iletişim halinde olduğumuz, insan haklarına saygılı tüm birey ve grupları eylemimize destek vermeye çağırıyoruz."

Lambdaistanbul

menopozda

boşanmalar artıyor

Işın Akı'ya ulaşmamızı sağlayan şey tesadüfen duyduğumuz "dört kan" tanıklıkları oldu. Kadınların ilk regl, ilk birliktelik, ilk doğum ve ilk menopozuydu "dört kan"la anlatılmak istenen. Neler yaşamıştı kadınlar, neler hissetmişlerdi? Kendisine Tanı Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri'nde ulaştık. Pazartesi dostu bir psikolog karşıladı bizi.

ÇALIŞMALARINIZDA ve kitabınızda yöntem aynı. Tanıklıklar üzerinden mi hareket ediyorsunuz?
Bireysel olarak gelen kişiler oluyor. Şöyle şeyler yaşadım diye anlatıyor. Bireysel veriler uzerinden çalışmalar yapıyorum. Toplumda önemli olan kadına verilen rol. Çunkü erkeğin hep sığınacağı bır yer var, "Ne yapayım annem beni böyle yetiştirdi, ben ne anlarım, sen bu işi daha iyi yaparsın," gibi sürekli kadınlara bir görev verilıyor.

Kadınlar da bu rolü benimsiyorlar...
Evet. Maalesef. Her ne kadar okumuş da olsa, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek de olsa şiddete maruz kalan kadın sayısı, "Ne yapayım kocam aldatıyor ama, bütun erkekler aldatır," diyen kadın sayısı hiç de az değıl.

Sizce neden böyle?
Özguven eksıkliği bence. Ama bız çocukluğundan bu yana bir insana on olumsuz ileti verırsek, "zaten kadınlar şanssızdır, sen de benım gibi olursun, o senin baban," gıbı şeyleri onun bilinç altına ıtersek, onun bılinç altı çöpluğu gunün birınde canlanıyor. O da, "zaten annemın yaşadığı hayat da neydi ki, arkadaşlarım da aynı şeyleri yaşıyor, daha iyi bır hayat olabileceğini duşünemıyorum," dıyor. Bır takım şiddet, çatışmalar yaşamasına rağmen kolay kolay boşanamıyor. Boşanması için de hazır olması lazım. Çünku boşanınca da toplumun ona ne diyeceğını duşünerek kaygılar yaşıyor.

Erkekler de aynı iletileri alarak büyüyorlar, ama onların hayatı böyle gitmiyor...
Erkekler de aynı olumsuz ıletıleri alıyorlar. Ama toplumun erkeğe ve kadına verdığı roller farklı olduğu için erkekler çocuklukta kadınlarla aynı olumsuz iletileri alsa da buyürken bir yandan da erkek olmanın avantajlarını da öğrenmeye başlıyorlar. Erkeğin durumunda özguven gelıştiriliyor. Burada belırleyıcı olan toplumsal roller.

Dört kan kitabını derlemeye nasıl karar verdiniz?
Bır kadının hayatında dört önemli dönem var. Bunların hepsi de kadının hayatını çok etkılıyor ve belirliyor. Örneğin menopoz, her ne kadar toplumda yeni yeni tartışılmaya başlansa da genelde kadınların menopozda yaşadığı duygu şu oluyor: "artık her şey bitti, ış ışten geçti," duygusu oluyor. Zaten o vakte kadar da kadınlığın bir guzellığini yaşamamış oluyor. Çocukların sorunları, eş, evde bakıcı da olsa, onun idare edilmesi, evin duzeninin sağlanması kadının görevi olarak görülüyor. Bu nedenle her şeyi yaptım ettım ama hayatımı yaşayamadım duygusu yerleşmeye başlıyor. Çocuklar da kendı hayatlarını kurmuş oluyor. Kadınlar da iyice yalnızlaşıyor. Meşgalesi de kalmıyor. DİE'nın istatistiklerine göre genellikle boşanmalar da bu vakitlerde artıyor. Eşle ortak olan çocuğun okulu gibi konular kalkıyor, o zamana kadar çocuk babasız kalmasın diye surdurulen bir evlilik çocuk evden ayrılınca boşlukta kalıyor tabii. O zaman da eşının değişik yönlerini görüyor, eskiden katlandığı şeyler şimdi daha ağır gelmeye başlıyor. Dolayısıyla menopozd ayrılıklar daha çok yaşanmaya başlıyor.

Topladığınız veriler bu merkeze gelenler mi?
Beş yıldır buradayım. Daha önce de bu tür yerlerde çalıştım. Sosyal yardım kuruluşlarında gönullu çalışmalarım oldu. Gecekondu bölgelerinde çalışmalar yaptım. Bazı bilgiler oralardan derlendi. Oralarda çatışmasız yaşam aile gıbı konularda eğitımler verdim. Oradan elde ettığim bılgilerle kıtap da beslendı. Özellikle gecekondu kesiminde tabii bu araştırma on beş yıl öncesine dayanıyor. O zaman sosyal yardım kuruluşları bu kadar fazl değildı. Kadınlar çok çaresizdı. Birbirlerıne bil ayıp, günah kaygısıyla bir şey soramıyorlardı Onlarla karşı karşıya konuşmaya başladığınız zaman çok çaresız ve acı içınde olduklarını görüyorsunuz. o nedenle çocuklara ergenlık döneminden itibaren doğru bılgiler verilmeli. Öyle çaresız oluyorlar ki, çocuk erkek arkadaşıyla pastaneye gittığında hamile kalacağını zannediyor. Ergenlik ilk zorlanmal dönem. Bu dönemdeki bılınçlendirme çok önemlı. Çocuk hem bırey olmaya çalışıyor. Hem bırey olup artık ergenim diyecek ama bu defa sosyal baskılar başlıyor. Artık genç kız oldukları için "yapamayacağı" şeyler önüne konulmaya başlıyor. Hamilelik de kadınların hayatında önemli bir dönem. Mesela şu aralar çok sık rastladığ.mız doğum sonras depresyon var. Kadın hamileliğe hazır olmadığı zaman bir süre çocuğu kabul edemıyor. Mesela ben bır ay çocuğunu kucağına alamayan anneye rastladım.

Anne olmuş kadınların statüsü de değişiyor toplumda...
Toplumda bır etiketleme var. Mesela çocuk okula gidıyor, anne babasının olması, ayrı ya da birlıkte olması çok önemli değerlendırılıyor. Sırf bu sebepl boşanamayan kadınlar var. Evlendikten sonra anne olduktan sonra kadınlara değişecekleri söylenir. Bu sefer anne olan kadın artık anlamama engelını aştığını, kendı annesinin bulunduğu yere erıştığını duşunüyor. Bu sefe başlıyor o da çocuğuna aynı davranmaya başlıyor. Ya da tam tersi annesinın baskıcı olduğunu kendi çocuğuna öyle davranmayacağını söyleyerek farklı olmayı seçenler de olabiliyor. Genellikle anneyi mode almak şeklinde yaşanıyor sureç. Bebek olunc da hayat değışiyor tabii. Bazı annelere soruyorum ben, neyın değıştığini, "bu ben miyim," diyorlar. Sanki kımlikleri tamamen değişiyor. Hayatımızdaki her şeyden altı tane

hormonumuz sorumlu. Bunlarda olan bütün değişiklikler, duyguları değiştiriyor, kararlarımız belirleniyor.

Annelik tek başına yaşanıyor zaten, babalar dışında kalıyor bunun...
Benim yaşadığım bir olay var. Bir hanım, çocuğu doğduğundan itibaren baba sürekli uyuyormuş. Gece hiç kalkmıyormuş. "Ben ne yapacağım ki kalksam da, sen emziriyorsun zaten, ben ne anlarım çocuk uyutmaktan," gibi şeyler söyluyormuş. Hanım diyor ki, "ben kalkıyorsam, sen de kalkıp benim yanımda duracaksın." Ondan sonra da kendisi ne zaman kalksa zorla adamı da kaldırıyor. Gerekirse kafasından aşağı suyu boşaltıyor, adamı uyandırıyor. Bir sure sonra adam demiş ki, "o zaman ben bir süre anneme taşınayım, çocuk büyüyünce gelirim." Şaka gibi değil mi?

Bu dört dönemin belirleyici olanı ergenlik mi?
Ergenlik çok önemli tabii. Ilk zorlanma burada oluyor çünkü. Eğer ergenlikte çok zorlanmalı bir dönem geçirirse kişi, kendi cinsiyetinden memnun olmayacak bir noktaya dek gelebiliyor. Ilk birliktelığini atlatamayan, on beş senedır hâlâ ılk birlıktelığini duşunen, sosyo ekonomık düzeyi yüksek, yurt dışında eğitim görmüş, kariyer sahibi ama hâlâ o anı yaşıyor ve ondan nasıl ıntıkam alabıleceğini düşünuyor. Kimseyle de olamıyor. Yüzunü bile hatırlamadığını söylüyor ama beyni hâlâ o anı yaşıyor.

Hastaların tedavilerinde terapiye mi ağırlık veriyorsunuz? Yoksa ilaca mı?
Tedavide terapi çok önemli. Genellikle yapılan, şu an da Amerikan toplumunda falan çok yaygın olan, "bır Prozac alayım, hıçbır şeyım kalmasın," tavrı. Ama bir işe yaramıyor. Çünkü sadece ılaçla çözülmeyeceği için sonuç olmuyor.

Kitaptaki en zor bölüm ensest tanıklarının anlattıklarıydı. Daha zor okuduğum bölüm ise ensest yapanların anlattıklarıydı. Biraz bahseder misiniz bundan?
Senelerdir bunlarla ilgili verı topluyorum. İkı cins de yaşıyor ensestı. Mesela, bir abi erkek kardeşiyle yaşıyor, para karşılığında. Ve aileden kimse bilmıyor bunu. Bu durum enseste uğrayan çocuğun durumunu, başarısını her şeyını çok kötü etkıledi. Çocuğun duygusu, "sabah kalktığım zaman kendıme ığrenerek güne başlıyorum," şeklındeydi. Abi de evlı. Mesela yine ensest bir vakada, kızcağız mimarlıkta okuyordu. Babası ilişkiye gırıyor. Adamın dediği, "ben kızımı başka bır erkeğe teslım edemem." "Ben yetiştirdim, buyüttüm, kızımın her şeyının tadına önce ben bakmalıyım," gibi duygusu vardı adamın. Korkunç bır şey. Kız, senelerce hıçbir erkeğe guvenmedı. Guvenebileceği insan babası yaşında olmamalıydı zaten, bilinç altında öyle bir kod vardı. En sonunda kendisinden yaşça kuçük birısiyle birlikte oldu. Ama o da tecavuz şeklınde. Şu anda kırk beş yaşlarında. Hâlâ erkeklerle ılgılı duyguları çok kötu.

Ensesti yapanlara nasıl ulaştınız?
Bazı erkekler bunu gurur verıcı bir şey olarak anlatıyorlar. "Bu benim hakkım, yapabılırım, hatta doğada, dünyada zevk verıcı ne varsa tadılmalı, yaşanmalı," şeklinde duşunenler var. Tam sayı verememem bunu böyle duşunenlerle ilgılı. Ama çok normal göruyor ve bunu yaşaması gerektiğini duşunuyor, böyleleri var. Kırsal kesimde ve sosyo ekonomik duzeyı yuksek kesimde de ensest yaygın. Fakat, herkes tabular nedenıyle söyleyemiyor. Mesela kız çocuk anneye asla söyleyemiyor. Kırsal kesimde daha da yaygın. Çünkü aynı odada kalabalık yatma söz konusu.

Nasıl tahammül edebiliyorsunuz bu adamlara?
Duygusal davrandığınız zaman, sorun ne olursa olsun karşı tarafa terapı yapamıyorsunuz. Onu bır insan olarak, bu duyguları yaşayan bır insan olarak görmek zorundasınız.

Rahat rahat anlatıyorlar yani, utanmadan...
Mesela bir tanesi terapide, erkek her şeyi yapmalı duygusunun sonucu olarak bu davranışı yaptığını ve yaşadığını söyledi. Zaten normal insan bunu yapmaz. Adı ne olursa olsun, sorunlu veya hasta ya da başka bır şey Bu korkunç bir şey. Bir sorun varsa onu ortadan kaldırmak gerekir. Çunku ona yaklaşamadığınız zaman, o potansiyel. Başkalarına da zarar verebilır dıye duşünuyorum.

Az önce bahsettiğiniz abi, erkek kardeş vakasında ağabeyi eşcinsel olarak tanımlamak mı gerekir?
Bazı vakalarda eşcinsellık nedenıyle yapılabılıyor. Toplumda yadırgandığı için. Ya da bazı şeyler parayla yapıldığı için. En yakında olan kardeşı, bunu bir fırsat olarak görebiliyor. Bunda abi evli. Ve karşılaştığım bu tip bırkaç kişi bını gurur verici bir şey olarak görüyordu. "Ben iki cinsi de mutlu edebilecek üstun bir insanım," diyordu.

Nasıl ortaya çıkıyor ensest, ya da size gelinen aşama hangisi?
Enseste uğrayan itiraz ettiği zaman. Artık büyüduğu için artık, daha guçlü hıssetmeye başladığı dönemde itirazda bulunabiliyor. Bu itıraz karşısında yapan kişi bır boşluğa duşebılıyor, kendini mutsuz hıssedebılıyor ve bundan kurtulmak için bıze başvurabiliyor.

Ailelerin öğrendiği zaman tepkileri ne oluyor?
İlk etapta çok buyuk şok yaşıyorlar. Her şeyden önce kabul etmek istemıyorlar. "Yok canım o onun abisi, babası, olur mu öyle şey," gibi. Sonra, "bu benım başıma neden geldı?" soruları gelıyor ve en son da, "ben ne yaptım, iyi mı yetiştirmedım, babayla kızı çok mu yalnız bıraktım, " şeklınde kendını suçlamaya başlıyor. Tabii ki kımsenin duymaması için gizlemeye çalışıyorlar. Hepsi mecburen terapiye gelmeye başlıyorlar. Butun aile için bır travmaya dönuşuyor.
Anneler ensest yapan babayı boşamıyor mu?
Genellikle terk etmıyorlar. Maalesef böyle suren evlılık çok. Kımısi çaresızlikten, gidecek yeri olmamasından. Bazen babanın tehdit etmesi sonucunda. Olayın duyulmasını istememekten. Çünkü mahkemede bir boşanma sebebi söylemek zorunda ve gerçeği de söyleyemiyor.

Bizim kültürümüzde, belli bir yaştan sonra kızlar ve oğlanlar aynı odada yatırılmaz, bu bir anlamda bir önlem. Ama anlaşılan geleneksel bir şeyler olsa da erkeklerin önüne geçmeye yetmiyor.
Tabii, erkek kardeşlerle de, akraba erkeklerle de kızlar aynı odada yatırılmaz. Ama yetmiyor gerçekten.

Kızlar özellikle babaları tarafından enseste uğradıklarında annelerine açılamıyorlar. Neden sizce?
Bazen kız çocuğunun annesini kıskandığı duşünüluyor. Bazen, "baban seni seviyordur, yanlış anlamışsın, ne kadar fesatsın," gibi tepkiler verebiliyorlar. Cinsel bir yolla babanın sevgi duymasını yok sayıyorlar anneler. Genellikle de inanmak istemiyorlar. Çunku ondan sonra olacaklar onları korkutuyor.

Nasıl çözülecek sizce bu işler?
Bence her şey bilinçlenmeyle ve bugünkü bilincin tamamen değişmesiyle, bunun eğitiminin yaygınlaştırılmasıyla çözulecek Mesela Pazartesi Dergisi'ni bilmeyen ne kadar çok kadın var. Ne kadar az kitap okunuyor. Bunların değişmesi lazım.

Beyhan Demir

Canan Şenol:

özel hayat politikti

Şu anda bu yazıyı okuyanlar arasında Canan Şenol'u herhangi bir çalışmasını görme şansına erişebilen olmuş mudur bilemiyorum. Alanını güncel sanatl olarak tanımlayan Canan Şenol, çalışmalarını din, aile ve devlet temaları üzerinde sürdürmüş şimdiy dek. Çalışmaları beğenildiği kadar tepki de topluyo Almanya'da ensest üzerine yaptığı çalışmasının po tarafından sansürlenmesi yaşadığı engellerden sade biri. Canan Şenol, yaşadıklarını yer yer hayretle anlatıyor ama başta kadınlar olmak üzere ezilenle anlatmaya ve tüm iktidar odaklarını yaptığı işlerle sorgulamaya devam edeceğini de ekliyor sözlerine.

GENİŞ AÇI Dergisi'nde rastladığım yazı, çok çarpmıştı beni. Bir ensest hikâyesi anlatılmaktaydı. Canan Şenol, yıllar önce Mor Çatı'ya gittiğinde orada karşılaştığı bir kadının babasının ensestiyle başlayan, ardından abisinin tacizleri ve evlendiği adamın şiddet ve tecavüzleriyle suren hayat hikâyesini dinlemiş Bu inanılmaz hikâyeyle başlıyor Canan'ın sergisini anlattığı yazı. Ve karşılaştığı başka olaylarla devam ediyor: "Daha sonra çok yakın bir akrabamızın oğluna tecavuz ettiğini annemden öğrendim. Üstelik bu durumu karısı görmuş ve sesini çıkartmamıştı. Ayrıca annem tarafından bunun bana anlatılması, tüm akrabalar tarafından bilinip görmezden gelinmesi aslında bu tur olayların aile içinde nasıl örtbas edildiğinin, aile denen kurumun ne yaşanırsa yaşansın korunmaya çalışılmasının göstergesiydi. Bir sistem vardı ve aile, devlet, toplum, din gibi iktidar odakları tarafından kutsanmış, belli bir sistem içine oturtulmuştu. Hiçbir koşul ve durumda o sistemin bozulmaması gerekiyordu. Ekonomi, politika, din, devlet ve toplum, özel hayatı kıskacı içine alarak varlığını devam ettirebilir çünkü." Canan, ensestle ilgili çalışmasını anlatmaya böyle başlamış. Büromuza geldiğinde de ilk soruma özel hayat politiktir diye cevap verdi. Röportaj gibi olmadı zaten, sohbet ettik ve de paylaşmak istedik. Çalışmalarını gösterdi. Savaş, zina, şeffaf karakollar, bir dakika karanlık eylmi vs. hepsi birbirinden çarpıcı. Umuyorum ki, Canan'ın çalışmalarını görme şansımız daha çok olur bundan sonra. Çünkü o, çok başarılı bir sanatçı, feminist ve Nisa'nın annesi...

Klasik önce seni tanıyalım..
Guncel sanatla uğraşıyorum. Otuz dort yaşındayım. İşletme bitirdim, arkasından güzel sanatları bitirdim. Evliyim, dört yaşında bir kızım var. Yapıtlarımı özel hayatın politikliği uzerinden yola çıkarak gerçekleştiriyorum. Üçe ayırıyorum işlerimi. Devlet, din ve aile ağırlıklı. Genelde bu üçünü inceliyorum. Kullandığım materyaller değişiyor. Ama bunlardan yola çıkarak gerçekleştiriyorum. Kişisel tarihimden yola çıkarak yapıyorum. Çünku bence bu bir tumevarım.

Nasıl bir süreç izliyor bu çalışmalar?
O anda beni ne ilgilendiriyorsa, ne rahatsız ediyorsa. Önce onu seçiyorum. Sonra onu nasıl sunabileceğimi duşunuyorum. Bu bazen video, bazen fotoğraf oluyor. Sonra iş çıkıyor zaten.

Konular devlet, din aile olunca kolay oluyordur, o yolu izlemek...
Ben bunlara iktidar odakları diyorum. İktidar odakları bizim özel hayatımızı oluşturuyor. O sistemin dışına çıkmak mümkün değil. Ben o sistemin içinde yer alıyorum. Ne kadar eleştirsem de, O sistemle birlikte kendimi eleştiriyorum aslında.

Nelerle karşılaşıyorsun işlerinin sergilenmesinde?
Sanatçı olarak bir kere, işlerimi sergileyecek mekân bulmakta zorlanıyorum. İnsanlar baktıklarında, "aa ne güzel,iyi," diyorlar. Ama genelde galeriler pek sergileme cesaretini göstermiyorlar. Sergilere çağrılmıyorum. Sergilendiği zaman, örneğin Almanya'da sansu uğradı. Burada, Kadıköy'de bir internet cafe tabelada bir iş yapmıştım. O, Kadıköy Belediy tarafından çevreye zararlı bulunduğu için kaldırıldı. Somut iki tepkiye uğradım. Ama on dışında zaten pek sergileme olanağı bulamıyorum işlerimi.

Kadıköy Belediyesi'nin kaldırdığı işin neydi
Hamileydim o zamanlar ve ona, kızıma, ho geldin demek istedim. Bizim olan internet cafenin camına "nihayet içimdesin" yazdım Bu yazı iki içeriği de barındırıyordu. Bir kışkırtıcılığı da var tabii. Dolayısıyla çevred geçenlerin kimisinin hoşuna gitse de kimisi rahatsız oldu, o apartmanda oturanlar rahats oldu ve şikâyet üzerine belediye kaldırdı.

Almanya'da yaşadığınız olay...
Almanya'ya 2003 yılında on aylık bir burs

alarak kızımla gıtmiştim. Aile üzerinden yola çıkarak oyuncaklarla bir çalışma yapmaya karar vermiştim. Aktör ve aktrisleri ararken de barbieler çıktı karşıma. Barbieler çok uygundu Hem istediğiniz şekle sokuyorsunuz, hem de evici kullanılan malzemeye de ulaşma imkânı sağlıyordu. Onlarla çalışmaya başladım. Aile, aile içi şiddet, ensest uzerine bır çalışma hazırladım, "görmedim, duymadım, bılmiyorum" adını verdim. Galerının her tarafı camdan oluşuyor. Ben özel hayatı anlattığım için ve kuçuk çocukları rahatsız edebileceği duşüncesiyle butun cam mekânı pembeye boyadım, konsepte uygun olsun dıye. Ve küçük gözetleme delikleri açtım. Çünkü özel hayattı bu. Sanat yapıtı orada teşhırci konumundaydı. İzleyici ise röntgenciydi. Çünkü herkes bırbirinin özel hayatını merak ederken, kendi özel hayatını saklamayı tercih eder. Serginin konusunda aile ıçi şıddet, ensest, evlılık kurumuyla ilgili işler vardı. Sergı açıldı. Sadece gözetleme delıklerınden bakarak işleri görebiliyordunuz. Açılışın hemen ertesi gun gece yarısı Alman polisi kapıma geldi. Dünyanın her yerınde polisler gelmek istedikleri zaman gece yarısını seçıyorlar. Çunku, başka birısınden yardım alma şansın yok. Almanya'dayım, Almanca konuşamıyorum, yanımda kuçuk bir çocuk var. O anda endişelendim tabii. Polis otosuyla beni sergi mekânına göturduler çocuğumla. Polıs, ensestle ılgılı olan işımı göstererek, "bunu kapatacaksınız," dedı. Kapattım tabıı. Ama Allahtan o sırada kafam çalıştı. Kuçuk kâğıtlara sansür yazarak kapattım. Dışarıdan bakanın bu serginin neden kapatıldığını bılmesını istedim. Sonra polıs, "butun pornografik fotoğrafları kapatın," dedi. Ben de, "hangısi pornografik, ben pornografik olduklarını duşunmuyorum, sız gösterın," dedım. Çok sinirlendi bu lafıma, "butün çıplak barbieleri kapatın," dedi. Bu çok komik, bütun kızlar barbielerle, erkekler de action man'la oynuyorlar. Sonra kapandı bunlar. Sergı bır hafta boyunca sansürlu sergılendi. Bu arada çok ilgi çekti tabıı. Bır surú insan, otobuslerle falan geldıler. Sokakta sözlü tacizlere uğradım. Birçok insan böyle "boktan" bir sergiyi yaptığım için beni tenkıt etti. Alışveriş merkezlerinde bana satış yapmak istemedıler, kızımın yuvasından çok da kibar olmayan şekilde davrandılar. O arada gazeteci olduğunu söyleyen ve bana ulaşmaya çalışan bır adam oldu, beni çok rahatsız etti ve polis mesela buna hiçbir müdahalede bulunmadı. Takıp edildım, evıme gırılmeye çalışıldı falan. O arada avukatlara danıştık tabıı. Onlar da pornografi olabılmesi için organların görünmesi ve insan kullanılması gerektığını, bu sansurün yasal olmadığını söylediler. Bır hafta sonra tekrar açtık sergiyi. O zaman daha buyuk bir tepki görmeye başladı. Beni daha fazla rahatsız eden oldu. Sergı salonuna insanlar duygularını yazsınlar diye kâğıtlar asmıştık. Oraya yazanların yarısı ıyi şeyler yazıyorsa, geri kalan da kufur ve hakaret yazıyordu. Sonunda öyle bıttı. Sansurun gerçek sebebi ensestti. Çünkü insanlar bunu konuşmak istemiyor. Bunun varolduğunu reddetmek istiyorlar. İlginç olan bu. Belkı komşusunda, yakınında, belki kendi başına geldi böyle bır şey. Ama konuşulduğu zaman bunu daha meşrulaştırmış olacak. Yani varlığını kabul edecek. Sansürlenmesini istiyor bu yuzden. Polis de onunla birlikte çalışıyor. Ben özel hayat politiktir derken, kastettiğim buydu. Toplum ve polis birlikte çalışarak bu sergiyi kapattılar. Aslında amaç buydu. Sergiyi yaparken böyle bir sonucu düşunmemiştim. Ama sergı sureciyle birlikte, bunu da tamamlamış oldum.

Sansür uygulanmasında da, tepki görmede de sadece ensest sorun olmuş. Ama sergide başka çalışmalar da var...
Sadece onu gördü insanlar. Halbuki aile içi şiddet, çocuklara gösterilen şiddet konusunda da çalışmalar vardı. Onlar o kadar kanıksanmış ki normal görüluyor, onlar yadırganmadı hiç. Hangi ülkede olursa olsun aile içi şiddet her yerde var. Ama buna tepki yok. Bana orada, "Turkiye'yle burayı karşılaştırdığında burası daha iyi değil mi?" gibi ön yargılı sorular geliyordu. Ben de onlara, "Turkiye'deyken buranın daha iyi olduğunu duşunuyordum ama geldiğimde gördum ki hiçbir fark yok," diyordum. Çunkü aile aynı aile. Aile içi şiddet yine vardı. Belli bir sistem ıçinde aile kurumunu sürdurmeye çalışıyorlar ve hiçbir eleştırı yapmıyorlar. Dolayısıyla ben bir fark göremedim açıkçası.

Almanya'da herhangi bir kadın örgütü ya da kurum destek oldu mu sana?
Olmadı. Çok ilginç. Ben buna da şaşırıyorum. Ya ben reklamı iyi yapamıyorum. Ya da ilgilerini çekmiyor, bilemiyorum.

Türkiye'de de bir ses olmadı galiba, bu sansürle ilgili...
Sergi 2003'te oldu. Olay olur olmaz, hem Avrupa'daki hem buradaki sanat merkezlerine, gazetelere falan basın bülteni gönderdim. Çok kısa haberler çıktı basında, o kadar.

Feminist misin? Özel hayat politiktir şiarıyla ortada olan çok az sanatçı var...
Evet. Feministim. Ben kendime feministim dediğim zaman, insanlar, "neden kendine feminist diyorsun," dıyorlar. Neden demeyeyim. Bu utanılacak bir şey mi?

Son çalışman örtünme üzerine değil mi? Biraz ondan bahseder misin?
Kuran'daki bir sure örtunmenın özelliklerini anlatıyor. İşte başörtünüzü yakanıza kadar çıkartın, zıynetlerinizi saklayın ve ayaklarınızı yere vurarak yurumeyin ki ses çıkmasın diye. Ben orada şunu dıyorum. Örtunenler de sonuçta kadın. Dikkat çekmek ıstıyorlar. Kendi modaları var. Güzel görünmek istıyorlar. Çalışmamda gerçek örtüler ve saçlar kullandım. Aralarına da rüzgarda sallanınca ses çıkartan ziller koydum. Ziller ayak seslerini sımgelıyor Yani ne kadar engellenmeye çalışılırsa çalışılsın aslında o ayak seslerini kadınlar bir şekılde çıkartıyor.

Örtünmeyle ilgili sergine de ilgi olmadı mı?
Sonuçta çok elit bır tabaka izliyor bunu. Ve gazetelerde hiç yer almadı. Bence çok riskli bır ış bu. Ben de şaşırıyorum tepki olmamasına. Yaptığım ışın yapım aşamasında bır oto kontrol uygulamıyorum. Ama sergi aşamasında bazı korkular yaşıyorum. Allah'a şukur kı plastik sanatları seçmişim, kımse ılgı göstermiyor(guluyor). 98'de zına ile ılgılı bır çalışma yapmıştım. Şımdı çok gundemde. Ona da ses çıkmamıştı.

Sanatçı alarak, anne olarak kadın olduğun için ayrımcılığa uğruyor musun?
Tabıı kî. Zaten bizi bır kere kadın sanatçılar diye kategorize edıyorlar. Ben hıçbir sanatçıya erkek sanatçı demiyorum. Ama onlar bize, iltifat etmek istedikleri zaman bile, "sen kadın sanatçılar arasında en iyilerdensin," dıyorlar. Kendisi başka bir yerde yani. Ben ancak hemcınslerımle mukayese edilebılırmişim gibi. Anne olunca da sankı çocuğun yokmuş gibi davranman ve yaşanman bekleniyor. Halbukı ımkânsız bır şey bu. Hayatını çocuğunla birlikte yenıden organize etmek zorundasın. O yokmuş gibı yaşayacaksam niye doğuruyorum kı zaten.

Pink Dreams - Canan Şenol

Kadınlardan Duygu Asena'ya:

'daha yapacak çok iş var'

Duygu Asena'nın hastalığını duyduğumuzda hepimizin aklından kendi feminizmimiz Duygu Asena'nın Türkiyeli kadınlar için yaptıkları geçti bir. İşte çevremizdeki kadınla bu konudaki fikirleri...

İki tümör ancak aşk kadar zarar verebilir

stella ovadya, "kadının adı yok" çıktığında, "kızımın büyürken okuyabileceği bir roman var artık, çok memnunum," demiştı. kızı elifsu, o yıllarda küçüktu, on yaşında falan. ama duygu'nun hastalığı vesilesiyle, onun okuru olmak için büyümeyi beklemediğini öğrendik. çocukça'ya yetişmiş elifsu. herkes böyle olumlu yaklaşmıyordu duygu'ya ve kadınca'ya tabii. iletişim yayınları'nın çıkarttığı dergilerden biriydi, hem geçmiş, hem internet öncesi zamanlar. hangisi olduğunu hatırlamıyorum. derginin imzasız yayınlanan editoryal türü bir yazısında, "zangır zangır titreten orgazm" başlığıyla, duygu'nun başında olduğu kadınca dergisiyle dalga geçiliyordu. günahı boynuna, yazıyı yazanın murat belge olduğu söyleniyordu. bundan hala emin değilim ama uslup onunkini andırıyordu. dergiyi çıkartanlar önemli memleket meseleleriyle uğraşıp demokrasi peşinde koşarken böyle ıvır zıvır işlerle uğraşan duygu asena'yı küçümsüyorlardı tabii. benzer bir şeyi can kozanoğlu'nun o ünlü cilalı imaj çağı kitabında hatırlıyorum. duygu asena'nın kız sanat enst tüsü tipi feminizmi falan gibi bir kavram "yaratmıştı", "üstat". duygu asena ve seslenmeye ve hayatlarını değiştirmeye çalıştığı, buroları, mutfakları dolduran, ihtimal ki dostoyevski'den, daha büyük bir ihtimalle yapısalcılıktan habersiz o kadınlar bu arkadaşların ilgi alanına girmiyordu tabii. ama sadece böyle elitistler de değil. başka solcular da ondan hep rahatsız oldular. (lafın gelişi işte) çünkü söylediklerinin doğru olduğunu ve kendi rahatlarını sarsacağını biliyorlardı. can yücel'e atfedilen, rahmetlinin de reddetme delikanlılığını göstermediği uyduruk bir hikâyeyle kıza saldırıp durmayı marifet saydılar. ama onların çoğunun kürt kadınların ya da f-tipi cezaevlerine karşı ölüm orucu yapanların sesini duymamaya karar verdiği zamanlarda duygu'nun gönlü hep açık oldu. biz duygu'yla hep farklı çizgide olduk. bunun da ötesinde, duygu belki de hayatında hiçbir yürüyuşe ya da eyleme katılmamıştır, kendini o tür bir "mucadele"nin parçası hissetmemiştir. ama ben onu hep bir silah arkadaşım gibi hissettim eğer bugün feminizm yeniden yetmişe herkesin kulağına ulaştıysa, kadınların kurtuluşu değilse bile özgurluğü, ulke gündeminin bir parçası haline geldiyse bunda duygu'nun buyük emeği vardır. ayrıca duygu, kendisinden daha farklı düşünen, daha radikal olan bizlere karşı hep sıcak davrandı daha ilk yıllarda radikal görüşleriyle tanınan bir feministe, stella ovadya'ya kadınca'nın sayfalarını açtı, o bir yıl boyunca orada, kapı önü muhabbetleri adında bir sayfa hazırladı. ayrıca kadınca'da feminist hareket içinde yer alan kadınlar da çalıştı. pazartesi okurlarının yakından tanıdığı ve şimdi de sdp genel başkanı olan filiz koçali kadınca ve kim'de önemli görevlerde yer almıştı. duygu feministlerle ç hep. meslek hayatı boyunca, önünde hep farklı imkânlar oldu, o özgurluğu savunm tercih etti.

ve turkiye açısından çok önemli bir şey ya bir kadının yalnız başına sadece ayakta durabileceğini değil, mutlu da olabileceği

gösterdi. bu fikri hayatımıza soktu. ellerine sağlık.
duygu, goruştuğu kimseye yardakçılık etmemiştir. cumhurbaşkanlığı zamanında suleyman demirel'e "suleyman bey" diye hitap etmiştir. öyle "sayın demirel"e falan pabuç bırakmamıştır. "kendimi üstume para takmış gibi hissediyorum" der ve hıç takı takmaz, hiç dekolte giymez. ılkeli kadındır vesselam.
bazı kadınlar yaşları ilerledıkçe acılaşırlar, duygu tam aksine, yaşı ilerledıkçe daha hoş, daha tatlı birisi oldu. artık sadece cosmo kızlarına yer vermek ısteyen büyuk medya onu dışladığı gunlerde bile hiç kimseye müdana etmedi.
birkaç yıl önce pazartesi'de onunla bir röportaj yapmıştım. o arada uzun uzun lafladık. orada söylediği bir şey daha sonra hayatımda çok önemli oldu, onun da izin vereceğini duşunerek sizinle paylaşmak istiyorum. aşk uzerıne konuşuyorduk. "zamanla geçiyor," dedı. "eskısi kadar ıstemiyorsun. insan o zaman çok özgur oluyor."
aşkın da beyinde oluşan tumörler kadar tehlikeli olabileceğini ınanıyorum. duygu gıbı bır kadına ise, ıkı tumör ancak aşk kadar zarar verebilir. aşktan korkmamıştı, tumörden mi korkacak. ona şunu söylemek ıstiyorum: bu da geçtiğinde duygu, çok daha özgur olacaksın.

ayşe düzkan

erkekler gıcık oluyormuş, kime ne...

Kadının Adı Yok'la başladı onu tanımam, kendımı ona her zaman yakın hissettim. Erkekler gıcık oluyorlardı ama. Kime ne? Biz sevdık valla. Turkiye'de feminizm lafının meşrulaşmasında çok payı var ayrıca. Hayatımda ılk kez bır televizyon programına telefonla da olsa katıldığımda, benden önce Duygu Asena konuştu. Ben zaten heyecanlıyım, ıkı saattir ne söyleyeceğimı planlıyorum. Duygu Asena, benım iki saatlık hazırlığımın hepsını, gayet duzgun cümlelerle bır çırpıda söyleyiverdi. Zaten bu feminızm denen şeyı de benden önce keşfetmişti. Yapacak bır şey yoktu. Butün cümlelerime, "Duygu Asena'nın da dediği gıbı," dıye başlayarak yaptım konuşmamı. Ya Duygu Abla, böyle işte. Bız hepımız, kadınlar, arkadaşlarım, annem ve ben yurekten geçmiş olsun dıyoruz sana. Çabuk ıyileş...

Başak

Onun tedrisatından geçmeyen feminist var mıdır?

Üniversitede feminizmle ilk tanıştığım 1990 başlarında romanını okuduğum ilk Turkiyeli feminist Duygu Asena. Benim feminizmimde ***Kadının Adı Yok***, onunla ilgili tartışmalar ve onun üzerine kopan muzırlık yaygarası önemlı yapıtaşları oldu. ***Kadınca*** ve ***Kim*** dergilerini, özellikle de, 'Ağzına Bıber Sürülecekleri' merakla ve keyifle okuduğumuzu hatırlıyorum. Turkıye'de Duygu Asena'yı merak etmemiş, kitabını okumamış, tedrisatından geçmemiş ve onu sevmemiş bır feminist olduğunu sanmıyorum...

Yelda Yücel

Teşekkürler Duygu Asena

Lisedeydim ***Kadının Adı Yok***'u okuduğumda. O zamanki aklımla, "vay be, bazı şeyleri utanmadan sıkılmadan yazanlar da varmış meğer, ne cesur kadınmış," diye duşunduğumü hatırlıyorum. Bugun kendıme feminist diyorsam içime, aklıma kurt düşuren ablalarımdan bırı de Duygu Asena olduğu ıçindir diye duşünuyorum ve ona teşekkür edıyorum...

Beyhan Demir

Kadının Adı Yok çıktığı zaman bır köyde yaşıyordum. Kıtabı verdiğim genç bir köylü kadın, kıtabı okuyunca şunları söylemıştı, "anlattığı benim hayatım değıl ama bana hayatıma dair pek çok soru sordurttu."

Nilgün Yurdalan

Kelebek'teki *Şırın'den Sevgılerle*'ye sekız yaşındayken ınanılmaz bayıldığımı hatırlıyorum. Yırmılı yaşlarıma geldiğimde Duygu Asena'yla Şirın'in aynı kişi olduğunu öğrenince çok şaşırmıştım.

Hacer

Sevgili Duygu Hanım, ***Kadınca Dergisi*** yle ilk buluşmamı, tartışma programlarında kızmadan nasıl konuşulacağını seni izleyerek nasıl öğrenmeye çalıştığımı, geçen gunkü bir programdaki durgunluğunu bile acaba yasalar lehimize çıktı dıye mi bu kadar sakın, acaba bu mu daha etkılı tavırdır dıye irdeledığımı sana iletmek isterım.. Yani sen bizlere Kadınca dıyerek dergi adı olabileceğimizi, bakımlı, temiz, guzel olarak da erkekler dunyasında sesimizi sözumüzle kuvvetlendıreceğimizi ilk gösterensın. Ben senden büyuğum ama bana umut ve guç aşıladığını, ornekleme ile bana ışık tuttuğunu bılmeni isterım.. Geçen gunku bır televizyon programında saçların gözünün ustünü kapamış, dalgın ve az konuşkandın... Hep sana baktım... Ve ne düşundum biliyor musun? Acaba yasalar lehimize çıktığı için mi bu kadar sakın davranıyor... Duşunceli olması, bundan sonrası daha zor, laf bittı mi demek

ıstıyor dıye içımden geçirdim... Yani hayra yordum... Aklıma gelmedi rahatsız olduğun... Sevg li Duygu hanım, sen benım ateşlı, kızgın, aktif uslubumu sukûnetın, yazılı belgenin erdemiyle tanıştıransın... Ve ben senı ilgiyle, sevgiyle ve dıkkatle izleyen bu memleketin kadınlarından sadece biriyim.. Sana sıcacık çorba içirecek, terini yumuşacık tulbendimle sılecek mesafede değılım... Sana şükranlarımı, sağlık dileklerimi iletmek kucaklayıp öpmek ısterım... Sağlıcakla kal... Görüşmek dileğiyle...

Ayşen Hadimioğlu

. .

Kadının Adı Yok'u okurken, hiç dıllendırılmeyen (edebi anlamda) gundel k kadın hallerımizi o kitapta bulmak beni çok etkılemişti.

Tülay

Bir uzaktan sevme hali

Sol gelenekten geliyoruz, feminizme geçişimiz sancılı oldu. Duygu Asena'ya ve ***Kadının Adı Yok*** kitabına uzun sure mesafeli yaklaştım Feminizm konusunda epey yol aldığım zamanlardan birinde, teyzemin kızı elinde ***Kadının Adı Yok***'la geldı yanıma, "Necla Abla, bunu okudun mu? Çok güzel kitap," dedi. Kıza, o güne kadar alfabe dışında bır kitabı aılecek okutamamıştık. Kem, küm ettim... "Okumadım," filan dedim. Çok şaşırdı... Ben de feministtim ya nasıl olur da Duygu Asena'yı okumazdım. "Bıtireyim sana da verirım çok guzel," dedi. Kitabı onun vasıtasıyla okudum. Kıtabı okuduktan sonra Ayşe'yi(Teyzemin kızı) çekenin ne olduğunu anladım Bütunuyle bır özdeşlik halı yaşamıştı...

Daha sonraları Duygu ile Milliyet'te, Mıllıyet 2000'de yollarımız karşılaştı. O beni tanımaz, ben ıse hep "bır uzaktan sevme" hadisesi içındeydım. Millıyet 2000'de yazısını ver sayfayı bazen ben yapıyordum, gittiği her ye bir kadın hikâyesi çıkarıyor, haksızlıkları ediyor, gereken yerlere başvuruyor, sonuc almadan işin peşini bırakmıyordu.

Aynı katta çalışıyorduk. Kullandığımız tuva de aynıydı. Bir gün tuvalete giden korido Duygu'yu muhabır kızlardan bıriyle ayak değıştırırken gördum... Öyle hoşuma gıtm ki... Diğer tipler burnundan kıl aldırmazk Koca Duygu Asena yanı...

Mıllıyet 2000'den ılk atılanlar arasındayd O nedenle Duygu'nun da tasfiye edildiği Mı Gazetesi'ndeki buyuk kıyımda orada yok Duygu'nun yazılarına son verılmesi kadır hareketi açısından önemlı bir kayıptı... So pıyasayı meselesi, ruhu, aklı ve fikri olma kadın yazarlar sardı... Hep erkeklerın dur suyundan giden. Vatan'da başladığını duyduğumda kadın meselesi sahıpsız kalmayacak dıye içım rahatladı... Sonra hastalık... Yaşamının uzun yılları hastalıkl boğuşmakla geçen bırı olarak Duygu'nun i zor olduğunu biliyorum. Ama ulkenin çe yerlerinde kalbi onunla çarpan bir kadın kesımının varolduğunu da bılıyorum. Bır evvel sağlığına kavuş hoca... Vazife bitme

Necla Akgö

Bazı kadınlar vardır...

Bazı kadınlar vardır. Onları tanımazsınız, bi konuda aynı sözü de söylemezsiniz belki. onların inadına, tutarlılığına, azmine ve ha karşı takındıkları uzlaşmaz tavra hayran saygı duyarsınız. Farkında olmadan severs sonra onları. Garip, özel, hakıkı bır bağ kurarsınız. Işte benım Duygu Asena'yla kurduğum bağ bu türden bir şey sanırım. Yıllardır karşısına aldığı herkese karşı dire bıkmadan usanmadan kendi yolunda yuru kimliğini ve üslubunu koruyan bu güçlu kadının, cümle hastalıkla, dertle, tasayla b edebileceğine, her bırını alt edeceğine ınanıyorum. Yureğımin ta derinlıklerınden "geçmış olsun" diyorum Duygu Abla'ya..

Nermin Yıld

Ha gayret Duygu

Lisedeydım galiba, memur çocuğu olduğ için hepcüzi olmuş harçlığıma kıyarak "Kad Adı Yok" u almıştım. Şu an hayal me hatırlayabıldığım bu kitap o dönem heyecanlandırmıştı beni. 25 kişilik sınıfım 6 kız öğrenci olarak azınlık oluşumuzdan n bilmem, o dönem kötü bir erkek taklıdi yetme bır kız çocuğu olarak dolanırken Du Asena bu kitabıyla bana kadın olduğu bıldırmişti. Altüst olmuştum belki a gururlanmıştım da... Sonra üniversite yılları feminizm ile tanışıp kendimi radikal femi olarak tanımladığım zamanlarda Duygu As fazla elit bularak öfkelendiğim biriydi... "ha atıldığımda" karşılaştığım gerçek elitler sonra ise artık ıyı kı varsın Duygu Asena dedi oluyor. Bugunlerde O, hastalıkla savaşırk eğilip, "ha gayret Duygu," dıye fısıldar istiyorum kulaklarına...

Özgün Akdu

Handan Koç

Zina tartışmaları sırasında İslamcı tavır dillenme fırsatı buldu: Erkeklerin çok eşliliği bile kadınları koruma maksatlıdır. Bu sanki bir tehdit: 'Kadınlar itaatten vazgeçmeyin yoksa sizi yakarız!'

Erkek insafına terk=imam nikâhı

EVVELSİ yıl annemin komşusu Aysel Hanım'ın kocası kendinden genç bir hanımla birlikte yaşamak istedi. Aysel teyze, 'beni istemeyeni ben hiç istemem,' deyip boşandı. Eski kocası geçen sene rahatsızlanıp öldüğünde ah! ederek ağlıyordu, 'yasını bile tutamıyorum be adam, birlikte aldığımız mezar yerini bile satmışsın." Aysel teyzeye, 'keşke yeni eşe imam nikâhı yapsaydınız,' diye tavsiye eden bir arkadaşı olmuş. Şimdi, 'öyle mi yapsaydım, belki adam hasta olmazdı,' diye düşünüyor. Boşandığı için emekli maaşı da yok, oğlu işsiz kaldı ve damadı ona yardım etmiyor. Turkiyeli muhafazakâr-İslamcılar bu durumlar için imam nikâhını bir çare olarak görüyor. Zina tartışmaları sırasında açık sözlü bir Yeni Asya Gazetesi yazarı çözum önerisini açıklamıştı. Aynen aktarıyorum, 'Resmi nikâhlı kadın ortak bir talep dilekçesi kaleme alınalı. Erkeğin diğer hanımı da resmi nikâhlı kabul edilmeli, aile fertlerinin ve eşlerden doğan çocukların tamamı ilgili erkeğin SSK ve veraset haklarından eşit şekilde yararlanmalı.. İsteyen kadın böyle bir dilekçe vermeli. Böylece kadın erkek eşitliği, kadın ve ailenin korunması, zinanın ortadan kaldırılması sağlanır."

İmam nikâhlı eşi olan milletvekilleri

1997 yılında Işılay Saygın "Medeni nikâh yapın" kampanyası vesilesiyle sekreterini imam nikâhı ile ikinci eşi yapan RP Isparta milletvekili Mustafa Köylu nün istifasını istemiş. Tabii adam istifa etmemiş. Siz hiç imam nikâhlı eşi yüzünden istifa eden milletvekili duydunuz mu? Aynı yıl Çiller'ın kadın ve aileden sorumlu devlet bakanı yapmak istediği iki karılı Salım Ensarioğlu , tepkiler üzerine bu görevi kabul etmediğini açıklamış. Aslında Diyarbakır milletvekiline karşı kaynatılan bu kazanın sebebi uçkuru değildi. O dönem devletin Kürt politikasına ters düşenleri medya hedef gösterdiği için Ensarioğlu'nun aile hayatından söz edilmişti. Yoksa meclisimiz bir erkek milletvekilini özel hayatı yüzünden kolay kolay harcamaz. Onlar birbirlerinin çapkınlık ve imam nikâhlarını gizlemeyi bilirler. Ama tabii 28 Şubat öncesi günler. Onun etkisi olsa gerek. Kadın ve aileden sorumlu bakanlık çok görülmüş Ensarioğlu'na. Oysa muhafazakâr-İslamcı yaklaşıma göre aileyi ve kadını koruma açısından Ensarioğlu tek eşli bir adamdan daha iyi durumda diye düşünülebilir. Ne olsa iki kadını doyuruyor.

Resmi nikâh kampanyası ne oldu

Işılay Saygın'ın kampanyasının sonuçları ne oldu bilemiyoruz. Ama o yıllarda Batman, Siirt, Adıyaman gibi illerde imam nikâhlı eşlere herhalde aşiret ileri gelenlerinin izniyle bazen toplu resmi nikâh işlemi yapıldığı biliniyor. İşlem diyorum tören değil çunkü imam nikâhından başka nikâhı tanımayanlar için belediye nikâhı bir eğlenceye vesile olmuyor olsa gerek. Oysa biz düğün sever bir toplumuz. İki ay önce Vatan Gazetesi'nde Almanya'da evli ve üç çocuk babası olan bir erkeğin Türkiye'de kendine yaptığı düğünü anlatan bir haber vardı. Adam davetiye de bastırmış. Bu durum Almanya'daki eşin kulağına gitmiş. Kadın resmi makamlara başvurmuş. 29 yaşındaki kadın telli duvaklı , 54 yaşındaki Hasan Bey de lacıları çekmiş ama düğüne gelen memurlar bir işlem yapamamış. Damat olmayan damat, "imza yok, nikâh yok, bu bir eğlence," demiş Kadının belinde bekâret sembolü kırmızı kurdelenin eksik olmadığı bu tören gösteriyor ki imam nikâhı ille de aşırı dindarların bir ihtiyacı değil. Bakın bir erkek çocuğundan küçük bir kadınla göğsünü gere gere davetliler huzurunda evlenebiliyor. Tabii koruma maksatlı. Aynısını bir kadın yapsa?

Bir kadın kaç erkekle imam nikâhı yapabilir?

Cevabı biliyoruz. Bu konuda Müslümanlar çok hassas. Huseyin Hatemi şöyle yazmış (1) "Çok karılılık ruhsatı ancak belli şartlarda ve kadını korumak için verilmiştir. Çok kocalılık ise iblisin insanlığa telkin edebileceği en korkunç hayasızlıklardandır. İnsanlardan öylesi vardır ki 'entelektuel' geçinir, özellikle kadınlar arasında "feministçe" veya "ilerici"konuşmaları ile rağbet kazanmaya, böylece kadınları iffetsizliğe, fuhşa, zinaya sevk etmeye çalışır." Şimdi Hatemi ki kibar şehirli bir hoca inançları yüzünden böyle yazmış. Ama ille bir iblis aranacaksa Hürriyet Gazetesi'nin arka kapağındaki kadın fotoğraflarından sorumlu olan Ertuğrul Özkök ve benzeri şahıslarla erkekleri zinaya teşvik ettiği için uğraşsa daha uygun olmaz mı? Ama Müslüman düşüncenin bütün varyasyonları maalesef en çok kadının ileri gideninden korkuyor. Şeytanilik de meçhul ilerici ve feministlerin sırtına atılıveriyor. Başbakan da bunu yapmadı mı?

Belediye nikâhı günah mı ?

Kuran değil ama bu topraklarda egemen olan Muslüman duşunce ve uygulama erkeklerin giderek gençleşen yaşlarda birçok kadınla ilişki kurmalarını onaylıyor. Işın yeni bir tarafı şehirde yaşayan köylulerin bütün eşlerini temizlik vesaire işlerde çalıştırması. Bu kadınların eve adamdan fazla para getirdikleri oluyor ama paralarını kocalarına teslim ediyorlar. Çünku ilmihaller kadınları buna teşvik ediyor. Türkiye'de 1.300.000 kadın ve erkek sadece imam nikâhı ile birbirlerine bağlılar. Bu erkekler tekeşliler. Bu evlilikler muhakkak bir dini topluluğun üyesi olarak yaşanıyor. Dolayısıyla bu kadınlar aşiret ve mezheplerinin hukukuna bırakılmış durumdalar. Onların guvenliği için bu nikâhların kabulü bir çözum olabilir mi? Bence hayır. Zaten Muslumanlık kayıt tutan bir dın değil. Doğum ölüm evlilik kayıtlarını yıllardır kiliselerinde tutan Hıristiyanlar gibi bir ruhban sınıfa da sahip olmamış. İmam nikâhı öyle kolay ki sizin daha önce başka evliliğiniz var mı diye soran da olmuyor. Aleviler de dedelerine nikâh kıydırabiliyor. Onlara da bu sizin kaçıncı evliliğiniz diye sorulmuyor. Hanefilik erkeklerin çok eşliliğini hor gören bir yorumunu yapmaya uygun keza Caferilik de. Musamaha var ama teşvik yok. Öyleyse neden karısından kayıtlı ve güvenceli bir nikâhı esirgiyor bu erkekler diye sormak ve o kadınlar için bunu talep etmek durumundayız. Bu güvenceyi esirgeyenlere verilecek en küçük tavız geleneksel erkek egemenliğin karanlık insafını onaylamak olacaktır. Bundan bütün kadınlar zararlı çıkar.

(1) İlahi hikmette kadın syf. 106

Nermin Yıldırım

sex shop'a gittik şenlendik

Sex shop mevzuuna el atarak, bu nadide dükkânlardan birine girişim, haberci kisvesine bürünmüş bir merak neticesinde vuku buldu. Gittim, gördüm, pişman değilim.

NE yalan söyleyeyim, merak etmiyor değildim. Sayıları hızla çoğalıyordu, içerde tuhaf bir şeyler oluyordu ve biz sokakta dağıtılan el ilanlarına bakarak durumu çözmeye çalışıyorduk. Erkeklere has gizli bir dunya gibi sanki. Onları ilgilendiren bir yer. Ne var ki Bambi'de otururken, caddenin tam karşısında, ikinci kattaki Sex Shop'un kapalı panjurları arasından göz kırpan(!) yapay penisleri fark edince, sandığımız kadar da erkeklere ait olmadığını fark ettim bu garip diyarların. İşte benim sex shop mevzuuna el atarak, bu nadide dükkanlardan birine girişim, haberci kisvesine burunmuş bir merak neticesinde vuku buldu. Gittim, gördum, pişman değilim... Sadece Istanbul'da yuzun uzerinde sex shop var. Biz, yani tam teçhizatlı fotoğrafçı arkadaşım Özlem ve ben, Sıraselviler'in hemen başında bulduğumuz bir tanesine girdik. Mağaza, dukkân, işte artık ne diyeceksek orası, binanın ikinci katındaydı. Turkiye'de genellikle böyle oluyor. Bu bir yasa değil ve fakat sex shoplar binaların giriş katına değil de mumkunse ulaşmak için merdiven çıkılması icap edilen yerlerde konuşlandırılıyor. Okul ve camilerden uzak olmaları gerekmıyor, bina girişinde olmasınlar yeter. Zira çarşı pazar dönüşu yolda yürurken, çoluğumuz çocuğumuz elımızden kurtulup, onune çıkan ilk dukkâna dalabilir. Bu gibi hallerde türlü boy ve ebatta penisin ve envai çeşıt şişme bebeğin ortasında kalakalmasını istemeyiz tabii.

Neyse, merdivenleri aşıp içeri girdik. Sorularımızı cevaplamaya yetkili zat, yanı tükkan sahibi orada olmadığı için, o gelene kadar beklememiz gerekti. Sağ olsun, çalışanlar birer bardak çay ikram ettiler bize. Sigaralarımız yaktık ve bir yandan beklerken, bir yandan da çaylarımızı yudumlamaya başladık. Manzara bir nebze komikti tabii. Yani siz kendınızi teyzenizin bakkal dukkânında oturmuş çay içer gibi normallemeye çalışırken, gerçekte bir sex shop'ta bulunuyor olmanız son derece ilginç bir deneyim. Bu esnada, gelenler gıdenler de oldu. Bir kısmı "alıcı" bir kısmı "bakıcı" olan bu muşterilerin tümü erkekti. Oysa daha sonra, yanı tukkan sahibi geldiğinde, müşterilerın yarısı erkekse, diğer yarısının da kadınlardan oluştuğunu öğrenecektik. Benim tanık olduğum müşteri profilinin yaş ortalaması için 30-35 diyebilirim. Nedense böyle yerlere daha genç insanların gelıyor olduğuna dair bir önyargım vardı. Pek çok önyargım gibi o da yerle yeksan oldu tabii. Sanırım, çağımızın gençleri, şişme kadınlar yerine kız arkadaşlarıyla sevişmeyi, bu esnada yanlarında kırbaç, kelepçe cinsinden alet edevat bulundurmamayı yeğliyor.

Sex Shopçu Bey, garip bir biçimde işini çok sahiplenmiş bir insandı. "İstersenız fotoğraflarınızı çekmeyız," dıyecek oldum ama, "Ben işimden utanmıyorum. Aksine insanlara çok yardımı dokunan bir iş yapıyorum. Fotoğraflarımı da çekin, adımı da yazın," dedi. Ona göre bu işın utanılacak ya da yadırganacak bir tarafı yok. "Herkesın fantezileri vardır ama sadece bazıları hayata geçirebilecek kadar şanslıdır/cesurdur," dusturundan hareketle, insanlığa büyuk bır hizmet yaptığına inanıyor. Hatta Avrupa'da bu işin çok daha özgur koşullarda yapıldığından dem vurarak, sex shoplarını ikinci katlarda saklayan, porno film hadisesini yasaklayan bir zihniyetle Avrupa Birlığı'ne zor girileceğini söyluyor. Kendısının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi başta olmak uzere pek çok yetkili mercie gidip, özellikle porno film sorununu gundeme getirmek ve bu asil yolla Avrupa'nın kapılarını Turklere açmak gibi bir niyeti de var ustelik.

Tükkancı Bey, insan hak ve özgürlukleri dediğimizde cinsel özgürluklerin ne kadar önemli olduğunun altını defalarca çiziyor.

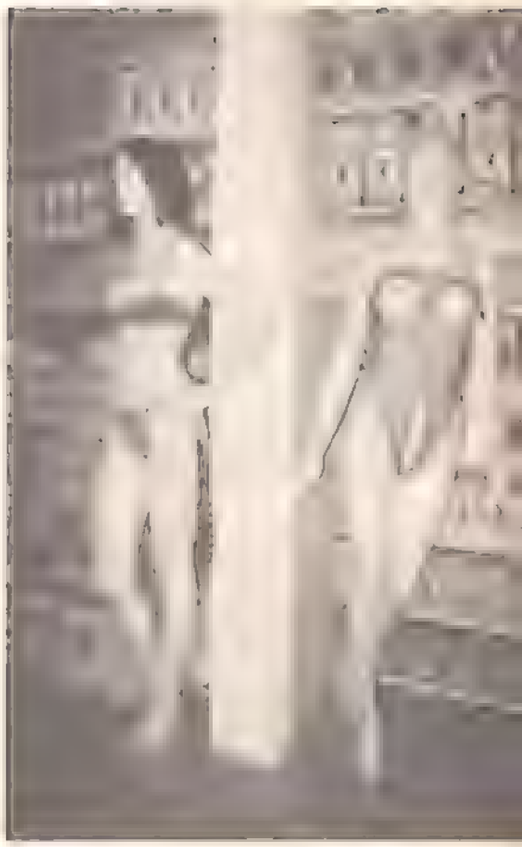

"Devlet sesimizi duysun, önumuzu açsın!" diyor. Hukumetten yana çok dertli. Tayyip Bey, iyi bir insan olmasına rağmen, tabanına çok ters duşmemek amacıyla bu konularda biraz eksik kalıyormuş. Yakın tarihe kısaca göz atarak, gelinen noktayı bize özetlemek suretiyle, konuyu tarıhçesiyle öğrenmemize de imkân tanıyor. Esasen Özal'lı yıllarda Türkiye'nın önu her anlamda açılmış. Her şey yavaş yavaş yoluna girmeye başlamış. Ne var ki sonraki hükumetler muvaffakıyet gösterememişler. Mesela porno filme özgürluk tanımamışlar Özal yaşasaydı, porno filme musaade edilir miydi diye sordum. Evet, edilirmiş. Özal birkaç yıl daha yaşasaymış, Avrupa Birlığıne de girermişiz, striptiz kuluplerine de, giriş katlarına açılmış Sex Shoplara da...

Neticede vatanımızda Avrupa standartlarında değil, Turkiye standartlarında bır Sex Shopçuluk yapılıyormuş. Mekânların giriş katlarda olmaması, yahut panjurların sıkı sıkı kapalı tutulması, urunlerın dışarıya teşhır edilmemesi bu yüzdenmış. Bır yanda böyle bir durum söz konusuyken, öte yanda da gözle görülur bir "gelişme" de kaydedılıyormuş aslında. Mesela bu iş ortalama on yıldır yapılıyormuş Turkiye'de. Lakin ilk zamanlar hıç de kolay değilmış. İnsanlar buralara gırmeye daha çok çekiniyor,

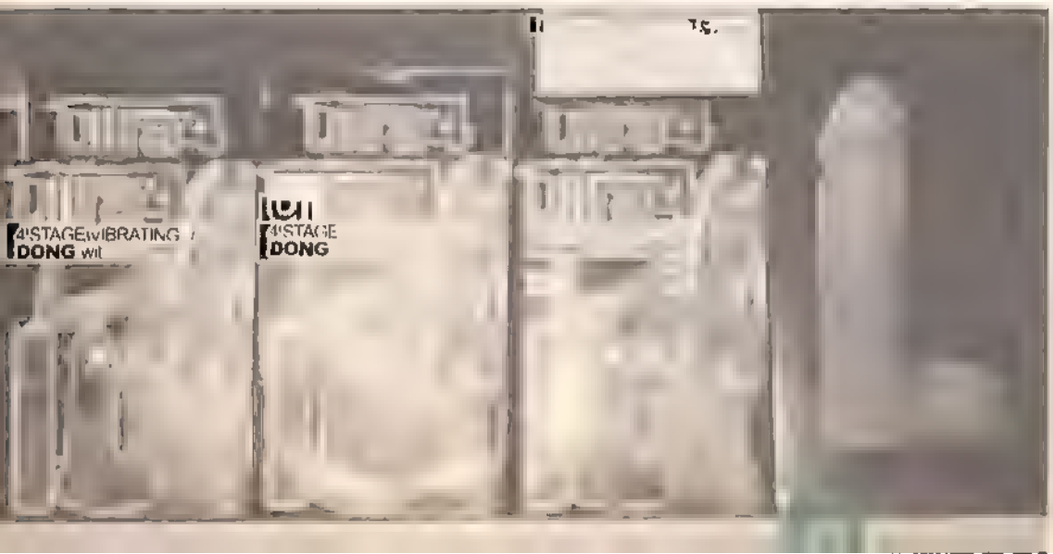

siparişlerini telefonla veriyorlarmış. Şimdiyse kadını erkeği gelip, ürünleri tek tek inceley'p, kendine uygun olanı seçip almaktan imtina etmıyormuş. Şöyle de bir durum var tabii. Söz konusu ürünler, sağlık ürünü kategorisinde tanımlandığından değiştirilmesi mümkün olmuyor. Yani "ben bunun almıştım, evde denedim olmadı, bir kuçüğünü, bır büyüğunu alayım," gibi bır durum yok. Haberiniz olsun. Müşteri içeri girdiğinde hemen yanına gıdıp, peşında dolaşmak da yokmuş. Rahat rahat bakınsın diye beklıyorlarmış. Şayet sormak, öğrenmek istedığınız bir konu olursa, yanınıza gelip yardımcı oluyorlarmış. Tek başına gelen kadın muşterileri varmış. Yıllar önce bir keresınde içerde bir kadın müşteri varken (vıbratör seçiyormuş) erkek bır muşteri gelmiş. Adamı içeri bır yere almışlar kadın rahatsız olmasın diye. O zamanlar iş bu kadar rahat değil ya. Sonra kadın, "ben rahatsız olmayayım diye mi muşterınizi buraya sokmadınız?" demış Duşüncesinde haklı olduğunu öğrenince de "Alın içeri Benim ıçın sakıncası yok," dıyerek, çağdaş Türk kadınını temsılen, muasır medenıyetler seviyesine doğru koşarak ılerlemış. Bu son derece çağdaş Turk kadının hikâyesini gözyaşları ıçınde dinledikten sonra, bu işi yapmadan önce ne işle iştıgal ettığını sordum beyefendiye. Tekstil makinesi satıyormuş. İnsan alaka kuramıyor tabii. Bu nasıl hezeyanlı bır süreçtir. Tekstil makınesinden yapay penise, kırmızı deri kırbaca uzanan hazın bır hikâye. Başta da belirttiğim gibi iş hiç garipsenmiyor. Mesela .....Bey, "benım babam gelip, dukkânımda çay içiyor," falan dıyor. Bır tane nışanlısı varmış. Onun da gönul rahatlığı ile gelebileceğini söyluyor. "Peki, yarın öbur gun evlenıp çoluk çocuk sahıbi olduğunuzda, evladınıza baban ne iş yapıyor dıye soracaklar okulda," dıyorum. Aldığım cevap, "Göğsünu gere gere söyleyecek. Sex Shop ışletıyor babam dıyecek. Kızım da olsa oğlum da olsa söyleyecek. Gerekırse arkadaşlarını buraya yönlendırecek, belki onların da sorunlarına çözüm bulacağ z burada," oluyor. Bendeniz şaşıp kalıyorum tabii.

Bugune kadar tukkana gelen en yaşlı muşteri yetmiş yaşlarında bır erkekmış. Ne satın aldığını ne yazık ki öğrenemedim. Meslek etığı gıbı sebeplerden dolayı bu gızlı bılgıyı benımle paylaşmadılar. Gerçi ben akıl yürutme yoluyla ne almış olabileceğini buldum. İçerdeki ürünleri sayayım. Böylece hem bır tahmınde bulunabılır, hem de eğer daha önce hiç gıtmediysenız, bir sex shopta ne tür alet edevat varmış başlıklı kop hakkında bılgi sahıbi olabılırseniz. Bır kere şunu söyleyeyim kı, içeride acayıp fantastık, akıllara durgunluk verecek garip şeyler yok. Elbette çarşı, pazardan alıp da bir gun lazım olur zıhnıyetıyle evde bir yerlere tıkıştırdığımız turden şeyler de değil.

Bir kere reyonların yarısı kadınlara, dığer yarısı

da erkeklere ayrılmış. Kadınların reyonundan başlayalım. Çeşitli boy ve ebatlarda hazırlanıp hızmete sunulmuş yapay penisler, vibratörler ağırlıkta. 6 santimden başlayıp, 45 santıme kadar çeşıtlenen bu penislerin fıyatları da 25 milyondan başlayarak, 350 mılyona kadar gidiyor. Şahsen penise verecek 350 milyonum olsa, gıder yakışıklı bır jıgolo bulurum, daha ıyı. (gerçi o cenahta fiyatlar nedir bilmıyorum ama. Belki önümuzdeki sayı da bu konuya açıklık getırırız.) Hayır, niyetim olsa yani. Neyse, kadınlar için iç çamaşırları, masklar, kırbaç falan gıbı aksesuarlar da var. Orada benım çok komık bulduğum bır şey vardı. Onu da anlatmadan geçmeyeyim. Fosforlu pembe kocaman bır yapay penisi orada bulunan muzik setının ustüne koymuşlardı. Hanı dantel mısali, komıkti işte. Bır de devasa boyutlarda ve penıs şeklinde mumlar vardı kı ben onları pek romantık bulmadım nedense...

Erkeklerin reyonunda da sertleşme problemlerıne deva olarak sunulmuş bır takım krem ve pompaların yanında envai çeşıt şışme kadın vardı. Bu şaşkın bakışlı kadınların ne tur bır cinsek ıstek yaratabileceğını ben pek çözemedim ama tam 300 çeşit olduklarını söyleyebılırım. Fıyatları da 50 mılyonla 600 milyon arasındaymış Ucuz olanların malzemeleri kötuymuş. Bir de hemen patlıyorlarmış sanırım. Hayalımde seviştiği kadın patlayıp pıss dıye sönunce neye uğradığını şaşıran adamlar canlandı, çok eğlendım...

Velhasıl kelam, sex shop maceramız da böyle geçti. ... Bey, bıze fiyat lıstesiyle bırlıkte fıyat katalogu da verdi ayrılırken. Hani belki Özlem ve ben bırbirimizden utanıp da alacağımız bir şey varsa alamamışızdır, sonra tekrar gitmek isteyebılırız dıye...

DÜNYA'dan

GANA (Batı Afrika): Gana'nın Volta bölgesindeki kırsal kesimlerde, açıklanamayan bir hastalık ya da ölüm olduğunda, gözler hemen yerel bir kadına çevriliyor. Büyücülükle suçlanan bu kadınların talihsiz olanları öldürülüyor, "talihli" olanlarınsa önce bütün mallarına el konuluyor, sonra da bu kadınlar, Ghana-Gambaga'ya, yani "büyücüler kampına" sürgün ediliyor. Ancak ekonomik zorluklar ve kötü yaşam koşulları yüzünden kadınlar burada da uzun süre yaşayamıyorlar. Bölgede kendiliğinden yetişen özel bir çeşit fıstık bu "büyücüler" kampında yaşayan kadınların başlıca gelir kaynağı. Yörenin kadınları bu fıstıkları elleriyle işliyorlar ancak bu iş çok az gelir getiriyor. Bu yüzden yeni başlatılan bir projeyle bu kenara atılmış kadınlara mesleki eğitim verilmesi tasarlanıyor. Projenin amacı bu kadınların kendi başlarına ayakta durabilmelerini ve güvende olmalarını sağlamak.

LİBERYA (Batı Afrika): Liberya, yıllar süren iç savaştan dolayı birçok açıdan harap durumda. Eğitim imkânlarının olduğu bölgelerde ailelerin eğitim önceliği de erkek çocuklara veriliyor. Yeni tasarlanan bir projeyle okulu bitirmek isteyen genç kızların ve kadınların eğitim masrafları karşılanacak ve böylece en azından ilkeğitimi almaları sağlanacak. Proje aynı zamanda üniversiteye gitmek isteyen kadınların harçlarını ödemeyi de kapsıyor. Projeye kabul edilen yoksul kadınlar, Liberya'nın ekonomik, sosyal ve siyasal gelişiminde önemli roller oynayabilmek için de özel kurslar görecekler.

KOLOMBİYA (Güney Amerika): Savaşa Karşı Kadınlar Hareketi, Bogota'da 40 bin kadının bir araya gelip ülkede çatışmaların yoğunlaşmasının sonuçlarına dikkat çekmesiyle 2002'de Kolombiya'da başladı. Savaşa Karşı Kadınların Uluslararası toplantısı, "silahsızlanma ve sivil hayatın yıleştirilmesi" kampanyasının ilk aşamasını oluşturdu. Toplantıya 15 ülkeden 50 delege (Kosta Rika, İspanya, Rusya, İngiltere, İtalya, Kanada, Şili, Bolivya, Meksika, El Salvador, Haiti, Guatemala ve Nikaragua) ve Kolombiya'dan 300 delege katıldı. Toplantının amacı dünyanın her yerinde savaşa karşı duran kadınların seslerini duyuracak bir gündem yaratmak.

AFGANİSTAN (Orta Doğu): Herat, Batı Afganistan'ın en büyük şehri ve ihracat yapılan ana ticaret kenti. Bu bölgede son on yılda Taliban rejimi altında, kadınlara ve kızlara hiçbir eğitim verilmedi. Bölgedeki sivil çalışmalar da var olan altyapının ve verilen hizmetlerin % 95'ini yok etti. Ancak bazı kadın kuruluşları kendi çabalarıyla sorunların üstesinden gelmeye çalışıyor. Örneğin, 2002 Eylül'ünde kurulan Herat Kadın Öğretmen Merkezi bugün yaklaşık 425 kadın ve çocuğa eğitim veriyor. Merkezde öğretmen yetiştirme, ingilizce, okuma-yazma, matematik ve bilgisayar dersleri veriliyor. Ayrıca halı dokuma, dikiş-nakış gibi yetenekler de öğretiliyor.

Hazırlayan: Emek Ergun

Tuğba Benli Özenç

feminizm bohçası

Pazartesi Dergisi'nin Ağustos sayısında sevgili Ayşe Düzkan'ın "Devrimci Feminizm Üzerine" adlı yazısının son paragrafında yaptığı çağrıya istinaden kaleme alıyorum bu yazıyı.

KADAV tarafından yayınlanan Hintli feminist Kamla Bhasin'in kitapçıklarında ataerkil sistemle, feminizmle ve toplumsal cinsiyetle ilgili basit ve özenli bilgiler yer almaktadır. Bu yayınlardan haberdar olduğunuzdan eminim. Ayşe Duzkan'ın yazısını okuduğumda bu kitapçıkları hatırladım. Feminist ve anarşist yazar Ursula K. Le Guin "Çuval Kuramı ve Kurgu"(1) adlı denemesinde evrim sürecindeki insanların paleolotik, neolitik ve tarihöncesi dönemlerinde toplayıcılık ve çok daha sonra avcılık yaptıklarını, yaşamları değiştirenin 'et' değil hikâye olduğunu yazar. Ve devam eder; "Her şeyi hikâye değiştiriyor. Benim insan olduğumu benden gizleyen şey hikâyeydi, mamut avcılarının anlattığı, vurmaya, sokmaya, tecavüz etmeye, öldurmeye dair, Kahraman'a dair hikâye..." Le Guin'ın bence ataerkillikle, feminizmle ve dışıl olan diğer her şeyle ve elbette doğumla, o tuhaf kudretle yani hayatla ilgili olabilecek bu muthiş tahlilini seviyorum ve heyecan duyuyorum. Seviyorum çunkü tarihin iktidarla ve dolayısıyla erkek egemenliği ile kaçınılmaz birlikteliğinin açıkça farkında olan, bunu reddeden ve anlatılmayan hikâyeyi anlatanlardan birinin gucunü hissediyorum bu kelimelerde. Çok daha başka şartlar altında yaşayan Bhasin gibi birçok kadının var olduğunu ve bizim topraklarımızda da aynı zihniyete sahip kadınların olduğunu bilmenin, öğretilerin baskıcı dilinden bağımsız, farklılıkları bünyesinde barındırabilecek, tabiiyete yüz vermeyecek feminist hareketlerin ("bir avuç marjinal kadın!" tanımlamasına inat) sürekli bir değişime açık olduğunu, uysal bir tarihsel bilinçten çok daha öteye geçilebileceğini fark etmenin hayatı bir önemi vardır. Ölumle, savaşlarla, ayrımcılıkla, kadınları yok sayan bir anlayışla yazılan insanlık tarihinin zorlu kazanımlarındaki dişil hayatiyetin önemidir bu. Feminizmin tüm zamanlara yayılan ve karşı konulmaz kesinlikte tanımlamalara sahip bir kavram olmadığı açıktır. Feminizm hakkında yabancı dilde yazılmış veya dilimize çevrilmiş bir çok yayın var. Temel anlamda bakarsak, gene Bhasin'in belirttiği gibi feminizmin başlıca kolları ; "liberal feminizm, radikal feminizm, Marksist feminizm, sosyalist feminizm, çevrebilimsel feminizm, kültürel feminizm, İslam feminizmidir." Ayrıca Gandhici feminizmin de adı geçer bu kolların arasında. Açıkçası ben devrimci feminizm üzerine belli başlı, tanıdık bilgileri ve görüşleri aktaran (hiç de sıkıcı ve didaktik değil üstelik) bu yazıyı okurken annelikle ilgili olan kısımda hafifçe takıldım. Kadınların özgürluğu ile ilgili mucadele ve kadınların kurtuluşu ile ilgili mucadelenin ayrımına katılmakla birlikte, annelik haklarının mevcut sistem içersinde "kadınların anne olması durumunu da mutlaklaştırır, dahası kadınları annelik rolune sıkıştırır, teşvik eder" gibi tepeden inmeci bir genellemenin çok da mantıklı olmadığını duşunuyorum. Toplumsal rol olarak anneliğin, kadınların kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olmaları ve tamamıyla özgurce tercih etmeleri anlamında çok ayrıcalıklı bir yeri vardır Tum ataerkil kurumlar annelığı teşvik eder. Var olan dil sorgulanması zor bir duygusallıkla, kutsal bir haleyle çevirir anneliği. Ancak kadınlar anne olmayı istediklerinde (kı bu, bizimki gibi ulkelerde ifrata kaçan bir tercihtir hâlâ) karşılarına çıkabilecek sorunlarla başa çıkarlarken, çözumleri çocuklarına ve kendilerine rağmen bulabiliyorlarsa bunda bır sorun vardır evet. Ama eğer bu anlamda babalığı da annelik gibi ele alırsak, eşit bir çözumden ziyade aynı kıstırılmışlığı bir kere daha yaratmış oluruz. Yani kadın zaten tum şartlar uygun olduğunda, diyelım kı çalışma zorunluluğu bulunmuyorsa ve 'içerden' sorumlu olmayı kabul edıyorsa annelığı mutlak bır rol olarak görmeyecektır. Rıza iki yönlüdür, hayata dair bir iş bölumudur bu. Ev kadınlarının feminist kuramlardaki yeri daha çok yenidir. Çalışan kadınların da ev işleriyle uğraştığını, daimi bir mesaiye tabi tutulduklarını kesinlikle göz ardı etmeden, evde, içerde, özel alanda kalmayı bizzat seçmiş kadınlardan bahsediyorum elbette. Ancak buradan "özel alan" ve "kamusal alan" arasında bıçak yüzu kadar keskın bir ayrım yaptığım anlaşılmasın. Ben kapatılmaktan, zorla ve şiddet kullanılarak her türlu yaşamsal faaliyetten men edılmekten bahsetmiyorum. Le Guin'in dediği gibi "Irk, sınıf, para ve sağlığın getirdiği talihle çifte ıp cambazlığı" yapmak isteyenlerden bahsediyorum. Toplumsal alanlarda var olabılmeyi kendi istekleri doğrultusunda ve kendi yollarıyla bulanlardan bahsediyorum. Farklı kimliklerdeki tum insanlar ataerkıl dayatmalarla yaşıyor. Ancak kurtuluşun ve devrimci feminizmin hedefi olan ataerkıl sistemin ortadan kalkması bence teorık bir patlamadır. Elınizde tuttuğunuz bır bombanın birden fazla pimi olduğunu öğrenmenız gıbı trajık bir şeydir. Yazıda geçen bır ikıncı noktaya daha değınmek istıyorum; Sosyalıst femınizm ile devrımcı femınizm farkları. Devrimcı feminizmin kapıtalizmle mucadeleyi gereklı gördukleri halde, nasıl olup da işçi sınıfı hareketinin bunu gerçekleştirebileceği gibi belki de artık sabit ve gerçekleşmesi çok zor bır kurtuluşa bel bağlar? (hele bu ülkede) Anlamak zor. Çünkü kapıtalıst uretım sürecinin öngörülemeyenleri, yenilikçi bir muhalif dile ve gelıştırılen kuramlara ıhtıyaç duymaktadır. Ama bu konu çok zorlu bir konu. Haddımı aşmadan son olarak feminizmin buyrukları olmayan, özgürfükçü ve sınırsız dılını koruyarak, sınıfsal ayrımcılığın bulaşmadığı bır çokluğu tıpkı bir yamalı bohça gibi rengarenk sarmalamasını dıliyorum ve heyecanla beklıyorum.

Gülbahar Gündüz

Sonunda kırmızı küçük arabayı çocuğuna verdi...

kırmızı araba

Derya, bizim arkadaşımız. Dergidekiler özellikle onu sık sık görürüz. Bir kısmımız onun çocuğu olduğunu bule bilmiyordu. O kadar genç ki. Çocuğu var. Kocaman hem de. Ama çocuğunu senelerdir göremiyor. Gülbahar Gündüz, arkadaşı, kadın mücadelesinde yol arkadaşı olan Derya'nın hikâyesini ***Pazartesi*** için yazdı.

ÇOĞU kadın gibi Derya da daha kendisini tanımadan toplumun ona belirlediği rollere kanıp daha on yedisinde evlenir 1996'da. Derya daha on altı yaşındayken o dönem Bingöl'de subay olarak görev yapan bir adamla tanışır. Aralarında en az yirmi yıl yaş farkı var. Derya'nın anlattığına göre ona çok iyi davranıyormuş. Derya'ya kol kanat gerermiş. Öyle ya erkeklerin bize sahip çıkmaları onların en ulvi görevidir Sonuç olarak on yedisinde evlenir bu adamla. Duğunleri adamın ailesinin oturduğu Balıkesir'de yapılır, bir sene sonra bir erkek çocuğu olur, Derya, eşi, çocuğu, eşinin annesi babası ve bir erkek bir kız kardeşiyle hep birlikte oturmaya başlarlar. Çocuk doğduktan sonra birçok kadın gibi Derya'nın hayatı da kabusa dönmüştür.

"Evde sürekli, hem psikolojik hem fiziksel şiddet görüyordum. Çocuğu emzirmek için bile kucağıma aldığımda kıyametler kopar, hemen kucağımdan alırlardı. Onu hep gizli severdim. Yakaladıklarında hala ve babaanne tarafından dövülürdüm. Zaten kısa bir süre sonra emzirmemi de yasakladılar, çocuğun bana alışmasını istemiyorlardı. Eşim olup bitenlerin farkındaydı ama sessiz kalıyordu..Çocuk büyüdükçe beni evin hizmetçisi diye tanıttılar. Oğlum bana Derya Abla diye hitap ediyordu. Hiç unutmam bir gun ben ağlarken, "ağlama Derya Abla, ben büyüyunce çalışıp sana bakarım," demişti. Her gun bir bahaneyle şiddete uğruyordum. Evin tum işlerini bana yüklemişlerdi. Bir taraftan da eşimin erkek kardeşi tarafından cinsel tacize uğruyordum. Dayanamayıp eşime olup bitenleri anlattım. Değişen hiç bir şey olmadı. Eşim, "boşanırsak hiçbir sorun kalmaz," dedi. Ona göre ailesinin tek sorun ettiği şey resmi nikâhmış Kabul ettim." Derya koşulsuz her şeyi kabul eder. Zaten başka bir tercih yapma pozisyonunda değildir. Hem yoğun şiddet ve tehdit altında hem de yasal olarak birçok kadın gibi haklarının farkında değildir.

"Boşanırken, "her şey duzelecek, belki ayrı bir eve çıkarız," demişti. Çocuğun velayetini de babası aldı. Boşandıktan sonra o evde yaşamaya devam ettım. Ona göre resmi nikâh şart değildi. Biz halen evlı sayılırdık. Bu süre içinde ailemle ilişkilerimi kesmişlerdi. Annem aradığında, "çok iyiyim, beni bir daha aramayın," diyordum. Çünkü bana baskı yapıyorlardı, birkaç ay sonra dayanamayıp evden ayrıldım Bıngöl'e geri döndum. Önce İHD'ye baş vurdum. Sonuç alamadım, beni İstanbul'a yönlendirdiler. Avukat Eren Keskin'le görüştum ve dava açtık."

Mahkeme kararında belirli günlerde çocuğu görme hakkına sahipti Derya. Ama bir turlu çocuğu görememişti, göstermemişlerdi. Aradan uç sene geçmişti. Derya artık İstanbul da bir işte çalışıyor ve kendi haklarını arama ve alma bilincine ermiştir. Çocuğunu almak istiyordu. Mahkeme tutanaklarında da çocuğun gösterilmediğine dair belgeler vardı. Daha önce avukatı, İl sosyal hizmetleri uzmanı, icra memuru ve görevli polislerle bırkaç kez çocuğu görmeye gıderler ama sonuç alamazlar.

"Herkes eve girmişti, gerginlik çıkmasın diye kapıda kaldım. Herkes evi ararken eski eşim çocuğu arka kapıdan kaçırdı. Ben kapıda tek kalmıştım. Çocuğu arabaya bındirdi ve arabayı benım üzerime surdu. Bağırmamla beraber içerdekiler dışarı çıktılar, ama kayboldu ve ben gene elımde çocuğa aldığım kırmızı oyuncak arabayla öylece kalakaldım. Her defasında bu oyuncak arabayla geldim, her defasında da bununla geri döndum..."

Dava geçen ay sonuçlandı. Çocuk tekrar babaya verildi. Gerekçe, babanın maddi durumunun anneden daha iyi olmasıydı. Anneye verilen çocuğu görme hakkı az bulunup çoğaltıldı. Oysa bu az zamanda bile görememişti çocuğu. Bunlar üzerine bir yığın toplumsal, sosyal, siyasal vs. çözumleme yerine şahit olduğum ve unutamayacağım Derya ve çocuğunun buluşmasını yazmak istedim. Hani her şeyi unutursunuz ya hissettiğiniz tek şey duygu ve insanlık olur ya. Bizim de Balıkesir'de yaşadığımız buydu. 2 Ekim'de Derya, Leman Yurtsever, DİHA'dan Hazal ve ben Balıkesir'e doğru yola çıktık. Hepimiz gergindik. Bu defa kırmızı oyuncak arabayı çocuğu ulaştırabilecek miydik? Sabah indik. Avukat, il sosyal hizmetler uzmanı, icra memuru ve polislerle beraber eve doğru yola çıktık. Biz arkada durduk. Görevliler kapıyı çaldı. Kapıyı 45 yaşlarında bir adam açtı. Derya, "çocuğun babası," dedi. Sonra bağırmalarla kendime geldim. Beklenilen olmuştu, iki kadın dışarı çıkmış, Derya ve bizlere hakaretler yağdırıyordu. Sonunda polisler, "can guvenliğinizi sağlayamayız,"diyerek bizi uzaklaştırdılar.

Uç saat uğraştıktan sonra çocuk ve babasıyla bir çay bahçesinde buluştuk.Yalnız şunu belirtmeden geçmek istemiyorum. Tum görevliler erkekti ve hemen uzlaştılar. Öyle ya yasaları çıkaran onlar, kararları veren de uygulayan da onlar. Bunda şaşılacak ne var ki. Hepimiz için duygu yuklu anlardı. Tum o kargaşanın içinde Derya çocuğunu kucağına aldı. Ama hâlâ onun Derya Ablasıydı. Çocuk çoğu şeyin farkındaydı ama dillendırmekten korkuyordu. Sadece arada ağzından kaçırdı. Sonra da ağzını kapatıp, "bunu söylememem gerekirdi,"dedi. Herkese kızgındı onu bu duruma soktukları için. Özur dıledık.

Bizimle barıştı, "ama bir daha böyle kavgalı olmasın," dedi. Biz de söz verdik. Kırmızı arabasını verdik ve vedalaştık.

Ben Konur Alp Orhan'a söz verdim. Elbette yazılacak çok şey vardı. Bız oradan bir anlaşmayla dönduk. Bu anlaşmayı bozacak her şeyden uzak durulacak. Umarım onlar da aynı sözu tutarlar.

Yeni kitapları, İç'eriden Kıyıdan Konuşmalar ve Dış'arıdan Kıyıdan Konuşmalar vesilesiyle görüştüğümüz Ece Temelkuran'la gezdiği gördüğü yerleri, basını ve kadınları konuştuk. Basın sektöründe de işleri kadınların yaptığını, kararların ise erkekler tarafından alındığını söyleyen Ece Temelkuran, bu sebeple, "Ne kadar kötü olursa olsun, ilk düşmanım asla kadınlar olmaz," diyor.

Ece Temelkuran:

kadınlara kötülük etmek karşı devrimciliktir!

KADINLAR, Kürt meselesi, cezaevleri gibi konularda yazıyorsunuz genellikle. Nasıl tanımlıyorsunuz bu durumu?
Sonradan okuyup öğrendiğim icat ettiğim bir nedeni yok. Başından beri böyleydi zaten. Bakmayı ve görmeyi insanlar erken öğreniyorlar. Ondan sonra ne yapacağınızın yolu çiziliyor. Abartılı gelebilir kulağa ama yazı yazmayı öğrendiğimde benim zaten yazacak çok şeyim vardı. Bakmak ve görmek ve annenizin babanızın hayata bakışıyla da biçimlenen bir şey. Ama, bir taraf tutmak her zaman çok kolay. Kimin tarafı, haksızlığa uğrayanların, ezilenlerin tarafı. Bu benim etime işlemiş bir refleks.

Özellikle İç'eriden Kıyıdan Konuşmalar'da bir dertleşme havası var. Ama her şey hep böyle kalacak gibi bir kabullenme de var sanki...
Dünyanın ve Türkiye'nin durduğu bir yer var. Bugün dünyanın da Türkiye'nin de en önemli meselesi ne yapacağını bilmemesi. Şimdiki bütün sosyal hareketlerin durduğu yer birlikte ne yapabiliriz sorusu. Dünya hızla sağa kaymadan önceki o 70'ler dönemindeki olağanüstü hareketlilikte kurulan bir takım "biz"lerde yanlışlar oldu hem dünyada hem Türkiye'de. Herkesin farkında olduğu bir şey bu. Ama o "biz"lerin yeniden inşasında neler yapılacak, o "biz"ler nasıl oluşturulacak ve nasıl "biz"ler olacak konusunda daha kimsenin yanıtı yok. Dünya Sosyal Forum süreci de böyle bir süreç zaten. Şimdi göze görünen elle tutulan somut hareketlilik olması açısından söyluyorum. Yeni bir "biz" nasıl inşa edebiliriz. Böyle bir biz mumkun mudur? Ancak konuşarak, daha çok konuşarak, ne düşündüğünüzü söyleyerek bir yere varabiliriz. Son zamanlardaki tüm toplumsal hareketlerin adı genellikle platform oluyor. Platform sadece konuşulan bir yerdir. Bu son derece ideolojik bir şey. Evet şu anda dunya, Türkiye sadece konuşuyor. Ben de konuşuyorum ve insanları da konuşmaya davet ediyorum. Ben insanların benden bir şey beklemesini değil de kendisinden bir şeyler beklemesini tercih ediyor ve insanları da buna davet ediyorum. Çunkü dunyadaki ve Türkiye'deki insanların en buyuk sorunu kendine ve insana inancını kaybetmesi.

Çözümü ararken bu yeterli mi?
Valla işte, Arjantin'e gidiyoruz, Hindistan'a, dunyanın öbur ucuna. Yani 80 darbesi benim için kişisel bir mesele dediğim gibi, dünyanın kurtulması da benim için kişisel bir mesele. Çünkü daha iyi bir hayat yaşayacağım. Mümkunse ben de görmek istiyorum o hayatı. Insana inanmak muhteşem bir şey. Bir kalabalıkla bir olmak şahane bir şey bir yanıyla. Arjantin'de ya da Brezilya'da insanlar hep birlikte bir şeyler yapınca çok heyecanlanıyorsun. Insanların bir şeyler yapabileceğine inanmak istiyorum. Dolayısıyla çözumu aramak benim için kişisel bir mesele. Arjantin'de insanlar komun kurmuş, ekonomik krizi böyle atlatmış. Bunu görünce kişisel olarak çok mutlu oluyorum.

Arjantin, Brezilya, Hindistan... Nedir bizden farkları?
Bence uç temel fark var. Burada olmayan şeyle orada olan arasında. Birincisi din. Bunu Muslumanlık Hıristiyanlık anlamında söylemiyorum. Latin Amerika için söyluyorum; dının orada toplum içindeki işlevi bizdeki gibi değil. Rahiplerin orada en başından beri solda ve ezilenlerin yanında yer almaları diktatörlere karşı, orada o dın adamlarını da farklı bir şeye dönuşturmuş. Dolayısıyla çok itikatlı bir toplumu da başka bir şeye dönuştürmuş. Bu da şahane bir şey. Yanı Dünya Sosyal Forumu Brezilya'da yapıldığında Porto Allegre'de. Toplantıların yapıldığı birkaç merkez vardı. Bunlardan bir tanesi Hıristiyan universitesiydi. Bu bence yeterince açık. İkincisi mulkiyet duygusu. Turkiye'deki mulkiyet anlayışının nereden kaynaklandığını neden böyle çılgınca bir bıçım aldığını bilmiyorum. Ama ben bılıyorum ki bu ulkede insanlar aç susuz kalıp ev alabılıyorlar. Ya da bilezik takabiliyorlar. Böyle çarpık bir mülkiyet duygusu var. Latin Amerika'da böyle bir şey yok. Daha çok içelim, dans edelim,

sevişelim, eğlenelim. Evi yokmuş kimsenin umurunda değil. Buradaki mülkiyet duygusu ve mülkiyete sahip olma olasılığına duyulan o tuhaf inanç bence mesela insanların komün hayatı falan kurup krizle başa çıkmasını engelliyor. Üçüncüsü de kadın meselesi. Orası anaerkil bir toplum.

Genç, başarılı bir kadınsın. Şanslı sayılabileceklerden. Okuma ve ev dışına çıkma şansı edinebilenlerden yani...
Mor iğne kampanyası olduğu vakit on altı yaşındaydım. O zaman evden çıkmama, akşam geç gelmeme izin yoktu. İzmir'de bir dergi vardı. Benim ilk yazım da o dergide yayınlandı. O yazıyı o dergiye götürebilmek için geç kaldım eve ve çok kötü azar işittim. Benim ailem solcu bir aile ama, bu onların son derce orta sınıf muhafazakârlığıyla zehirlenmiş olmadığı anlamına gelmiyor. Türkiye'de kadınlar üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri yaşıyor, aynı şekilde yetiştiriliyor. Ben de o şekilde yetiştirildim. Bunların hepsiyle de tek tek cebelleşmek zorunda kaldım. Hâlâ da öyleyim. Slalom gibi bir şey benim hayatım. Ben imam nikâhıyla evlenen bir kadın olmayacağım, farklı bir hayatım olacak, istediğim yere gideceğim gibi dertlerin varsa, slalom gibi bir hayatın oluyor. Hiçbir kız çocuğu bilmiyorum ki sekiz yaşından itibaren yalan söylemeyi öğrenmemiş olsun. Bize yalan söylemeyi öğretiyorlar. Üniversiteye geldiğinde artık yalan söylemek konusunda şahane performanslar sergileyebilen biri oluyorsun. Ama bir yerde son bir çıkış var. Orada nihayet yüzleşmek ve kılıçları çekmek zorunda kalıyorsun. Ekonomik özgürlüğü kazanmanın falan hiçbir yardımı yok aslında bu kavgada. Yine her zamanki gibi silahsız kalıyorsun Türk aile sisteminin karşısında. Yani Brezilya'ya, Arjantin'e gidebilirsin ama nikâhsız yaşamasan iyi olur. Tabii Çankırı'da yaşayan ortalama benim yaşımda bir kadından farklı bir hayatım var. Yoksa olağanüstü mücadele ettim de ben kurtardım kendimi bu kadınlık durumunun getirdiklerinden gibi bir şey değil. Yazmak gibi özel bir yeteneğim olmasaydı,

muhtemelen ben de öyle bankada filan çalışacaktım.

Nedir peki kadınların en önemli problemi, bir yeteneğe sahip olmak mı?
En büyük problem onaylanmak ihtiyacı. En büyük zaaf bu. Yoksa acayip güçlüdür kadınlar. Ama birçok şeyi yaptıktan sonra, genel müdür de olsa yine dönüp kocasının, babasının onayını almak istiyor. Orada bir ev kızı olmaktan öteye gidemiyor. İçinde bu onaylanmak duygusu olmasa, özgürleşecek. Küçük kızlar altı yedi yaşlarında çok fena sakatlanıyorlar. O sakatlık dolayısıyla da hep onaya ihtiyaç duyuyorlar. Onaylanmadığın zaman da sevilmediğini düşünüyorsun, onların istediği gibi olmayınca yalnız kalacağını düşünüyorlar. Ben birçok kadın gördüm. Çok başarılılar, çok parası var. Her şeyleri var ve yalnız öleceklerini düşünerek, bir sürü abuk sabuk şey yapıyorlar. Dönüp geri bir adım atıp, kaçtıkları evlere hayatlara geri dönüyorlar. Yalnız ölecekleri, onaylanmayacakları, sevilmeyecekleri korkusuyla. En büyük sorun bu bence. Yoksa zina meselesini de hallederlerdi. Namus cinayetleri de hallolurdu. Anneler kızlarına bu yüzden ihanet ediyorlar. Kızını öldüren bir adamla nasıl yaşamaya devam edebilirsin, aynı yatağa girebilirsin düşünsene. Onaylanmak, yalnız kalmak korkusu, dışarı atılmak korkusu o kadar büyük bir korku ki, kızını öldüren adamla aynı yatağa giriyor ya da bazen kendileri öldürüyorlar kızlarını.

Basında neler yaşıyor kadınlar? Güzel olma şart, peki ya yetenek?
Evet ben de güzel olmak zorundayım. Çünkü eski solcu bacılara benziyorsun denmemesi için benim elimin yüzümün düzgün olmam lazım. Ben köşe yazarı olsam bile hâlâ bir görsel malzemeyim. Benim fotoğrafımı bir erkek yazardan daha büyük basarlar, röportaj yaptıkları zaman. Bundan kurtuluş yok. Bu benim önleyebileceğim bir şey değil. Elif Şafak için de geçerli bu. Ne kadar ciddi dursa da hiç fark etmez. Ben de istediğim kadar mücadele edeyim, bu benim yok sayacağım bir durum. Fakat ben medyada bir sürü aptal, yeteneksiz güzel kadın var sözünü de çok acımasız buluyorum. Kadın kadına bunu yapmasın allahaşkına. Kadınların öncelikle birbirlerini suçlamasını, her şeyden önce, öncelikle bunu yapmalarını karşı devrimci buluyorum. Ama önce biz erkek patronlardan eleştirmeye başlarsak, en son o güzel küçük kızları konuşabiliriz. Ama önce bir erkek patronlar, kapitalist sistem, o erkek patronları oraya oturtan sistemden başlamak lazım. İlk başlanan yer bu işin kuyruğunun ucunda olan o güzel kızlar olmamalı. Bütün bu sistemin ürettiği bir şey. Bütün bu sistemin ürettiği erkeklerin ürettiği bir şey. Bu sistem o binaları üretiyor, böyle bir haber mantığını üretiyor. O binaların içinde erkek yöneticiler var. Onlar güzel kızlar görmek istiyorlar etraflarında falan filan. Ama ilk düşman o kızlar değil. Kadınlar arası çekişmeyi erkekler çok sever. Çok eğlenceli bulurlar, horoz dövüşü izlemek gibi. Ben bu seyirlik malzemenin bir parçası olmak istemiyorum. O yüzden hiçbir kadına saldırmak istemiyorum. O kadın çok kötü olsa bile. Benim tanıdığım hakikaten tanıdığım en kötü erkekten daha kötü kadınlar var medyada. Ama benim meselem önce kadınlar değil.

Bu fikirlerle orada onlara karşı bir şeyler yazıyor olmak zor değil mi?
Bir yazı yazmıştım, savaş zamanı. Vicdan aklama istasyonu diye. Bir öyle bir tarafı var. Bir de insanların hiçbir yerde kalıcı olduğunu düşünmüyorum. Hayatta bile. İşte sözümüz var, söyleyeceğiz sonra da gideceğiz. Dolayısıyla bu bilgiyi yedekte tuttuğun zaman işin daha kolay oluyor. Bu köşede on yıl kalacağım diye düşünmüyorsan daha rahat oluyorsun. Ama durumumun da farkındayım. Bir vicdan aklama istasyonu olabiliyorum dönem dönem.

Bütün kadınların kafası karışık mı sizce?
Öyle olması gerektiğini düşünüyorum. Kafa karışıklığı düşünmek için şart. Öyle olması gerekir ama. Benim ayrıca yazar olduğum için kafam ayrıca karışık. Kadınlar her zaman ne olursa olsun bence bir isyan tutuyorlar içlerinde. Bastırılmış isyanlar olarak yaşıyorlar. Ama canlılıkları olduğu sürece de bilin ki o kadının yapacak son bir isyanı vardır. Kaç yaşında olursa olsun yapar onu. Hayatlarını birden değiştiren kadınlar var. Hem de otuzunda değil. Atmışında kocasını döverek terk eden kadın tanıyorum...

Nazan Askeran

insan teknolojik bir aygıt mı?

Tavuk tadında patates yemeye ne dersiniz? Ya da muz tadında armut? Veya belki çilekli domates tercih edersiniz. Aman ne güzel Hayatımız renkleniyor. Mu acaba?

"Yaşam Patentlenemez" bildirisinden:

GDO ürünleri sağlığımızı nasıl etkiler?

GDO'lu ürünlerin temel sakıncalarından biri de insan sağlığına karşı olumsuz etkileri. Uzmanlara göre, sağlık riskleri şunlar: antibiyotiklere karşı dayanıklılık oluşması, gıda olarak kullanımda insan ve hayvanda toksik ya da allerjik etki yapması, doğrudan alım durumunda insan ve hayvan bünyesindeki mikroorganizmalarla birleşme ihtimali.

GDO'lu ürünlerin oluşturduğu sağlık risklerini doğrulayan bilimsel araştırmalara her geçen gün bir yenisi daha ekleniyor. Örneğin, Brezilya fındığının bir yerine sahip olan transgenik soya fasulyesi, fındığa alerjisi olanlarda alerjiye neden oluyor.

Rowett Enstitüsü'nde çalışan Arpad Pusztarna nin son deneyleri GDO'larla ilgili yeni kuşkular ortaya çıkardı. Sözü edilen çalışmada, genetik yapısı değiştirilmiş patateslerin fareler için toksik olduğu, bağışıklık sisteminde bozukluklar, viral enfeksiyonlar gibi birçok etkileri olduğu ortaya çıktı. Genetiği değiştirilmemiş patateslerle beslenen fareler gayet sağlıklıydı. Sonraki deneyler toksikliğin gen transferi yöntemiyle ilgili olduğunu ortaya çıkardı. Bir başka deney, besinler yoluyla aldığımız yabancı DNA'nın hücrelerimize taşınabileceğini ortaya çıkardı. Yakın zamana kadar DNA'nın bağırsaklarımızla sindirilebileceği düşünülüyordu. Ancak deneyler durumun aksini kanıtladı. Bakteriyel bir virüsün DNA'larıyla beslenen farelerde bağırsak boyunca yaşayabilen ve kana karışabilen büyük virüs DNA'sı parçaları bulundu. Alınan DNA'lar lökositlerde, dalak ve karaciğer hücrelerinde de görüldü ve virüs DNA'sının fare genomuna yerleştiği kanıtlandı. Hamile farelere verilen virüs DNA'sı, cenenin ve yeni doğmuş yavruların hücrelerine geçtiği de belirlendi.

Genetik mühendisliği, biyoteknoloji insanlığın emrine girdi gireli, en basit ottan sebze meyveye, tek hücreli canlıdan insana kadar her canlı yapıyı, DNA'sı ve kromozomu olan her maddeyi kurcalamaya başladı. Bize bunların en sansasyonel olanları yansıyabiliyor. "Klon koyun Dolly", "insan klonlanması" vb. vb. Kamuoyu önünde ve kamuoyunda yapılan tartışmalar işin yalnızca etik/dinsel yönüyle sınırlı kalıyor çoğu kez. Ve genellikle bu yön de (bir takım çevreler tarafından son derece bilinçlice) eksik gedik bırakılıyor ve yanlış yönlendiriliyor. Bu "bazı çevreler" dediklerim, aslında herkesin rahatlıkla anlayabileceği gibi, bu konuya yatırım yapan ve sıfırlarını sayamayacağımız büyüklükte karlar elde eden uluslar üstü ilaç, tohum ve gıda şirketleri. Maalesef ülkemiz bu şirketler için tam bir açık pazar. Biyoteknoloji konusunda ne doğru dürüst araştırmamız, incelemeniz, ne yasalarımız ne mevzuatımız var. Bebeğimize yedirdiğimiz mamanın genetiği değiştirilmiş organizmalar yoluyla üretilen malzemeden yapılıp yapılmadığını, soframıza koyduğumuz mısırın kökeninin ne olduğunu vb. vb. bilmiyoruz. Hepimizi ilgilendirdiğini düşündüğüm bu konuda "GDO'ya Hayır Platformu"nun "Yaşam Patentlenemez" bildirisi çok önemli bilgiler içeriyor.

Yaşam Patentlenemez bildirisinde GDO'ların sağlığımızı nasıl etkilediğinden tutun da GDO'lu ürünlerin çok uluslu şirketlere neler kazandırdığı, özellikle bizim gibi üçüncü dünya ülkelerinin tarım politikalarına nasıl yansıdığı konusunda birçok açıklama mevcut. Platformun internet sitesinden bu konuda ayrıntılı bilgi edinmek de mümkün. Biz yerimiz yettiğince konuyu özetlemeye çalışacağız. . Düşünün ki, kendi genetik yapınızla ilgili bir inceleme yaptırmak, ya da belki bir değişiklik istiyorsunuz. Bunun için uluslar üstü şirketlerden, örneğin ABD'deki Celeron adlı bir firmadan izin istemek zorundasınız. Çünkü, insan genomunun (gen

haritasının) keşfedilen kısmının büyük bölümünün patentini almışlar. Sanki insan ya da bir hayvan, sanki bir klima ya da bir araba gibi teknoloji ürünü bir aletmiş gibi "patent"i alınıp satılabiliyor. Kendi bedenimiz üzerinde başkaları söz sahibi.

Bu konuda çok fazla spekülatif fikirler de üretilebilir. Bunun yerine yalnızca hali hazırda bilebildiklerimiz ve göze görünenler üzerinde konuştuğumuzda bile ortaya çıkan tablo, bilimkurgu/gerilim öykülerini mumla aratır durumda.

Canavar domates kampanyası

GDO'ya Hayır Platformu, bu konuda mümkün olduğunca geniş kesimleri bilgilendirebilmek için Türkiye çapında bir eylem düzenledi. 2 Ekimde İstanbul'da başlayan bu "Canavar Domates" kampanyası büyük ilgi topladı.Avrupa'nın değişik ülkelerinde GDO karşıtlarının simgesi haline gelen domates seklinde "Canavar Balon", İstanbul'da Taksim'de, Bakırköy'de ve Kadıköy'de sergilendi. Bu arada GDO'lara karşı açılan imza kampanyasında da 9 binin üzerinde imza toplandı. İstanbul'dan sonra İzmit, Bursa, İzmir ve pek çok diğer ili de dolaşacak olan GDO'ya Hayır Platformu ve Canavar Domates, toplanan imzaları, 1 ay sürecek bu kampanyanın son durağı Ankara'da TBMM'ye verecekler.

Kampanyanın başlangıcında yaptıkları basın açıklamasında

"GDO'nun yüzyılın en büyük felaketi" olduğunu, biyoteknoloji şirketlerinin, insanlık tarihinde ilk kez canlılar üzerinde mülkiyet hakkı elde edilmeye çalıştığını ve bunun "biyolojik korsanlık" olduğunu söyleyen platform üyeleri, ayrıca GDO'lu üretimin insan sağlığı üzerinde ciddi riskler taşıdığını kolera bakterisi taşıyan yonca, akrep geni taşıyan pamuk, tavuk geni taşıyan patates, balık genli domates gibi frankeştaynların gıda olarak soframıza getirilmeye çalışıldığını belirttiler.

(Not: Canavar Domates Balonu, İstanbul'daki kampanya sırasında iki kez bıçaklı saldırıya uğramış. Ama kimlerin yaptığı görülememiş.)

Feminist Ansiklopedi

İnas : Arapça dişi, kadın demek olan ünsa'nın çoğulu. Dişiler, kadınlar, kızlar.

İnas Rüştiyesi: Osmanlılar döneminde ortaokul düzeyindeki kız okullarına verilen ad. İlki 1859'da İstanbul da öğretime başladı. O tarihe kadar kız çocuklarının öğrenim düzeyi sübyan mektebini geçmiyordu. Bu okullara 1923'e kadar rüştiye dendi.

İnformel ekonomi: Resmi piyasa dışı çalışmayı anlatan bir terimdir. İktisat biliminde bir kullanımı, vergi vb. kuralların dışındaki kaçakçı piyasa ve kara ekonomidir. Kayıt dışı ekonomi de denmektedir ama bunda kasıt daha çok vergi kaçakçılığıdır. İnformel ekonominin bir alanını resmi istihdam ve GSMH hesapları dışında görülen ev içi kadın emeği oluşturmaktadır. Bu alan dünya feminist hareketi sayesinde son yirmi yıldır görülür ve incelenir hale gelmiştir. Yeni dünya kapitalist sisteminde evlerde, parça başı düzeniyle, insanlık dışı ücretlerle, geçici ve sosyal güvencesiz iş yaptırılan çoğu kadın ve çocuk insanların emeğinin sömürülmesine dayalı bir alan olarak da informel ekonomiden bahsedilmektedir.

İnsan: Konuşabilen, dik duruşlu, büyük beyinli, kavrayıcı elli primat.

İnsanlık: "... erkek insanlığıyla, kadınsa dişiliğiyle tanımlanır. Ve kadın ne zaman insan gibi davranmaya kalksa, erkeği taklit etmeye çalışmakla suçlanır.." S. De Beauvoir

İnzal: Bel gelmesi. Erkeklerde boşalma. Uykuda düş azması.

İradeleşmek: Özellikle Kürt kadın hareketi tarafından kullanılan bir kavramdır. Bu terimle bir kadının varolan toplumsal durumundan militan bir kopuşla ayrılması, değişmesi, kişisel güç ve denetimiyle bu durumu sürdürmesi kastedilmiştir

İstimna: Cinsel olarak kendi kendini tatmin etmenin her türü. Ferit Develioğlu'nun Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügatindeki karşılığı, "abaza çekme" dir. 1950 yılında basılmış bir cinsel bilgiler kitabındaki tarif ise şudur: " uzvi teharüşler veya ruhi tasavvur vasıtasıyla, ruhi, asabi ve bedeni bütün neticeleri bakımından cinsi münasebettekine benzeyen sun'i ve anormal bir cinsel teheyyüç halinin meydana gelişidir."Kelimenin TDK sözlüğündeki karşılığı, onanizm, onanizmin Larousse'deki karşılığı ise mastürbasyon olarak geçmektedir.

İstimna bi-l-yed: *(Osmanlıca)* Otuzbir çekme.

İşpenç horozu: Ufak tefek olduğu halde kabadayılık taslayan erkek.

İsyan: Toplumsal ve siyasal düzenin altüst edilmesi için girişilen toplu eylemlerin tümü, karşı çıkış. Ülkemizde doksanlı yıllarda kadın kurtuluş hareketinin ürettiği bir slogan şöyledir: "gelsin baba, gelsin koca, gelsin cop, inadına isyan inadına isyan inadına özgürlük. "

İşbölümü: Sosyoloji sözlüğündeki bilimsel tanımı şöyledir: "Farklı ama bir bütün içerisindeki faaliyetleri yerine getiren kişi ya da grupları koordine etmeyi sağlayan, istikrarlı bir düzenlemeyi anlatır." Aslında toplumsal anlamda işlerin bölüşümü bir düzenlemedir. İşbölümü insanlık tarihinin başlangıcında ileriye doğru temel bir dönüşüm yaratmıştır. Modern iktisat biliminde üretim araçlarının sahipleriyle, öyle olmayanlar arasındaki eşitsiz işbölümünü Kari Marks ezilenler lehine analız etmiştir. İşbölümünü salt kadınlar açısından inceleyenlerse sadece feministler olmuştur. Modern sosyoloji ve iktisadın hiçbir ekolü işbölümünü kadınlar için ele almamıştır. Ev içinde kadınların kullandığı karşılıksız emeği ve bu durumun sürmesini sağlayan işbölümünü görememiş veya görmezden gelmişlerdir. Karı ve koca arasındaki cinsiyete dayalı geleneksel işbölümünü adeta doğal addetmişlerdir. İnsanların etkisi altında yaşadıkları üç büyük din de cinsiyetçi işbölümünün sürmesini sağlayan içeriğe sahiptir.

Hazırlayan: Handan Koç

Gönül Kıvılcım'dan

aşkın parçalarını birleştiren öyküler...

"Yeryüzüyle gökyüzü arasında hiçbir şey yok. Kadından ve erkekten başka. Ve varsayımlardan. Bayan Gözyaşı ile Bay Hissiz. Yaprakların kavga ettiği bir gün çıkıyorlar yola. Mevsimlerden sonbahar. Yani hüzün zamanı."

*Okuyucu, hesabının kabusunu, taşlaşmış ilişkiler, sevgisiz kan koca hayatını, dedikoducu, çıkış kapısı olayan, sürekli kapılan ruhuyla, bedeniyle, cinselliğiyle zorlayanların öykülerini gerçekten başarılı buldum. **Gönül Kıvılcım**'ın, içinde gizli bir ironi taşıyan dilinde Tomris Uyar ustalığını sezdim.*

Doğan Hızlan
(Kasaba ve Yalanlar hakkında)

*Aşağıdakilerin hayatlarını anlatan romanlara uzak kalmışlığa, aslında bildik bir dünya ile edebiyatta karşılaşmanın yarattığı şaşkınlığın etkisi var **Fitlet Sinan**'ı severek okumamda.*

A. Ömer Türkeş
(Fitlet Sinan hakkında)

EVEREST
www.everestyayinlari.com

Görmedim, duymadım, bilmiyorum- Canan Senol

"Önceleri, babam bittikten sonra ağlardı. Benden özür dilerdi. Şimdi bittiğinde, sildiğim gözyaşları olmuyor. Özür de dilemiyor artık. Benden piposunu ve tütününü getirmemi istiyor. Normal yatağa uzanıp, piposunu içiyor,ben de çoraplarımı bileğime doğru yuvarlıyorum...
Leo ve askerleriçamaşır kazanının içinde boynuzlarını biliyorlar.
Bir gün oradan çıkacaklar.
Aynalı dolabın kapısından onların odasına girecekler. Hiçbir şey onları durduramayacak, normal yatağın üstüne tırmanacaklar ve babam külotunu çekinceye kadar, boynuzlarını karnına saplayacaklar.
O zaman erkeğin şarkı söylediği, ıslık çaldığı ve nefes aldığı delikten bir kan gölü fışkıracak..."

Jeanne Cordelier-Pamuk Prenses'in Ölümü çev. Engin Sunar
Sel Yayıncılık-1994